DAMIAN STĂNOIU

Viața în mânăstire

Pocăința Starețului

EDITURA „CARTEA ROMÂNEASCĂ" BUCUREȘTI

ALTE VOLUME DE NUVELE

DIN EDITURA

„CARTEA ROMÂNEASCĂ"

	Lei
Bart Jean. Peste Ocean. Ed. II Ilustrată .	84
Bassarabescu A. I. Vulturii Ed. II . . .	40
Prem. de Soc. Scriit. Români	
Brăescu Gh. La clubul decavaţilor . .	60
Prem. de Soc. Scriit. Români	
Cazimir Otilia. Grădina cu amintiri . .	84
Cazaban Al. Păcatul Sfinţiei Sale . . .	28
Kiriţescu C. Printre apostoli	90
Lungianu M. Mucenicii neamului. Ed. II .	50
Mantu Lucia. Umbre chinezeşti . . .	75
Moldovanu-Lascarov Al. Cohortele morţii	90
Petrescu Cezar. Omul care şi-a găsit umbra	75
Pora N. Într'o noapte pe Bărăgan Ed. II	40
Prem. de „Soc. Scriit. Români"	
Rebreanu L. Golanii. Ed. IV	75
Teodoreanu O. Al. Mici satisfacţii . .	75
Teodoreanu I. Uliţa copilăriei . . .	60
Vissarion C. I. Florica. Ed. II .	90
Prem. de Academia Română.	

Catalogul literar al „CARŢII ROMANEŞTI" se trimite, gratuit, la cerere.

DAMIAN STĂNOIU

POCĂINȚA STAREȚULUI

EDITURA „CARTEA ROMÂNEASCĂ". BUCUREȘTI
9424/931.

Părintelui Avemelec, portarul sfintei mânăstiri Găldăruşani.

POCĂINȚA STAREȚULUI

Părintele stareţ mănâncă astăzi cu duhovnicii mânăstirii. Lucru rar şi neaşteptat. Rar — fiindcă Prea Cuvioşiei Sale îi place mai mult tovărăşia mirenilor, mai ales când aceştia au posibilitatea să-i ciupă un ajutor „pentru bieţii părinţi", — fie din bugetul statului, fie dela vreo instituţie particulară; neaşteptat, — fiindcă din cei şase membri ai consiliului duhovnicesc, Prea Cuvioşia Sa nu mai este în raporturi bune decât cu protosinghelul Gherasim — un bătrân surd, adesea şi „mut", şi întotdeauna inofensiv.

Sufrageria stăreţiei are, desigur, patru pereţi, însă numai trei sunt de zid. Al patrulea, construit în urmă din scânduri şi geamuri, micşorează sala de mâncare în favoarea unui bufet mic, dar plin de toate bunătăţile pământului. Peretele dinspre răsărit e acoperit în mare parte de-o icoană uriaşă, înfăţişând diferite scene ale judecăţii viitoare; cel de miazăzi e ocupat de membrii familiei regale şi de vreo doi stareţi răposaţi, iar

pe cel dinspre miazănoapte sunt aşezate cu gust: Cina cea de taină, Mântuitorul binecuvântând cele cinci pâini, chipul sfântului mucenic Dimitrie, o vedere generală a mânăstirii şi portretul în ulei al actualului stareţ.

Masa este împodobită ca pentru oaspeţi de seamă, cu faţă albă, neumblată şi cu tacâmuri de mâna întâia.

In aşteptarea celui mai mare, duhovnicii cearcă să deslege taina invitaţiei. Dar mai întâiu să vi-i prezint.

Arhimandritul Gavril are şaptezeci şi cinci de ani, pe care îi poartă fără osteneală şi fără durere. Nici barba nu i s'a rărit şi nici părul prea mult. Obraji-i sunt rumeni, fruntea are numai două crestături mai adânci, iar genele-i stufoase strejuesc doi ochi sglobii care n'au făcut încă cunoştinţă cu ochelarii. Prea Cuvioşia Sa a servit mânăstirea, în calitate de eclesiarh, treizeci şi doi de ani; iar ca stareţ şaisprezece.

In faţa părintelui Gavriil s'a aşezat cuviosul Natanail, — un moşneag firav la trup, cu faţa sbârcită, cu barba rărue, cu chelia ieşită de subt potcap şi cu pleoapele aproape goale, dar aşa de grele că abia le mai poate ridică. Nu păstrează biletul de botez, dar ştie că mama sfinţiei sale îl purtà

în pântece când s'a iscat revoluția dela 48... A fost eclesiarh și econom în mai multe rânduri.

Lângă părintele Natanail își mângâe barba sură cuviosul ieromonah Pahomie, — un bărbat ca de cincizeci de ani, îndesat la trup, cu ochii verzi și cu nas trufaș. N'a ocupat nici o funcție în administrația mânăstirii, dar întotdeauna a uneltit, se zice, împotriva îngrijitorilor vremelnici ai obștei.

In fața sfinției sale și în stânga prea cuviosului Gavriil, zâmbește părintele Ermoghen. Are șaizeci de ani — ca și când ar avea patruzeci și cinci. Nu-i au albit decât puține fire în barba-i scurtă și creață. Pe față nici urmă de post și de grijă. A trecut, pe rând, prin toată filiera administrativă. De vreo douăzeci de ani trage nădejde să ocupe și locul cel mai înalt, dar împrejurările i-au fost protivnice. Tot mai nădăjduește însă în „dreptatea lui Dumnezeu" și în „bunătatea episcopului"...

Coada o face protosinghelul Gherasim. E lung ca o scorbură de salcie, slab ca un măgar de lae, alb ca o coală velină și surd ca o piatră de hotar. In umărul obrazului stâng poartă urma unei schije turcești, dela 77, iar degetul dela mâna dreaptă i s'a strâmbat într'o aventură din vremuri uitate...

Face parte din consiliul duhovnicesc de când nici el nu mai ţine minte, pentru că are o calitate foarte apreciată de către stareţi: nu întreabă niciodată ce iscăleşte.

Pe buzele tuturora — minus Gherasim — flutură aceeaşi chinuitoare întrebare: — De ce ne-o fi poftit? Ce înseamnă această dragoste neaşteptată?

— I s'a apropiat sfârşitul, găsi Ermoghen o lămurire.

— Asta e dorinţa ta, îl tachină Gavriil, dar eu bănuesc că nu sfârşitul vieţii i-s'a apropiat, că e voinic ca un taur, ci sfârşitul măririi...

— Cam tot acolo vine... Ce crezi, Pahomie?

Părintele Pahomie îşi privi vârful nasului, parcă i-ar fi cerut un sfat, şi răspunse în doi peri:

— Nu-i lucru curat la mijloc...

— Că nu e lucru curat, bănuim noi, zise Gavriil; dar ce să fie? Asta e întrebarea. Şi numai tu ai fi în stare să dai un răspuns.

— Mai degrabă poţi ghici tainele lui Dumnezeu decât planurile Satanei, se lepădă Pahomie, râzând.

— Totuşi s'au găsit în toate timpurile călugări care să ghicească gândurile dracului şi să i-le strice; dar nici când om pămân-

tesc n'a tâlcuit tainele Tatălui, — îl contrazise Ermoghen. Eu sunt sigur, părinte Pahomie, că sfinția ta bănuești ceva dar nu vrei să spui.

— Stați să vă lămuresc eu, intervenì Natanail cu glasu-i copilăresc și tărăgănat. Ne-a poftit ca să ne tae capetele, așa cum Lăpușneanu a tăiat pe-ale boerilor. Dar nu văd pe Moțoc...

— Gherasim! — zise Pahomie stârnind veselie.

— O să te dea pe mâna călugărilor, ca să te strângă de gât, — îl prevenì Natanail pe surd. Dar surdul... ca surdul.

— Ba eu aș mânca, dar n'am ce, — răspunse el întorcând farfuriile și paharul.

Intră părintele stareț. Râsul stârnit de infirmitatea lui Gherasim îngheță într'o clipă pe buzele tuturor. Nimeni nu se ridică. Singur Gherasim făcù o mișcare în acest scop, dar văzând că ceilalți sunt prinși de scaune, renunță și el să se mai ostenească.

Starețul încruntă ușor sprâncenele și zise — pe un ton natural, obișnuitul:

— Blagosloviți!

— Domnul! — mormăiră duhovnicii, fără să-l privească.

Prea Cuviosul Procopie numără cincizeci și unu de ani dela naștere și patru de când a

fost ales stareț. E înalt de stat, nu tocmai rotund la trup, părul castaniu, barba roșcată și întinsă, fruntea lată, nasul frate cu al lui Pahomie și zulufii potriviți din foarfecă. Pe porțiunea fără păr, a obrajilor plini, s'au țesut firicele de sânge, iar dosul palmelor e punctat cu semnele traiului bun.

— Luați, părinților!

Păhărelele cu rachiu se golesc ușor, dar vorba e legată. Și nici starețul n'o sili. Dăduse ucenicilor poruncă să servească pe meseni după gustul fiecăruia: pe Gavriil și pe Ermoghen cu țuică de prune, pe Gherasim cu prăștină, pe Pahomie cu spumă de drojdie, iar pe Natanail cu rachiu de izmă, — și aștepta liniștit efectul acestei atenții deosebite. Dar nimeni nu deschidea gura decât pentru un sec și banal „blagoslovi-ți", și, firește, pentru a înghiți conținutul păhărelelor.

Se serviră icre de crap decorate cu masline; se înghițiră două cutii cu sardele de Lisa; apoi câte-un rând de pahare cu vin— și vorba abia începù să se înfiripe, timidă, între vecini.

Starețul rămânea mereu izolat. Nimeni nu-i adresà vreun cuvânt, și nici el nu scotea de subt mustățile-i vârfuite decât ceea ce îl obligà datoria de amfitrion: poftiți —

luați — serviți-vă. Și se părea, judecând după zâmbetul din colțul gurii și după ironia din priviri, că nu-l jignește de fel mojicia oaspeților. Ba chiar îi făcea plăcere, cași când ar fi fost prevăzută.

Vine la rând ciorbă de rață, cu bucățele împărțite iarăși după preferințele — cunoscute — ale mesenilor. Numai părintelui Pahomie, în loc de copane, îi pusese fratele Niculae o aripă și târtița. Bătrânul Natanail, vesel că primise ficații și ciorba dumicată gata, remarcă greșala și stârnì un pic de voebună. Starețul încercă să rupă ghiața dintre el și ceilalți, dar nu izbutì. Se resemnă în așteptarea unui moment mai prielnic.

Ciulama de găină, cu mămăliguță. De data asta fratele Niculae puse târtița în porția lui Natanail. Unchiașul, când dădù peste ea, râse pe înfundate, apoi o luă în furculiță și o trecù vecinului. Pahomie, fără nici o întârziere, o dăruì lui Gherasim. Acesta îi mulțumì, dar se scuză, subt cuvânt că e... schimnic; și o trecù lui Ermoghen.

— Eu nu mănânc târ — târtiță, — se apără acesta scurt; și o mută la fostul stareț. Arhimandritul Gavriil părù încurcat. Nu-i convenea nici s'o mănânce și nici s'o ofere starețului.

— Nu-ți mai place, Gavriile? — îl întrebă în batjocură Natanail.

— Ba de plăcut i-ar place... dar nu mai are dinți, răspunse Ermoghen, pentru el.

Arhimandritul înfipse furculița în bucățica orfană și o privì lung.

— Ia încearcă, părinte Gavriile, îl îndemnă Ermoghen, în râsul tuturor.

— Ii lasă gura apă... dar nu mai e puterișcă, îl necăjì Pahomie.

Fostul stareț își luă ochii dela târtiță și-i îndreptă spre capul mesei. Părintele Procopie, ocupat să desființeze o copană, simțì privirea și rânjì cu gura plină.

— Dă-o starețului, că e mai tânăr, — îndemnă Gherasim pe Gavriil. Acesta își privì superiorul mai peste umăr și vrù să-i întindă furculița, dar își luă seama. Nu din pricina rangului, ci fiindcă nu vrea să-i dea prilej de vorbă. Dar Gherasim stăruì.

— Dă-o, frate, starețului, că e tânăr, nu e știrb ca noi.

Starețul săltă capul din farfurie și făcù pe neștiutorul.

— Despre ce este vorba, cinstiți părinți?

Duhovnicii schimbară priviri repezi, apoi lăsară râsul și deveniră foarte ocupați cu ciulamaua și cu mămăliga. Gherasim însă o ținea una.

— Dă-o stareţului, Gavriile, că acù e în zaua lui.

Părintele Natanail nu mai putu ţine râsul şi vărsă pe piept lingura cu ciulama. (El dumicase mămăligă în farfurie şi cără cu lingura). Din această pricină râsul mocnit o clipă, răsuflă în forme violente şi mai făcù pagube şi altora. După ce, cu ajutorul fratelui Niculae şi al părintelui Pahomie îşi adună resturile de pe haine, Natanail se adresă răstit către Gavriil, care tot nu se agăţase de târtiţă.

— Şi nu te mai uita, omule, la ea! Dacă nu-ţi place, dă-o pisicii, că ea o mănâncă.

— Ba s'o mănânce stareţul, — o potrivì, ca prin minune, Gherasim.

— S'o mănânce, dacă vrea, — se răstì iarăşi Natanail, bâţâindu-şi lingura şi capul.

Arhimandritul Gavriil, văzând care încotro, înfipse din nou furculiţa în târtiţă şi o întinse superiorului. Acesta, deşì ştià despre ce anume fac bătrânii haz, continuà să mănânce, tăcut şi cu ochii în farfurie. Numai când Gavriil îi duse bucăţica în drumul ochilor, îşi săltă capul, în timp ce musafirii, care îl ştiau supărăcios şi prost la vorbă, aşteptau să râdă pe seama lui Gavriil. Dar prea cuviosul Procopie zâmbì cu recunoştinţă; şi luând târtiţa, zise:

— Iacă un om—şi încă fost stareţ—care se îndură să dea aproapelui partea cea mai gustoasă. Mulţumesc, părinte Gavriile!

— Pentru puţin, îi răspunse acesta, odată cu un compliment batjocoritor.

— Ar fi mâncat-o el, sări Pahomie, dar îi e teamă să nu i-se facă rău...

— Şi-ar aduce aminte din tinereţe, complectă starețul. Gavriil îl privi de sus.

— Mda! De când eram stareţ...

— Când erai stareţ, te hrăneai numai cu târtiţe de pasăre? — îl întrebă Ermoghen, privind la Natanail.

— Tot bătrân era şi atunci, răspunse Pahomie în locul lui Gavriil.

— Mă rog, zise starețul, ce legătură poate să fie între bătrâneţe şi târtiţa unei găini?

— Ca între stareţ şi consiliul duhovnicesc, îl lumină la iuţeală Pahomie. Procopie lăsă ochii în jos. Ceilalţi căutară — care cu picioarele, care cu privirea, pe Pahomie, ca să-l felicite.

Felul al treilea: câte-un purceluş pe varză şi câte-o sticlă de vin, de fiecare căciulă... Duhovnicii se priviră uimiţi.

— Nu-i lucru curat, şoptì Ermoghen la urechea lui Gavriil.

— Să ştii dela mine că tot o să ne tae capetele, şoptì şi Natanail la urechea lui

Pahomie. Acesta însă privea purcelul cu atâta dragoste părintească, încât nu l-ar fi lăsat orfan — chiar cu riscul capului...

Natanail sucì farfuria şi o răsucì, neavând curaj să încerce cu propriile-i puteri a spintecà friptura. Gherasim, la fel de neputincios, îi dădù ocol, cu furculiţa şi cu cuţitul în mâini, până o depărtă ca de-o palmă şi se puse să-şi facă un plan. Pahomie, om în putere, se întinse şi tăe coada purcelului din faţa lui Natanail, apoi o întinse bătrânului. Acesta o respinse, supărat, şi continuă să sucească farfuria. In acest timp, Ermoghen, imitând pe Pahomie, ascuţi cuţitul de farfurie, apoi tăe urechiuşele purcelului destinat lui Gherasim şi le oferì surdului.

— Să dea Dumnezeu să te văz mai surd ca mine, îi mulţumì acesta din toată inima.

Când observă neputinţa bătrânilor, stareţul făcù semn ucenicilor să le dea ajutor. Intr'un minut purceii fură sfârtecaţi în bucăţele, iar aburul icnit din carnea lor fragedă se unì cu cel ce ieşea din varză şi gâdilă, foarte plăcut, nările duhovnicilor. Iar când fălcile lipsite de dinţi intrară în funcţiune şi limbile prinseră gustul delicios al purcelului de lapte fript la tavă, mai încetară şi bănuelile împotriva stareţului...

Toată ființa bătrânilor se concentră asupra farfuriilor și orice alt gând dispărù din mintea lor ca praful în fața vântului și ca roua în fața soarelui...

Indemnați de către stareț, ucenicii acestuia interveneau mereu acolo unde mâinile slabe se dovedeau neputincioase, având grijă ca și paharele să fie pururea virgine și cât mai la vederea cuvioșilor oaspeți. Nimeni nu vorbea. Toate gurile erau din cale afară de ocupate. Doar câte-un tușit scăpat fără voe din gâtlej și clefăiturile din ce în ce mai libere, erau singurele semne după care se putea ghici bucuria rară — a trupului și a sufletului laolaltă...

Dar fălcile începură, dela o vreme, să dea semne de oboseală, furculițele să scormonească după părți socotite mai alese și dracul dușmăniei să-și reocupe locul din care fusese izgonit un pătrar de ceas.

— Eu mă prind că purceii ăștia, deși au fost luați din turma mânăstirii, o să ne coste cam multișor, șoptì Ermoghen la urechea lui Gavriil. Acesta se asigură cu coada ochiului de neatenția starețului și-i răspunse, pe aceeași coardă:

— Să fim cu băgare-de-seamă.

Pahomie dete și el să-și spue gândul, vecinului, dar Natanail, tocmai clefăia din

ficații purcelului, mulțumit la culme că sunt și moi și gustoși — și-i luă înainte.

— Aferim de-așa friptură! Păcat că nu mă întâlnesc cu ea mai des...

— Fă-te stareț, îl sfătuì Ermoghen, fără să-și ridice privirea.

— Așa hodorog! — se miră Pahomie.

— Ca să mănânce purcei de lapte — face, zise Gavriil împăciuitor.

— Bine, bine, dar unui stareț i-se mai cer și alte calități, — protestă Pahomie, cu ochii la prea cuviosul Procopie.

— Ce calități îi mai trebue?! — se miră Ermoghen. Să umble după femei, să bea cât patru și să se pună rău cu întreaga obște?

Toate urechile și jumătățile din ochi se ațintiră spre capul mesei. Dar starețul, cași când n'ar fi auzit nimic, golì un pahar până în fund, apoi își continuă opera de distrugere a celui din urmă picior. Nemulțumiți și mirați de această tăcere, musafirii îl imitară nervoși și nedumeriți. Abia acum începură ei să găsească unele cusururi fripturii. Gavriil observă că urechile n'au fost bine curățite; Ermoghen că varza n'a fost tocată „ca fideaua"; Pahomie, că untura „parcă ar avea puțin miros", iar Natanail că purcelul are și părți care se împotrivesc

gingiilor cuvioşiei sale. Singur Gherasim, resemnat din cauza infirmităţii, continuà să înghită şi să mestece cu acelaş elan dela început. Numai când observă că tăcerea se prelungeşte, se crezù dator s'o rupă el.

— Dacă părintele stareţ mi-ar da în fiecare zi câte-un purcel fript şi câte-o sticlă cu vin, l-aş socotì printre sfinţi...

— Poţi să-l socoteşti şi aşa, că tot habar n'ai tu de ceeace se petrece pe lume, gângăvì Ermoghen. Gherasim vrù să mai adaoge ceva, dar întâlnind ochii sfredelitori ai stareţului, înghiţì vorba. Dela el ochii lui Procopie trecură pe rând la ceilalţi meseni şi constatară că... şi vinul şi friptura au plăcut. Părintele Gavriil, care începuse purcelul dela mijloc, mai avea capul, coada şi picioarele dela genunchi; — Natanail mâncase de unde înemerise, iar acuma revenea pe unde trecuse mai în grabă; Ermoghen mai avea o coastă, Gherasim o pulpă, iar Pahomie... număra oasele. Sticlele se goliseră invers cu vârsta: a lui Natanail avea nivelul cel mai scăzut, iar a lui Pahomie pe cel mai ridicat.

Părintele stareţ zâmbì satisfăcut şi-şi mută ochii la propria-i voinicie: din purcel mai avea coada şi râtul, iar din sticlă... sticla! Făcù semn ucenicilor şi în două secunde

toate clondirele de pe masă fură înlocuite cu altele pline, iar resturile din pahare golite într'un vas.

— Luați, părinților, îndemnă starețul după ce frații ascultători își făcură datoria și umplură paharele.

Duhovnicii priviră cupele aburite, le mângâiară cu degetele, dar ezitară să le ridice. Nu din pricină că se săturaseră, ci fiindcă fuseseră invitați... Crezând că întârzierea are un rost, nici părintele Gherasim nu bău.

— Luați, părinților, că se încălzește, stărui din nou starețul, după ce goli paharul prea cuviosiei sale.

— Apăi... o să mai luăm, zise Natanail, că nu prea ne întâlnim așa des cu chilipiruri d'astea.

— Ar sărăci mânăstirea, găsi Ermoghen o explicație.

— Și s'ar tocì masa stăreției, adaugă Pahomie.

Părintele Procopie așteptă și cuvântul fostului stareț, dar văzând că întârzie și socotind momentul foarte propice pentru a legà vorba cu oaspeții, luă o poză de pocăit și zise:

— Părinților, am impresia că — ori mâncarea nu v'a plăcut, ori vinul vi s'a părut oarecum...

Natanail se burzului dintr'odată şi trântì cu paharul în masă.

— Nu-i adevărat! Am mânià pe Dumnezeu, dacă am cârtì un cuvânt împotriva mesei.

— Atunci alta este pricina care vă face să grăiţi tot în pilde şi tot cu două înţelesuri...

— Cum? Adică te faci că nu ştii? — se răstì Natanail, împroşcându-l cu ce avea prin gură. M'ai făcut „porc bătrân", pe mine care trăisc de şaptezeci de ani în această mânăstire, şi am slujit în sfântul altar vreme de şaizeci şi doi de ani — şi acuma te miri că nu-ţi dau cinstea de stareţ?

— Pe mine nu m'a sictirit în chiar timpul sf. liturghii, după ce ne-am împărtăşit amândoi din acelaş potir? — sări şi Ermoghen, mai roşu decât vinul din sticle.

— Am slujit mânăstirea în toate chipurile şi nu mi-am auzit decât vorbe de laudă, atât dela cei mici cât şi dela cei mari; iar sfinţia ta m'ai pârît la mitropolie că nu mă duc regulat la biserică şi m'ai făcut „bou domnesc", în faţa soborului, — îi reproşă, tremurând, fostul stareţ.

— Vă pierdeţi vremea degeaba, observă Pahomie, umplându-şi paharul. Mai mult folosiţi golind sticlele astea...

Stareţul îl împunse c'o privire scăpată fără voe, apoi se ridică, umilit, şi umplù cu mâna prea cuvioşiei sale toate paharele de pe masă.

— Smerenia Iudei, mormăì Gavriil, la un gând cu ceilalţi.

— Cinstiţi părinţi, aveţi dreptate, grăì stareţul, milogindu-şi chipul cât mai meşteşugit. Greşit-am înaintea lui Dumnezeu şi a sfinţiilor voastre...

— Nu mai tăgăduești, ca în faţa exarhului? — îl întrerupse, în batjocură, Pahomie.

— Nu. Imi recunosc păcatul şi-mi cer ertare...

— Aha, după ce ţi-ai râs de bătrâneţele mele şi m'ai făcut „bou domnesc"...

— Iar pe mine „porc bătrân"...

— Şi pe mine m'ai ocărît ca pe un ţigan sau ca pe un servitor oarecare...

Stareţul nu-şi pierdù cumpătul. După ce înghiţì cu răbdare toate învinuirile, îşi reluă umilit, cuvântarea întreruptă.

— Cinstiţi părinţi, v'am spus că-mi recunosc vinovăţia...

— Şi Iuda şi-a recunoscut-o, dar a fost prea târziu...

— ...şi nu mă dau înapoi să-mi cer ertare şi să primesc chiar un canon, dacă sfinţiile

voastre, ca duhovnici bătrâni, aţi găsi cu cale să-mi rânduiţi. Sunt om, nu sunt numai călugăr şi stareţ; şi ca om sunt şi eu supus păcatului. Credeţi sfinţiile voastre că puţin m'au costat neplăcerile pe care, în clipe de mânie, vi le-am pricinuit? Vă mărturisesc în frica lui Dumnezeu că nopţi dearândul şi zile întregi mi-am pierdut somnul căindu-mă şi rugând pe Cel-de-sus să nu-mi socotească aceste păcate... Dacă aţi ştî frăţiile voastre de câte ori am dat să viu şi să-mi cer ertare, în genuchi, nu m'aţi mai învinuî acuma ca pe un criminal de rând ce nu merită îndurare. Dar n'am putut să-mi uşurez astfel sufletul, căci m'am temut, ca un rău şi ca un netrebnic, că-mi voiu pierde autoritatea de conducător şi deci mai amarnic voiu fi judecat de Dumnezeu...

De atâtea ori am vrut să viu la Prea Cuviosia Ta, părinte arhimandrite, şi să-ţi zic: ai avut dreptate. Am furat şi am minţit. Iartă-mă sau loveşte-mă: cum te lasă cugetul. Apoi să trec la bunul nostru Natanail şi să-i spui: drept m'ai judecat. Sunt mueratic şi prea puţin mă sinchisesc de gura lumii şi de slova canoanelor. Iartă-mă sau loveşte-mă, — după cum vei socotî că merit. Iar părintelui Ermoghen să-i pun metanie, fiindcă l-am ocărît în faţa sobo-

rului. La urmă de tot să mă duc la fratele meu de călugărie, Pahomie, și să-i adeveresc punct cu punct — toate acuzațiile pe care mi le-a adus... Cum vă spusei însă, m'am temut, în prostia mea, că apoi nu voiu mai fi vrednic să stau în locul cel înalt, și astfel mai mare greșală să săvârșesc. Sunt aproape șapte luni de când la masă cu sfinții voastre n'am mai mâncat, în sobor n'am mai slujit și vorbă între noi n'am mai deschis. Știe unul Dumnezeu cât m'a chinuit starea aceasta, mai ales că nici eu nu mă sumeteam să-mi cer ertare și nici sfinții voastre n'ați făcut nimic pentru împăcare. Mâncarea, pentru mine, n'avea niciun gust, iar băutura nu se lipea cu plăcere de limbă... Mi-erà dor să mai fac haz de lipsa măselelor moșului Natanail, de tactul cu care mănâncă și bea părintele Gavriil, de stângăcia plăcută a părintelui Ermoghen și de graba cu care Pahomie săreà în ajutorul celor neputincioși... In noaptea trecută am avut niște vise urîte, trimise dela Dumnezeu, și azi n'am mai putut să mai amân împăcarea atât de dorită. Am îngenunchiat în fața icoanelor și am zis: — Doamne, facă-se voia Ta!

Acuma, prea cuvioși părinți și frați în Hristos Domnul, judecați-mă și mă osân-

diți după care lege vă convine mai bine. Eu sunt împăcat în sufletul meu că mi-am făcut datoria. Dacă sfinţiile voastre nu-mi primiţi pocăinţa, rămâne să daţi seama înaintea Celui din cer. In tot cazul pentru mine veţi fi de-acu înainte sfătuitorii cei mai ascultaţi şi fraţii cei mai iubiţi...

Acl, părintele stareţ se oprì şi se făcù că-şi striveşte lacrămile între gene. Natanail se înduioşă şi-i întinse mâna.

— Eu te iert. Iartă-l şi tu, Gavrîile.

Fostul stareţ ezită. Ermoghen îi luă înainte.

— Eu te-am iertat din ceasul în care m'ai ocărît. Numai dacă şi Dumnezeu îţi va şterge greşala...

— Iartă-l şi tu, Gavriile, stărui din nou Natanail.

— Eu... n'am nimic cu Prea Cuvioşia Sa, zise Gavriil cu gura pe din două. E drept că m'a făcut „bou", dar boii sunt adesea mai înţelepţi şi mai curaţi înaintea Ziditorului, ca făpturile cu două picioare.

Mai rămânea Pahomie. Stareţul îl fixă stăruitor şi făcù semn moşneagului să-i zică.

— Iartă-l şi tu Pahomie, se rugă Natanail, îmboldindu-l şi cu cotul.

Pahomie ridică din umeri.

— Dacă l-oiu ierta eu şi nu l-o ierta Dumnezeu şi... Codul Penal, tot degeaba, se apără el, înfruntând privirea stareţului.

— Iartă-l, mă! — stăruì iarăşi Natanail. Ermoghen se asocie şi el. Dar Pahomie nu mai dete niciun răspuns — şi-şi văzù de sticlă. Procopie scoase un oftat uşor, şi ridicându-se de pe scaun se smerì să umple a doua oară paharele mesenilor. Aceştia se împotriviră, dar el stăruì.

— Isus Hristos, că a fost fiul lui Dumnezeu, şi a spălat picioarele ucenicilor; fie-mi îngăduit şi mie, un ticălos de stareţ, să umplu paharele unor bătrâni şi prea cuvioşi duhovnici...

Cei trei se înduioşară şi mai mult.

— Iartă-l, mă Pahomie, şi tu, se rugară ei din toată inima. Dar Pahomie rămânea neînduplecat. In cele din urmă convenì astfel:

— Dacă stareţul crede că faptele pe care i le-am aruncat în sarcină-i nu păcătuesc nici împotriva aşezărilor Sfântului Vasile şi nici împotriva legilor statului, sunt gata — nu numai să-l iert, dar să-i sărut şi mâinile şi picioarele.

Ceilalţi priviră îngrijoraţi şi întrebători spre capul mesei. Stareţul, puţin schimbat la faţă, îşi ascunse mânia şi răspunse cu acelaş glas îndulcit.

— Părinţilor şi fraţilor, a păcătuì e omenesc; dar a stăruì în greşală e lucru diavolesc. Dacă aş tăgăduì că felul cum mi-am înţeles dela o vreme atribuţiile de stareţ, şi mai ales cum am mânuit fondurile mânăstirii — e în desăvârşită potriveală cu aşezările Sf. Părinţi şi cu legiuirile lumeşti, aş mai adăogà la păcate şi deci mai mult mi-aş îngreunà sarcina înaintea Judecătorului celui drept. Recunosc, deci, că am călcat, cu bună ştiinţă — şi canoanele şi legile statului, şi ordinele scrise ale celor mai mari; iar de sfaturile consiliului duhovnicesc mi-am bătut joc cum mi-a plăcut. E drept că uneori m'am ispitit crezând că voiu folosì mânăstirii; de cele mai multe ori însă am păcătuit pentru punga şi pentru stomacul meu... Am făcut cheltueli fără să vă cer avizul şi am încasat venituri fără să le însemnez undeva. Am socotit, în nerozia mea, că afară de Dumnezeu, de Satana şi de Episcop, un stareţ nu e îndatorat să mai dea şi altora cont de faptele lui şi de gândurile lui. Dela o vreme însă mi-am dat seama că am apucat căi greşite; că legile trebuesc respectate cu sfinţenie iar nu călcate; şi că un conducător, oricât s'ar crede el mai înzestrat de Dumnezeu decât semenii săi, tot are nevoe de sfatul şi de ajutorul al-

tora. Așa am socotit cu mintea mea cea mai de pre urmă; și de aceea v'am poftit pe sfinții voastre, ca pe niște slujitori vechi și încercați, în oastea Domnului; întâiu ca să vă cer ertare, după cum mai înainte v'am mărturisit, pentru supărările pe care firea mea iute și nevlăguită vi le-a pricinuit; și al doilea — ca să vă făgăduesc că de acì înainte nu voiu face un pas și nu voiu mai cheltuì un ban fără încuviințarea Comitetului. Amin!

Părintele Natanail privì la Gavriil, Gavriil la Ermoghen, Ermoghen la Natanail, apoi toți la Pahomie — și Pahomie... în tavan.

— Ce zici, Gavriile? întrebă Natanail pe fostul stareț.

— Ce să zic? Dacă făgăduiala și căința au pornit dela inimă, ertat să fie, acum și pururea și în vecii vecilor.

— Amin! — grăì Natanail.

— Amin! — grăì și Ermoghen.

Pahomie se scobea cu un chibrit printre dinți și tăcea. Natanail îl îmboldì cu piciorul, apoi cu mâna, ca să sloboadă și el vorba cea mare, dar în zadar. Pahomie lăsă scobitul și se apucă să așeze oasele purcelului — care și la locul lui. Moșneagul se enervă.

— Hai, Pahomie! Tu ce zici?

— Ce să zic: că lupul păru-şi schimbă, dar năravul — ba.

Cei trei protestară. Pocăinţa stareţului li-se păruse prea sinceră ca să nu fie crezută.

— Apăi tu... cu capul ăla marele... nici că erai în stare să dai alt răspuns, îl mustră Natanail, pe duhovnicul cel mai tânăr.

— Iartă-l, mă Pahomie, şi tu, stărui Ermoghen.

— Lăsaţi-l, părinţilor, că aşa e el: întotdeauna de altă părere, — intervenì Gavriil batjocoritor.

— Bun a fost purcelul, dar şi vinul — n'are niciun cusur, — sărì de colo şi cuviosul Gherasim, care habar n'avea despre ce este vorba.

— Iartă-l, omule! — se rugă din nou Ermoghen, de Pahomie. Dacă n'ai fi duhovnic, aş zice că nu cunoşti cum trebue primit păcătosul care se pocăeşte...

— Pocăinţa vulpoiului, — răspunse Pahomie, râzând forţat. Natanail se burzuluì ca un ariciu şi vrù să-l certe, dar stareţul îi luă vorba din gură.

— Părinţilor, fratele meu de călugărie, Pahomie, face parte din acei oameni care, deşì pricep uşor, dar pentru motive ştiute

numai de ei și de Dumnezeu, se lasă întotdeauna mai greu. Eu sunt mulțumit în sufletul meu că din cinci câți vă numărați de față și în consiliul duhovnicesc, unul îmi dă credit în alb, trei îmi iartă trecutul și-mi socotesc cuvântul — cuvânt, și numai al cincelea se îndoește. Dar oare toți ostașii au încredere în calitățile comandantului lor? Nu s'au găsit chiar în ceata Ucenicilor unii care să se îndoiască de dumnezeirea lui Iisus? Să lăsăm dar pe părintele Pahomie să cugete în limba sfinției sale, iar noi, bucuroși că am biruit pe satana și ne-am împăcat, hai să mai cinstim câte-un păhărel. Noroc și sănătate! Bucurie, frate Pahomie!

— Să dea Dumnezeu, — zise acesta oftând și ridicând cu îndoială din umeri.

Natanail apucă paharul cu amândouă mâinile, căci una singură era prea slabă pentru atâta greutate, și privind la stareț cu ochi protectori, zâmbi părintește și zise:

— Ei, bată-te mântuirea să te bată!... Mă uit la tine și parcă nu-mi vine să cred... Mi-aduc aminte de când te-a luat bietul Ghervasie, Dumnezeu să-l erte, întru ale sale. Erai un ciucioiu cu mucii la nas. Nici „blagoslovește" nu știai să zici.

— Era rușinos ca o fată mare, — își amintì și Gavriil.

— Pti! da ce ruşinos! Când s'a mai mărit şi a început să citească, la strană, oridecâteori îi făceam câte-o observaţie — se roşeà până în vârful urechilor. De, cine ar fi crezut c'o să...

— ...Iasă aşa, — întrerupse Pahomie.

— Iaci, mă ţigane! — se răstì Natanail. Tu — nerușinat ai fost de când ai intrat pe poarta mânăstirii, şi tot aşa eşti şi în ziua de astăzi. Intotdeauna ai fost cu capul mare şi plin de gărgăuni, d'aia nu te-a primit nimeni în cele mai de cinste. Nu ştiu cum a făcut Procopie de te-a vârât în Comitet. Dar el a fost băiat bun, smerit şi ascultător... d'aia a ajuns unde se găseşte. Tu, cu prostiile tale, duhovnic ai să mori. Mă mir cum te-au învrednicit şi cu atâta!

— La culoare, îmi pare mai frumos vinul de obşte, dar la gust... îl întrece ăsta de-o mie de ori. Ăla îmi pare că ar avea niţel smag, — grăì Gherasim, ca să se găsească şi el în vorbă.

— O fi mai având şi altceva, nu numai smag, gângăvì Pahomie, ca pentru sine.

Gavriil şi cu Ermoghen îşi făcură cu ochiul, ca şi când Pahomie ar fi avut dreptate. Şi nici Natanail nu acoperì adevărul. Zise:

— Ce-a fost — a fost! De-acì înainte toate se schimbă şi se îndreaptă; nu-i aşa, Procopie?

Stareţul adeverì cu o înclinare din cap, apoi se ridică şi turnă în pahare. Pahomie îl privì chiorâş şi strâmbă din nas, dar ceilalţi îl învăluiră în ochi calzi şi îngăduitori.

— Ia'n te uită ce smerit e! — îl lăudă Natanail. Adevărat vorba ceia: puica se cunoaşte de pe creastă ce neam o să iasă. Smerit a fost când era numai un biet ucenic la Ghervasie, smerit e şi acu, stareţ fiind... Ce zici, Gavriile?

— Tot ca şi sfinţia ta. Bine c'a biruit pe diavolul care-i furase înţelepciunea.

— Ce bărbuţă caraghioasă avea când l-a făcut diacon! — îl mângâe şi Ermoghen. V'aduceţi aminte, părinţilor? Parcă erà un smocuşor dela coada caprei. Şi acuma — ia priviţi bărbălae! Juri că e arhiereu!

— Când să-l facă preot, m'a întrebat şi pe mine stareţul — Marchian erà atunci: — Ce zici, Natanaile, să-l fac? — Fă-l, că e bun, am răspuns eu, încredinţat, după cât îl ştiam, că nu va necinstì sfintele Taine. Acuma mă bucur că nu m'am înşelat. S'a coborît darul lui Hristos asupra unui călugăr ales... Ba ajunse şi stareţ! Ei, ce vrei? Ii face Dumnezeu parte — şi gata!

— Să ştiţi dela mine că la alegerile de stareţi se amestecă şi diavolul. Ba chiar Scaraoschi cel bătrân, — îndrăznì Pahomie.

— Pesemne că d'aia nu s'a ales Ermoghen, râse Gavriil. I-a ţinut dracu parte prea pe faţă...

— Ermoghen nu face de stareţ, zise Natanail. El e bun de eclesiarh mare. Stareţul trebue să fie falnic, să aibă îndrăzneală şi să ştie să vorbească şi ce să vorbească, pe unde s'o duce şi cu cine s'o întâlni.

— Da lui Ermoghen ce-i lipseşte? — glumì Gavriil. Că un caer de barbă tot are; minte — în tot cazul mai sănătoasă decât a lui Pahomie; iar cât pentru vorbă... niciun copil de doi ani nu-l rămâne. Atâta că e el cam peltic...

— „Porc bătrân" şi „bou domnesc", tot poate să zică, — îndrăznì Pahomie.

Bătrânii se supărară deabinelea. Natanail vărsă paharul jumătate pe piept, şi puţin lipsì, când simţì vinul la buric, să nu sloboadă un blestem. Iar Gavriil şi cu Ermoghen, deşì nu iubeau pe stareţ, găsiră purtarea lui Pahomie lipsită de smerenie şi de omenie.

— Mă Pahomie, îl atacă Gavriil, dacă n'ai fi băut din acelaş vin cu noi, aş zice c'ai băgat pe beregată niscai prafuri de ne-

buneală. Lasă, omule, ce-i fi având pe suflet, și dă cinstea celui care te ospătează!

— Fireşte! — se asocie şi Ermoghen.

— Cu toată plăcerea, răspunse Pahomie, spre bucuria tuturor. Şi ridicându-se de la masă, puse trei metănii în faţa icoanei sfântului marelui mucenic Dimitrie, patronul mânăstirii... Duhovnicii îl urmăriră, făcând haz şi aşteptară ca la urmă să-şi ia iertăciune dela stareţ. Dar Pahomie, după ce se cocoţă pe-un scaun şi sărută chipul sfântului, grăi:

— Mă rog, mai aveţi ceva de zis? M'aţi învinuit că nu dau cinstea cuvenită celui care ne ospătează — şi mi-am recunoscut greşala. Dacă părintele stareţ îmi poate dovedi că ne-a dat să mâncăm măcar o fărimitură din averea sa personală, sunt gata să-i fac şi lui trei metănii şi să-i sărut mâinile — ca sfântului Dimitrie...

Cei trei se uitară îngrijoraţi la stareţ. Dar părintele Procopie, găsi observaţia lui Pahomie întemeiată, şi ridicându-se de unde şedea se duse la el şi-l sărută pe obraji.

— Sărutarea Iudei, — zise Pahomie, ştergându-şi obrajii cu batista îmuiată în vin. Stareţul îl luă de mâini.

— Măi frate Pahomie, dacă-ţi închipui că purtarea ta mă supără, te înşeli grozav.

Dimpotrivă: mă bucur din toată inima că ai rămas așa cum te cunosc de când ai păşit pe poarta mânăstirii: cinstit şi mereu cu grijă pentru averea şi pentru binele obştei. Ne cunoaştem din noviciat, aşa e? Suntem călugăriţi în aceeaşi zi şi luaţi sub aceeaş mantie de către acelaş duhovnic, şi deci, după datină, ne putem socoti, cum ne-am socotit până mai anul trecut, fraţi buni; nu-i aşa?

— Mă lepăd de-aşa frate! — se scutură Pahomie, râzând.

— Tu te lepezi, dar nu mă lepăd eu. Am fost prieteni din ziua în care ne-am cunoscut, cel puţin eu aşa am crezut, — şi prieteni vreau să rămânem până la moarte. Cunosc pricina supărării tale şi-mi recunosc încă odată vinovăţia. Şi încă odată făgăduesc că voiu pune chiar de astăzi început de îndreptare. Ţie, ca mai tânăr şi mai priceput, îţi dau sarcina să supraveghezi întreaga viaţă a mânăstirii şi să-mi arăţi tot ce se petrece împotriva aşezărilor sfinţilor Părinţi şi a legilor de astăzi... Ei, nici în condiţiile astea nu vrei să ne împăcăm?

Pahomie şovăi.

— Impacă-te, împacă-te! — îl îndemnară ceilalţi cu mare sgomot.

— Sai, Ermoghene, de-i desparte, că acù se încaeră! — strigă Gherasim, după ce constată că i s'a lăsat vinul în picioare...

Intervenția bietului surd stârnì un râs care îmuè până și cerbicea părintelui Pahomie.

— Ei, ne împăcăm? — îl atacă din nou starețul, în toiul râsului.

— Impăcați-vă, împăcați-vă! — strigară duhovnicii bătând cu picioarele în podele — și cu mâinile în masă. Gherasim îi privì nedumerit. Ii văzuse râzând și nu știa dacă trebue să se aștepte la păruială ori la joc. In cele din urmă, copleșit de atâtea făgădueli și de atâta stăruință, Pahomie cedă și se sărută cu Procopie. Nu însă cu toată inima, căci zise el după ce se lăsară din brațe:

— Imi pare că mă arde locul unde mă sărută starețul...

— Te arde fiindcă te sărută cu toată dragostea, îl liniștì Natanail, făcând un compliment celui mai mare.

— Ce era să faci, mă nebunule? — se răstì Gherasim la Pahomie, după ce acesta își luă locul pe scaun. Ermoghen se apropie de surd ca să-i explice cum stau lucrurile, dar în aceeași clipă fratele Niculae deschise ușa la perete, făcând loc altor doi frați care

abia se luptau cu o tavă cât roata plugului.

— Plăcintă! esclamară duhovnicii, bucurându-se ca niște copii. Gavriil își slăbi cureaua cu încă două găuri, Ermoghen își deschie cordonul ismenelor, iar Gherasim, neavând ce să deschidă, se dibui repede la burtă și constată cu mulțumire că mai e puținel loc.

Stareţul urmări pe Pahomie. Acesta nu părea prea entusiasmat de împăcare și deci nici de plăcintă. După ce râse de bucuria bătrânilor, își aruncă și el ochii mai bine în tavă, își gâdilă nările cu nițel miros, apoi sbârci din nas.

— Sunt sigur că dacă oiu tăià eu plăcinta, are să-i placă și lui Pahomie, zise stareţul silindu-se să nu pară glumeţ. Nu-i așa, măi frățioare?

Pahomie ridică din umeri.

— Nu cred. Eu am auzit, am citit și am constatat că bucățica primită din mâna celui mai mare este — ori acrișoară, ori amărue. Dulce niciodată. Să mai încerc însă...

Natanail se sbârlì ca un curcan.

— Prostul — tot prost! Ptiu! Tae, moșule, și n'ascultà d'ale lui Pahomie. Fii smerit până la sfârșit, ca să iei cunună dela Dumnezeu.

Stareţul apucă un cuţit şi o furculiţă şi spintecă plăcinta în două, apoi în patru, în opt, până făcù şaisprezece triunghiuri ascuţite. Aburul năvălit din despicături dădù sufrageriei un miros de simigerie şi mărì nerăbdarea duhovnicilor. Gherasim întinse farfuria. Natanail, fiind chiar în dreptul tăvii, ridică dreapta, cu ajutorul stângei, şi înfipse furculiţa, la întâmplare. Nimerì însă prea aproape de vârf, din care pricină toată bucata îi scăpă pe mânica largă a rasei.

— Vezi dacă n'aştepţi blagoslovenia? — îi obiectă Ermoghen înghiţind în sec.

— Poate vreà să mai ducă şi acasă, glumì Gavriil. Pahomie ajută moşneagului să-şi aducă plăcinta în farfurie. Zise:

— Vezi ce înseamnă să mănânci bucăţele tăiate de cel mai mare? Te frigi înainte de-a le băga în gură...

— Taci, că eşti un prost! — îi mulţumì Natanail.

— Vom vedea...

Plăcinta era delicioasă. Duhovnicii — inclusiv Pahomie — repetară până mai rămase în tavă o singură şaisprezecime.

— Ia-o tu, Gavriile!

— Ba s'o ia stareţul, că e mai mare.

— Ba s'o ia Ermoghen, ca să ajungă stareţ.

— Ba Gherasim, ca să-i vie auzul.

— Daţi-o lui Pahomie, fiindcă... tot i-se părù lui cam amară, împunse stareţul pe duhovnicul cel mai tânăr. Acesta luă bucata, chiar în clipa când Natanail ridicase mâna, şi i-o dete fratelui Niculae.

— „Vrednic este lucrătorul de plata sa".

— Foarte bine! — încuviinţară ceilalţi, miraţi că ei nu se gândiseră şi la fraţii slujitori.

Când paharele fură din nou pline, Natanail lovì cu piciorul în glesna lui Gavriil. Acesta nu pricepù. Natanail îl mai pocnì odată, apoi îi spuse ceva numai din buze, făcù o mişcare cu capul în direcţia stareţului, iar îl mai lovì cu piciorul, până ce, însfârşit, arhimandritul înţelese. Tuşì, făcù un gest închipuind dereticarea bărbii, apoi luă paharul şi încercă să se ridice. Pesemne însă că-i fù teamă să nu lovească tavanul, căci renunţă şi cuvântă de pe scaun.

— Prea cuvioase şi prea cinstite părinte stareţe şi arhimandrite şi frate întru Hristos, Procopie! Ne bucurăm cu bucurie mare foarte... mcă... te-ai slobozit din legăturile satanei... mşi... te-ai întors smerit şi pocăit... mea... fiul cel desfrânat... mdespre carele pomeneşte sfânta evanghelie... Acuma... eu... mdacă aş avea darul acelui

cinstit și cuvios Macarie... mdespre carele se scrie în cartea aceea ereticească... mce se chiamă cu numele de „Duhovnicul Maicilor"...

— Taci! să nu pomenești de ea! — se înfurie Natanail, gata să se înăbușe.

— ...aș grăi mai multe... Aș zice câte una și de prin sfintele scripturi... mdar fiindcă nu mă sumet într'atâta... blagoslovește și mă iartă sfinția ta... Mulțămim și pentru mâncare... Uitasem...

— Și pentru vin, firește! — adăogì Natanail, nemulțumit de cuvântarea scremută de Gavriil.

— Și pentru plăcintă! — complectă Pahomie, arătând vecinului din stânga mânica rasei.

Cuvântează starețul.

— Părinților, mă bucur pentru bucuria sfinților voastre, după cum sfinții voastre vă bucurați pentru bucuria mea... Și ca bucuria sfinților voastre să fie deplină — să mă iertați că întrebuințez cuvintele Mântuitorului către ucenicii săi, — vă făgăduesc că am să vă dau în fiecare zi câte-o sticlă de vin — mai nou sau mai vechi — după plăcerea fiecăruia. Iar Duminica și în toate celelalte sărbători, să ne ospătăm împreună. Vă rog din tot sufletul să nu-mi

refuzați dragostea... Sunteți părinții mei și eu sunt copilul sfinților voastre...

— Ura! — strigă Natanail, ridicând mâinile în sus.

— Uraa! — strigară și Gavriil cu Ermoghen.

— Hei, v'ați îmbătat? — se răstì Gherasim, din coada mesei.

Natanail luă furculița și îmboldì pe Pahomie.

— Zi și tu, țigane!

— Lasă-l, moșule, intervenì stareţul, că dacă mi-o ura el... mi-e teamă să nu mor.

— Ba să zică și el, stăruì Natanail, tot îmboldind pe Pahomie cu furculița.

— Ura, de, zise și Pahomie într'o doară. Ermoghen se întinse peste masă și-l apucă de mânecă.

— După cum bag seamă sărutarea ta n'a fost din toată inima. Ia fă bine și sărută încă odată pe stareț, păcătosule! De unde te iscași tu mai grozav?

Ca să nu lase îndoială în privința sincerității sale, Pahomie se ridică și se duse la stareț. Urmă o nouă îmbrățișare. Evenimentul fu salutat cu un întreit „Mulți ani trăiască", cântat — vorba vine — de corul hârâit al moșnegilor.

Ultima surpriză.

In toiul veseliei, la un semn al starețului, fratele Niculae iese din sufragerie, apoi revine repede și anunță pe cuviosul Malh, secretarul mânăstirii...

— Ia să mă lase în pace! — se burzului prea cuviosul Procopie. N'am răgaz nici să mănânc și să cinstesc și eu un pahar cu părinții duhovnici?

Dar fratele stăruì.

— Zice că are ceva foarte urgent.

— Să mai aștepte.

— Ba nu, nu, se împotrivì Natanail. Când e vorba de interesele mânăstirii, trebue să lași totul la oparte. Du-te, Niculae, și spune lui Malh că poate să intre.

După ce scăpă un zâmbet ironic, părintele Malh, un monah tânăr și bine făcut, salută pe meseni cu un foarte smerit: — Blagosloviți! —, apoi făcù metanie starețului și-i sărută dreapta.

— Ce-i, părinte Malh? Nici să mănânc nu-mi tihnește?

— Cinstite părinte... ertați-mă... uite, am o hârtie urgentă care trebue iscălită și de către consiliul duhovnicesc... Și fiindcă auzii că părinții duhovnici sunt cu toții aici la masă, îndrăznii să folosesc prilejul de a-i găsì la un loc — ca să nu-i mai supăr pe acasă...

— Dă-o încoace! — se grăbi Natanail. Toc ai? Cerneală ai?

Stareţul ridică indiferent din umeri. Malh desfăcù un sulişor de hârtie şi ajută celui mai în vârstă să facă un *Natan...* cu toate răscăbăile stropite. Apoi trecù la Gavriil. Acesta vrù să desfacă şi celelalte pagini, dar Natanail îi dădù zor:

— Iscăleşte, omule, odată! Ce te mai uiţi?

Gavriil izbutì totuşi să vadă titlul şi să-l silabisească:

Cont de gestiune pe anul 1930...

— Ei şi? se răstì Natanail. Dacă e cont de gestiune nu trebue iscălit?

— Ba trebue şi citit, nu numai iscălit, zise Pahomie, cu gură amară.

— Taci, mă! Nu ne-am înţeles să tragem cu buretele peste tot ce-a fost? Scrie, Gavriile!

Tot cu ajutorul secretarului îşi puse şi arhimandritul numele dedesubtul procesului-verbal, care încheia socotelile anului expirat. Ermoghen făcù singur un *Ermo* şi un arc. Gherasim ceru ajutorul lui Malh şi numai aşa izbutì să încherbeze vre-o trei-patru litere. Arcul — vorba vine — îl trase singur.

Obţinuse patru iscălituri. A cincea, deci, nu mai prezintà mare importanţă. Imbujorat

la față, secretarul aruncă o privire trumfătoare stareţului. Procopie se scobea între măsele...

Erà rândul lui Pahomie. Acesta, deşi se împăcase sincer cu stareţul, văzând însă vicleşugul, dealtfel bănuit de el, căută pricină de refuz.

— Cu plăcere, părinte Malh, dar eu sunt cam bucher şi nu pot să iscălesc decât cu condeiul meu. Aşteaptă-mă peste vreo trei ceasuri, la cancelarie...

Secretarul se uită la stareţ. Stareţul lăsă scobitul şi privì lung şi crunt la Pahomie. Apoi rânjì batjocoritor. Ii erà indiferent.

— Haide, Pahomie, iscăleşte şi tu, nu mai face pe nebunul, îl îndemnă Natanail.

— Iscăleşte, mă, că te-ai sărutat cu stareţul! Doar n'ăi fi Iuda?

Pahomie se roşì încă pe cât era, apoi se ridică amărît dela masă, zicând:

— E cineva aicea care poate fi asemănat cu Iuda, dar acela nu sunt eu. Martor mi-e Dumnezeu!

Stareţul sărì în sus. Uitase toate făgăduelile...

— Malh, să faci imediat raport pentru îndepărtarea părintelui Pahomie din consiliul duhovnicesc, sub motiv că m'a insultat în faţa soborului... Ai înţeles?

— Da, cinstite părinte.

— Iar voi — (către frați) — să ajutați pe hodorogii ăştia bătrânii să se ducă acasă. Apoi să curățați sufrageria, că aştept musafiri.

...A venit vicarul sfintei episcopii, însoțit de prea cucernicul referent dela consiliul economic, — aproape către seară. In noaptea aceea părintele Pahomie a dormit afară... din consiliul duhovnicesc.

JALBA CUVIOSULUI PITIRIM

SAU

GRIJA CANOANELOR

Monahul Nicon, secretarul mânăstirii, citeşte — şi stareţul Pangratie ascultă:

Prea Sfinţite Stăpâne,

La ordinul Prea Sfinţiei Voastre, cu Nr. 3347, din 26 ale curentei, cu smerită metanie răspundem cum că adevărate sunt cele scrise acolo. Greşit-am înaintea lui Dumnezeu şi a Prea Sfinţiei Voastre! Şi păcatul ar fi şi mai mare dacă am încercà să ascundem ceea ce vădit se arată şi să micşorăm ceea ce nu se poate micşora. Dar oameni suntem — şi mila Celui-de-sus e mare, iar bunătatea Prea Sfinţiei Voastre ne va îngădui să arătăm cum că abaterea pe care am săvârşit-o, dela slova sfintelor canoane, nu se datoreşte nici lăcomiei de câştig prihănit şi nici lipsei de cinstire pentru aşezările Sfinţilor Părinţi, — ci mai întâi sărăciei şi apoi neştiinţei. Că sărăcia te îndeamnă să faci lucruri de care mai apoi să te miri singur că te-a dus mintea să le pui

la cale, iar neştiinţa este pricina a multor căderi.

Drept e că sărăcia şi călugăria se cade să vieţuiască pururea nedespărţite şi în nestricată înţelegere, dupre cum au orânduit începătorii de obşte; dar, ertată să-mi fie îndrăzneala, acest lucru erà mai cu putinţă prin pustiurile Tebaidei, ale Siriei şi ale Mesopotamiei. Prin locurile acestea însă se cere ca monahul să aibă şi haină şi hrană; iar chiliile, nefiind făcute prin scorburi şi prin peşteri — se cere să mai fie drese măcar când şi când, şi date cu var — măcar când şi când. Şi cum Statul, care ne-a jefuit averile dăruite de către fericiţii şi pururea pomeniţii ctitori şi alţi evlavioşi creştini, nu vrea să-şi mai plece urechea la necazurile şi la nevoile sfintelor mânăstiri, e de datoria celor ce după vremi le otcâmuesc să-şi bată capul şi să scornească venituri de unde se poate şi de unde nu se prea poate. Că socotesc eu, în prostia mea, cum că mai păcat e să laşi să piară un sfânt locaş decât să calci un canon — mai ales că atunci când ai făcut lucruri protivnice lui nici n'ai ştiut măcar că se găseşte pe undeva, prin scripturi. Că noi, Prea Sfinţite Stăpâne, suntem oameni neînvăţaţi. Ne batem capul mai vârtos cu

posturile şi cu sărăcia şi ne conducem mai mult după rânduiala pe care am pomenit-o şi după cum socotim că se potriveşte mai bine veacului acestuia, decât după ceea ce stă scris prin sfintele şi dumnezeeştile cărţi.

Drept e că atunci când ne-a pus Satana la cale să facem vânzare de băuturi beţive, în cuprinsul acestei mânăstiri, ne-a cam tăiat pe noi capul că pentru aşa ispravă n'o să găsim îndreptăţire — nici în scripturi şi nici la Prea Sfinţia Voastră. Şi cum că certare şi osândă ne aşteaptă — şi dela Dumnezeu şi dela arhiereul nostru. Dar ce ne-am socotit: Cel-de-sus e milostiv şi Prea Sfinţitul este înţelept, iar fapta noastră îşi are tâlcul ei blagoslovit. Lucru drăcesc şi neîngăduit de canoane este să se vânză băuturi beţive la chelăria unei mânăstiri, dupre cum bine glăsueşte ordinul Prea Sfinţiei Voastre; dar de aicea, din această nelegiuită abatere, mânăstirea noastră s'a folosit, căci în loc să ia pe un boloboc de vin atâta cât este preţul zilei, a agonisit îndoit şi întreit. Cu acest prisos am îmbunătăţit hrana bieţilor părinţi, am dres ceea ce erà mai fără aşteptare şi am mai pus şi la păstrare. Că deşî monahului îi scrie să nu îngrămădească averi pe pă-

mânt, cu stareţul însă este altceva, căci el are datoria să se îngrijească şi de-ale zilei de mâine aşa cum un tată bun se îngrijeşte pentru casa şi pentru copiii săi.

Şi apoi, Prea Sfinţite Stăpâne, părintele Calist, chelarul nostru, a avut poruncă straşnică să nu vândă decât numai la musafirii mai de omenie; să se ferească de beţivi şi de nevolnici. Aşa încât — folos am avut cum am pomenit mai sus, iar gâlceavă s'a întâmplat numai odată sau de două ori, când şi musafirii socotiţi mai de omenie s'au cam trecut cu firea şi cu lăcomia. Dar acuma, de când am primit porunca sfintei episcopii şi am luat cunoştinţă de poprirea canoanelor, am pus lege să nu se mai dea băutură cu bani niciunui mirean, afară de unele autorităţi care pot să facă un rău mânăstirii fără să le pese de cuvântul Prea Sfinţiei Voastre sau de glăsuirea canoanelor.

Iar cât priveşte întrebarea mai dela urmă, cu smerenie facem ştiut cum că mai avem pentru vânzare două zăcători în care să tot fie până la o mie de deca, la un loc; şi mai avem încă patrusprezece boloboace în care să fi mai rămas după pritoc — tot până la o mie de deca şi tot la un loc.

— Incă odată!

Părintele Nicon mai dete încă o citire raportului pe care îl ticluise cu multă trudă, după indicaţiile şefului şi cu ajutorul ieromonahului Climent, bibliotecarul. Apoi, prea cuviosul stareţ, încredinţat că tonul e potrivit pentru un episcop nou care îşi închipue că se poate face caz de canoane pentru toate fleacurile, şi că nu mai are nimic de adăogat, îşi netezì barba-i scurtă şi creaţă şi-l iscălì apăsat şi surâzând. După ce-şi privì dela distanţă şi cu oarecare mândrie semnătura, poruncì să vie chelarul.

— Cum îţi merg afacerile, părinte Calist?

— Bine... cu ajutorul lui Dumnezeu.

— Dă-i 'nainte!...

*

La patru sau cinci zile după ce expediase răspunsul cerut de cel mai mare, tocmai când erà mai sigur că chiriarhul şi cu sfetnicii săi se vor fi convins de nedreptatea pe care ar face-o mânăsctirii, lipsindu-o de un venit aşa de mare, numai de dragul cutărui canon, stareţul primì un răvaş dela cuviosul Filaret, economul episcopiei — şi totodată iscoada sa pe lângă cei în drept, cu următorul cuprins:

Prea cuvioase și prea cinstite părinte stareț,

Despre păduche se spune că atunci când se satură de sângele cui îl are, iese pe frunte; iar despre șarpe — că atunci când i-se urăște cu viața, își scoate capul la drum; iar despre om — că atunci când se umflă de bine face și el câte-o prostie de se miră singur. Prea Cuviosia Voastră, după cât știu și după cum înșivă mi-ați mărturisit adesea, huzureați acolo ca în sânul lui Avram. Nici cei mari nu vă apăsau, nici de cei mici nu vă poticneați. Dar diavolul, carele are de obiceiu să-și vâre codița mai ales unde vede că domnește pacea și unde Duhul Sfânt plutește mai aproape de oameni, v'a pus la cale să deschideți cârciumă în mijlocul sfintei mânăstiri, caşi când nu ajungeau câte sunt prin sate și prin târguri. El, încornoratul, trebue să dănțuiască acum de bucuria izbânzii, iar prea cuviosia voastră vă veți fi zgâind ochii și vă veți fi frecând mâinile la vederea banilor — arde-i-ar focul! — luați dela taraba lui Scaraoski. Dar Prea Sfințitul meu și al vostru stăpân, de când a primit raportul pe care i l-ați trimes, nu-și mai găsește astâmpăr și pace. Că până acî îi erà grijă mare de canoane să nu se

calce, dar acuma se pare că alte pricini îi turbură sufletul... Ci pentru asta eu nu pot să scriu pe hârtie; însă prea cuvioșia voastră veți afla chiar pe ziua de mâine, ce sabie v'ați atârnat singur deasupra capului. Eu numai atâta pot să vă spui: că pedeapsă cumplită vă așteaptă. Care pedeapsă nu se chiamă nici surghiun, nici simonie, nici tinichea de coadă, ci cu totul altfel. Un arhiereu are dreptul să osândească — și după canoane și după legile mirenești, dar și după buna lui chibzuință. Că pentru aceasta i s'a dat puterea sfinților doisprezece apostoli, iar Duhul Sfânt atârnă peste capul Prea Sfinției Sale cum atârnă deasupra apelor în ziua de Bobotează.

Pregătiți-vă dar și aveți curaj să suferiți mucenia; dar faceți-vă și un pic de nădejde în suflet, căci dracul care ține afacerea aceasta și cu mâinile și cu picioarele, va găsì tot el un mijloc să vă ușureze năduful — și... poate și altceva. Totuși nu vă bizuiți numai pe milostivirea lui, ci, lăsând lenevirea la oparte, faceți la noapte și câteva închinăciuni — metănii știu că nu vă sumeteți —, căci s'ar putea întâmplà să se amestece și Dumnezeu; și atunci lucrurile se mai pot îndrepta.

Cu smerită metanie, *Filaret Păcătosul.*

Prea cuviosul Pangratie citì scrisoarea fără să-i prindă întocmai înțelesul. Apoi își șterse năduşala care se pornise din tâmple, şi iar o mai citì. Pricepù, negreşit, că pentru vina lui va fi pedepsit fără multă nădejde de scăpare. Ştià din auzite — şi chiar din experienţă, că oamenii aşezaţi dintr'odată în locuri înalte, o iau la început cu otuzbirul, până se lovesc de obiceiuri şi de năravuri, şi până se dedulcesc ei înşişi de ceea ce la început le sgândărea nervii şi le aprindea mânia. Până atunci însă — umilinţă şi răbdare. Dar înţelegerea lui se poticnea acolo unde economul îl prevenea că n'o să fie nici înlocuit, nici uşurat la buzunar şi nici vremelnic surghiunit, ci pedeapsa va fi mai mare şi mai aspră. Şi prea cuviosia sa ştia doar că osândă mai mare decât darea afară din slujbă nu poate să fie.

Işi şterse din nou năduşala, apoi zâmbì. Ii trecuse o clipă prin minte bănuiala că economul îşi permite o glumă. Dar în răvaşul acestuia mai sta scris — negru pe alb — că urgia îl aşteaptă chiar în ziua următoare. Desigur, gândì Pangratie, că însuşi Prea Sfinţia Sa va venì în persoană, să-i comunice osânda, ca astfel greşala lui să pară şi mai grozavă, iar pedeapsa să fie mai pilduitoare.

— Uff, ce nădufuri ţi-e dat să tragi din pricina unui vlădică nou care, dacă e burduf de carte — cum se vorbeşte — şi primeşte leafă mare, crede că toţi sunt sătui, că lucrurile merg după cărţi şi că toată lumea e cu mintea numai la canoane. Mânăstirile sunt sărace, dom'le, că le-a luat Statu' averile, şi până nu tocești scările ministerelor şi până nu globeşti un butoiu de vin, nu scoţi un pic de ajutor.

Acì, părintele stareţ îşi smulse fesul turchez de pe cap şi-l svârlì într'un pisoi ce păreà că vreà să-l contrazică. Apoi se apucă să măsoare cerdacul, repetând ceeace auzise dela un protopop, relativ la soarta rezervată clerului, atunci când Statul s'ar cotorosì de Biserică.

— Vom ajunge cerşetori... Vom umblà în sdrenţe şi cu stomacurile hămesite... Trebue să ne îngrijim din vreme... Să încercăm tot — absolut tot ceea ce ne-ar puteà aduce venituri... Ce sunt alea canoane, când eşti în pericol să se surpe casa pe tine şi să rămâi muritor de foame?...

Şi, după ce slobozì o înjurătură mirenească, în cinstea canoanelor, îşi săltă burta cu mâinile ca să răsufle bine, apoi dete ordin să vie chelarul.

— Tot vinul care se găseşte în chelărie, să-l duci la loc, în pivniţă, iar măsurile să le

ascunzi în cămară. Alte lămuriri îți voiu da mâine dimineață.

Chemă pe econom.

— Scoate toată obștea și toată argățimea, și până în seară să-mi faci mânăstirea ca sticla, că mâine avem vizita episcopului.

După ce porunci și marelui eclesiarh să pună regulă în biserici și la vestmântărie, iar cassierului și secretarului să-și rânduiască scriptele și... capetele, goli jumătate din sticla ce-și aștepta soarta într'o găleată cu ghiață și se trânti pe-o canapea cu îmbrăcămintea tocită și cu arcurile stâlcite.

Pe tavanul balconului din fața stăreției, un stareț habotnic avusese prostul gust să zugrăvească pe Iov zăcând pe gunoi — gol și plin de bube. Părintele Pangratie, numai ce dete cu ochii de tabloul care, după părerea Prea Cuviosiei Sale, își aveà locul mai degrabă în sala de mâncare, sbârci din nas, și, izbăvind canapeaua de povară, se îndreptă din nou către găleata cu ghiață. De data asta nu mai puse sticla în gură ci o așeză pe masă lângă paharul osândit să stea aproape veșnic ud; și se apucă să măsoare restul. Ceea ce nu-l împiedică să mai citească odată scrisoarea cerberului episcopesc, repetând fiecare cuvânt și oprindu-se

mai mult asupra locurilor unde Filaret deveneà dintr'odată sgârcit şi iscusit la vorbă.

Economul nu minţeà şi nici nu glumeă. De asta erà sigur stareţul. Il plăteà pentru serviciile aduse şi el se achità conştiincios. Niciodată însă n'a fost aşà de dubios ca acum. Trebuià să-i scrie lămurit, după cum porunceşte evanghelia: da-da şi nu-nu. Spune el: „Va găsì diavolul un mijloc să vă uşureze năduful şi poate şi altceva". Adică „altceva" cam ce-ar puteà să fie? — se întrebă Pangratie, făcând cu ochiul, ca şi când ar fi avut în faţă un protopop sau un consilier-referent... Punga? Minunat! N'ar fi pentru întâia oară. Dar pentru astfel de operaţii, un episcop, oricât de novice ar fi ,nu se deplasează dela reşedinţă. L-ar fi chemat pe el acolo. Şi când şeful îţi uşurează buzunarul înseamnă că-ţi lasă libertate să-l mai umpli... Ori, despre noul episcop se şopteau lucruri puţin obişnuite. Că are să fie „biciul lui Dumnezeu"; că are să cureţe eparhia de „elementele compromise" şi că e hotărît să stârpească „anumite moravuri" ce încă se mai practică de subalternii Prea Sfinţiei Sale. Aşà a făgăduit în cuvântarea ţinută cu prilejul instalării în Scaunul episcopesc şi tot aşà se pro-

nuntă, e drept că tot mai rar, în convorbiri particulare. Negreşit că se va mai domolì el; însă abia atunci când îşi va da seama că dela vorbă până la faptă e mai departe ca dela mână până la gură; şi că chiar în practica religioasă tradiţia e de multe ori mai tare decât litera evangheliei... Deocamdată însă a căzut beleaua pe capul lui şi nu vede chip de scăpare.

Prea Cuvioşia Sa oftă aşà de tare că mişcă anteriul întins pe frânghie. Apoi trimise după bibliotecar.

— Părinte Climent, sfinţia ta — ca mai bătrân şi mai citit — ce pedeapsă socoteşti că ar putea să dea un episcop?

— Canon, surghiun, destituire, escludere din tagmă...

— Şi mai ce?

Părintele Climent, care pe lângă slujba de a citì singur cărţile din bibliotecă mai aveà cinstea de a fi la un an odată şi sfătuitorul stareţului, se cutremură.

— Blestem...

Pangratie făcù ochii mari, apoi răbufnì într'un râs ce stârnì spaima gâştelor şi înfioră pe bibliotecar.

— Decât un „pomelnic" de câteva zeci de mii de lei, e mai de preferat un blestem, gândise Prea Cuvioşia Sa, într'o clipeală.

Şi răsuflând uşurat, slobozì cu cinste pe Climent şi-şi văzù de sticlă.

Până în seară supraveghie în persoană pregătirile în vederea importantei vizite ce credeà c'o să aibă a doua zi. Temeiul cu care îndemnà pe ajutoarele sale să pună ordine erà scurt şi cuprinzător: „Cu nebunul nu te pui!" „Nebunul", adică, erà episcopul. Căci, în judecata nărăvitului stareţ, nu puteà fi socotit altfel un arhireu care în loc să stea în palat şi să primească „pomelnice", desgroapă canoanele şi se osteneşte la drum lung, ca să constate în persoană dacă la mânăstirea X se vinde vinul cu litrul sau cu bolobocul.

In câteva ceasuri mânăstirea erà curată ca o basma. Se târnuise curtea, se dreseseră porţile, se spoise lăptăria şi pităria, se îndreptaseră crucile şi se cosiseră urzicile din cimitir; preoţii învăţaseră pe dinafară pomelnicul ctitoricesc, casierul îşi obişnuì memoria cu câteva serii de cifre, secretarul puse ordine în scripte, vestmântorul numără odăjdiile, eclesiarhul şi paracliserii curăţiră bisericile, arhondarul îşi primenì paturile, — într'un cuvânt mânăstirea fusese gătită cu adevărat pentru primirea unui prinţ cu blazon de provenienţă divină. Numai cazanele dela bucătărie rămaseră nespoite. Bu-

cătarul însă primi poruncă să le umple până la gură ca să nu se observe că pe dinăuntru sunt roşii şi vinete după cum pe dinafară sunt negre şi turtite.

Când fu înştiinţat că totul e în regulă, prea cuviosul Pangratie tuşì ca după o înghiţitură delicioasă, îşi netezì barba şi burta, şi luând poza unui comandant de cetate bine întărită, zise semeţ:

— Să poftească Prea Sfinţia Sa!

Se vede însă că nu chiar aşà de mare îi erà curajul, căci imediat se scărpină după ceafă şi rugă pe Climent să cerceteze Pidalionul şi să-i arate şi lui canoanele care îi pricinuesc atâta „deranj".

*

Părintele stareţ doarme, de obiceiu, bine. Sforăe, se înecă, asudă, dar doarme. N'are insomnie decât în nopţile când socoteşte el că e dator să mai dea şi pe la utrină, când e prea cald şi când îl neliniştește vreo chestie de bani. In seara aceasta, preocupat de cele ce s'ar puteà întâmplà în ziua următoare, adormì târziu. La început condamnă din nou pe episcop pentru ideea năstrujnică de a-l judecà după canoane şi compătimì pe cei din jurul său care vor fi asudând primind observaţii întemeiate pe legi prăfuite;

— ca să isprăvească prin a-l compătimì pe el pentru lipsa de experienţă şi a condamnà pe sfetnicii mai de aproape că nu sunt în stare să-l convingă precum că... una e teoria şi alta e practica. Totuşi adormì. Dar peste o jumătate de ceas se deşteptă buimac şi năduşit. Visase că-l băteà arhiereul cu Pidalionul în cap... Când se încredinţă că totul se petrecuse în vis, se lăsă pe pernă şi adormì din nou. Pesemne însă că Prea Sfinţia Sa nu mai aveà în noaptea asta altă treabă căci iar îl pocnì cu colecţia canoanelor...

Speriat, Pangratie aprinse lumânarea şi se luă de gânduri. Fusese vis sau minune? Se puteà să fie un simplu vis, după cum erà posibil să fie şi o minune, admise prea cuvioşia sa, care, la drept vorbind, nu erà împuţinat în credinţă. Un ierarh care ţine seamă de canoane tocmai atunci când lumea le crede uitate, ar fi în stare să facă şi minuni...

Trimise după bibliotecar. Părintele Climent tocmai dăduse peste ceea ce căută:

(Canonul 76 al sinodului al 6-lea ecumenic): „Cum că nu trebuie înlăuntru, în sfintele curţi, a se aşezà cârciumă, că Mântuitorul nostru şi Dumnezeu porunceà a nu se face casa părintelui Său casă de negu-

ţătorie. Carele şi mesele schimbătorilor de bani le-au răsturnat ,şi pre cei ce făceau biserica lăcaş mirenesc i-au izgonit. Deci, de se va prinde vreunul în greşala aceasta să se afurisească".

— Teribil canon, părinţe Climent; ce zici?

— Grozav şi înfricoşat, cinstite părinte, răspunse bătrânul făcându-şi cruce.

Stareţul simţì clei în gură. După ce îşi udă limba cu un pahar de apă, puse în cunoştinţă pe bibliotecar cu ceea ce îl neliniştea atunci, şi-l rugă să se lipsească de somn şi să mai caute — poate o găsì vreun canon care să mai uşureze asprimea acestuia. Apoi stinse lumânarea, şi după ce îşi închipuì în treacăt pe Mântuitorul izgonind cu biciul pe zarafi din templu, adormì iarăşi — aşà binevoind Dumnezeu. Dar somnul din noaptea asta erà ursit să-i fie de pomină. Episcopul pregetă să-l mai viziteze; în schimb văzù în vis lucruri petrecute aevea — subt ochii lui care nu vedeau şi la urechile lui care nu auzeau...

...Se făceà că părintele Calist — chelarul — vindeà vin la uşa chelăriei, având înfăţişare mai mult de drac decât de călugur; negru ca un harap, cu două ciompuri de coarne eşite prin culionu-i moale de pâslă, unghiile de-o jumătate de metru, iar

din gură şi din nas îi ţâşneau flăcări... Văzù lume de tot felul — care cu sticle, care cu damigene: ţărani veniţi să asculte sfânta slujbă, ofiţeri, moşieri, negustori, oameni politici, etc. Cât ai clipì din ochi curtea mânăstirii se umplù de mese; colo cântă un taraf de lăutari, dincolo sbârnâe o mandolină, apoi patefoane, harmonici şi chiar tobe; jocuri fără ruşine, femei goale, bătăi; simpli jandarmi învăţând pe generali cum trebuie să se poarte într'o mânăstire, ofiţeri beţi rupând epoleţii celor însărcinaţi cu ordinea, călugări servind pentru un pahar de vin, alţii cerşind pe la mesele îmbelşugate...

Se deşteptă a treia oară, gemând, şi apucând metaniile începù să înşire la jumătăţi de cruci şi să se roage. Toată strădania lui însă de-a isgonì din minte şi dinaintea ochilor scenele din vis fu zadarnică. Rugăciunile erau întrerupte de claxoanele maşinilor şi de gălăgia celor care chiuiau sau se certau şi se băteau, iar ochii — de-i ţineà închişi sau deschişi — nu zăreau decât pe chelar în chipul satanei şi pe cuviosul arhondar vărsând lighenele de prin camere, încărcând socotelile „în folosul sfintei mânăstiri" şi îndemnând pe vizitatori la consumaţie...

Dacă văzù că nu-i chip să-şi facă rugăciunea, părintele Pangratie înfăşură metaniile după mână şi se lăsă îngândurat pe marginea patului. Nu mai aveà acum nici pic de îndoială că noul episcop e omul lui Dumnezeu, şi că fapta lui va primì dreaptă răsplătire — şi pe tărâmul acesta şi pe celălalt. Recunoşteà că făcuse greşală urîtă deschizând cârciumă în mânăstire; şi cum cei cincisprezece ani de administraţie nu-i stinseseră cu desăvârşire multa-puţina educaţie călugărească pe care o primise dela duhovnicul său, socoteà pedeapsa arhierească necesară pentru a scăpà de greutatea ce o simţeà tot mai apăsătoare pe suflet...

Trimise după bibliotecar.

— Am mai găsit un canon, cinstite părinte, dar nu spre uşurarea ci spre îngreunarea celui dintâiu... Ascultaţi: „Niciunui cleric să fie ertat a aveà prăvălie de cârcârciumă. Că dacă unuia ca acestuia a intrà în cârciumă nu este ertat, cu cât mai vârtos altora întru aceasta a sluji. Iar de va face ceva de acest fel să se caterisească". (Canonul al 9-lea al celui de al 6-lea Sinod ecumonic).

Stareţul simţì o moleşeală în tot corpul. Vasăzică după un canon trebue afurisit şi după altul caterisit... Abia acum pricepù el

ce vrea să-i spue economul dela episcopie. Nu-l dă afară... dar îl afurisește. Ceeace înseamnă că-i ia și stăreția. Căci nu e de închipuit ca un cleric blestemat de arhiereu să mai rămâie conducător. Cât pentru caterisire — nădăjduià că mânia episcopului nu va merge așà departe. Ce bucuros ar fi fost el acuma să schimbe blestemul pe-un pomelnic — oricât de scump l-ar fi plătit!

— Părinte Climent, fă dragoste și mai caută prin scripturi să vezi ce i-se poate întâmplà unui cleric care ar cădeà subt afurisenie arhierească; și să vii să-mi spui.

Când ieșì în cerdac, soarele apăruse în fundul văei și părea că stă pe loc ca să privească mânăstirea ale cărei turle albe și pline de cruci se înălțau deasupra pădurei de fagi, ce în zadar se trudeà să le ajungă și să le astupe. Privită din locul unde se oprise soarele, mânăstirea, deșì pe costișă, dar încunjurată de fagi și de mesteacăni, nu înfățișà ochiului străin decât un bloc nelămurit de turnuri și turnulețe, ce puteà fi tot așà de bine un mare castel de vânătoare după cum erà un locaș de meditații și de reculegere pioasă...

Văzută din cerdacul stăreției, natura încunjurătoare — cu văi line, străbătute de pârâiașe în creștere; cu dealuri împădurite,

menite să obișnuiască pe călător cu greutățile ce-l așteaptă în munții din apropiere, alcătuià un tablou a cărui frumusețe, ochiul obișnuit și insensibil al părintelui stareț n'o admirase niciodată. Și n'o simți nici acum. Prea Cuviosia Sa priveà, cu capul gol și în cămașa de noapte — doar ca să-l izbească aerul rece pentru a-i potoli zvâcneala din tâmple și morișca ce amenință să-i crape tigva și să-i scoată ochii. Și nu se înșelă căci, în mai puțin de-un pătrar de oră, tâmplele i-se liniștiră, roșeața din ochi începù să dispară, iar în locul încâlcelei din creer, provocată de vise și de teama urgiei episcopale, prindeà să se reașeze calmul și încrederea în tăria celor moștenite...

— Păcat! — își zise el privind poiana dela intrarea mânăstirii. Cu banii câștigați — în doi, trei ani — din vânzarea băuturilor, la chelărie, ridicam acì un hotel și un restaurant care să asigure pentru totdeauna existența mânăstirii...

Și iar se revoltă împotriva episcopului. Il făcù nepriceput, nechibzuit, îngâmfat și zăpăcit de prea multă învățătură. Când deschise gura să-i tragă și-o ocară, își aduse aminte de ceeace pătimise peste noapte și duse mâna la frunte caşi când ar fi vrut să întâmpine o nouă lovitură cu Pidalionul.

Apoi oftă prelung și dete ochii peste cap. In această clipă zări pe Iov plin de bube, zăcând pe grămada de gunoi, și se gândì la căderea pe care ziua de azi puteà s'o aducă Prea Cuviosiei Sale însuși...

Oftă din nou și se apucă să boxeze în gol.

— Miluește-ne pre noi!

— Amin.

— Cinstite părinte, am găsit în „Sfătuirile" lui Efrem Sirul cum că un oarecare episcop afurisind pe un oarecare mirean, a intrat satana în el.

— In cine, mă rog? In episcop? în mirean? sau în Efrem Sirul?

— In mirean...

— Măi omule, zise stareţul nemulţumit şi iritat, după toate semnele ce mi s'au arătat, episcopul nostru pare să aibă încă multă trecere la Dumnezeu. Deci nu e vorba de un „oarecare" episcop! Şi nici de un oarecare „mirean", căci eu sunt — cât oiu mai fi — gogeamite stareţ. Aşà că sfinţia ta să cauţi şi să afli ce s'a întâmplat cu clerici şi cu mireni din dregătorii înalte, după ce au fost blestemaţi de către arhierei învăţaţi şi neprihăniţi. Apoi să mai cauţi şi prin canoane că poate o fi vreunul mai nou şi mai îndurător, cu care să mă apăr în faţa Prea Sfinţiei Sale. Iar dacă dovedeşti că

s'a mai făcut neguţătorie în vreo mânăstire din cele pomenite în Viețile Sfinților, să pui și acolo semn și să nu-ți faci de uitare.

Cuviosul Climent, obosit de citire și de nedormire, ieșì clătinând din cap, iar stareţul trimise după eclesiarh, econom și chelar.

— Părinților, după cele ce am visat astă noapte, sunt încredinţat că prea sfinţitul nostru stăpân este hotărît să ne pedepsească după toată slova canoanelor. Și pedeapsa ne va ajunge pe câteșitrei fiindcă, precum vă amintiți, hotărârea de a vinde băuturi la chelărie am luat-o în deplină înţelegere cu frăţiile voastre. După cât am citit în Pidalion — canoanele sunt strașnice. Dar întrucât noi am săvârșit „nelegiuirea" în folosul mânăstirii, (aici P. C. Sa închise ochii) — vina se micșorează. S'ar puteà să ne alegem doar cu o mustrare mai mult sau mai puțin duhovnicească. Să căutăm deci a mai tăgăduì din unele fapte ce ar fi putut ajunge la urechea Prea Sfinţiei Sale, și să mai micșorăm altele — chit că am săvârșì încă un păcat, călcând adevărul. Ca să-și scape pielea, știți că însuși apostolul Petru a tăgăduit că e ucenic al Mântuitorului. Să fim dar înțeleși. Vom spune că tot câștigul pe care-l dă chelăria intră în cassa

mânăstirii; că musafirii se bat şi când beau din vinul adus de ei; şi că băuturile noastre nu s'au vândut decât la oameni socotiţi de bună condiţie. Acu, că se întâmplă să se mai certe şi aceştia — e din vina lor că beau prea mult, iar nu din a mânăstirii că le vinde cât cer...

Apoi dete dispoziţii ca toţi monahii care n'au ascultări afară din cuprinsul mânăstirii, să vie la biserică îmbrăcaţi cu ce au mai curat; să slujească şi un diacon, iar strănile să fie ocupate de cei mai buni cântăreţi. In vârful dealului să se posteze pădurarul — gata să sune din corn când va zări un automobil cu preoţi, iar în clopotniţă să vegheze clopotarii ca să tragă clopotele toate îndată ce limuzina sfintei episcopii va păşi pe poartă.

•

Nu mai puţin amărît erà şi părintele Pitirim. Cuvioşia Sa trăise mulţi ani într'o mânăstire de prin părţile de sus ale Olteniei, unde călugării se îndeletnicesc numai cu slujbele bisericeşti şi cu mulsul caprelor. Acolo — picior de femee nu calcă, iar bărbaţii n'au slobozenie decât să se închine şi să se roage; deci niciun fel de turburare nu se face. Aicea însă viaţa călugărească

fiind mult mai împuținată, sfinția sa asudà între canoanele care nu îngădue a se obișnuì cele lumești prin sfintele mânăstiri și între acelea care opresc pe monah să se creadă mai înțelept decât starețul său și să facă pârà împotriva lui. Până într'o zi... In ziua aceea, smintindu-se de toate câte vedeà și de câte auzeà, a luat condei și hârtie și a făcut denunț neiscălit, la episcopie. A scris cum s'a priceput, dar a scris cinstit și curagios. E drept că după ce a pus plicul la poștă, s'a căit de fapta sa și a plâns cu jale. Dar acum, când a aflat de venirea episcopului, plângeà numai cu un ochiu iar cu celălalt râdeà. Plângeà de teamă ca starețul să nu fie pedepsit, iar el însuși descoperit și rușinat; și râdeà pentru bucuria ce o va aveà când episcopul, ostenindu-se după scrisoarea lui, va înlăturà în persoană obiceiuri lumești și drăcești, care numai la mântuirea sufletului nu ajută...

Parcă îl vedeà, cu cârja în mână și cu engolpionul de gât, mustrând cu înțelepciune și cu asprime pe stareț și dând poruncă să se sfarme subt ochii săi măsurile blestemate cu care cuviosul Calist otrăvește trupul vizitatorilor și strică rostul mânăstirii... In ceasul acela sufletul lui va săltà de bucurie că, așà prost cum e socotit, și fără

treaptă, cum se găseşte, a făcut o ispravă întru slava lui Dumnezeu şi întru cinstea numelui de monah.

Somnul însă nu prea l-a înghesuit nici pe el. La început nu puteà să adoarmă de bucurie, iar după ce a adormit s'a deşteptat speriat de un vis înfricoşat... Se făceà că episcopul, în loc să osândească pe stareţ, l-a descoperit pe el, ca denunţător, şi legându-i ocalele de gât a poruncit să fie plimbat prin toată mânăstirea şi să fie silit să strige în gura mare, ca borfaşii prinşi cu mâna în coteţ: — Cine-o face ca mine, ca mine să pătimească!... Iar o ceată de arapi — desigur draci — jucau pe alături şi-şi băteau joc de el, zicând: — Ai fost şi tu odată om, Pitirime; ci mai bine îţi legai curmeiul de gât şi te spânzurai... Că din rob al lui Dumnezeu, vei fi de acuma slujitor al nostru...

Lungă şi neagră a fost noaptea aceasta pentru sărmanul Pitirim. Nu prea era el îngreunat de prea multă deşteptăciune, dar tot a priceput că dacă ar fi fost să iasă lucrurile după planul cuviosiei sale, ar fi plimbat el pe satana cu măsurile de grumazi, iar nu satana pe el. S'a sucit bietul călugăr, s'a învârtit, şi-a frecat mâinile, şi-a smuls câteva fire de păr, — până s'a do-

molit şi s'a obişnuit cu ideia că e vinovat şi că pe bună dreptate va fi pedepsit... Când eşti un simplu călugăr, şi nici prea pricopsit la minte, nu se cade să te crezi mai înţelept decât alţii şi să te ridici cu războiu împotriva celor mai mari. „Călugărul trebue să se supue stareţului său ca fierul la covaci", zice sfântul Teodor Studitul. Iar sfântul Vasile porunceşte: „Călugărul nu are drept nici să se plângă şi nici să murmure". „Cel ce grăeşte de rău pe egumen, nu va zăbovì a cădeà în rele", spune şi cuviosul Efrem Sirianul...

Poruncile acestea le cunoşteà el, bietul Pitirim, dar în ceasul acela când a luat creionul în mână, n'a mai ţinut seamă de ele. A socotit că această grea abatere îi va fi ertată de oameni şi de Dumnezeu, pentru că a săvârşit-o întru izbăvirea unui sfânt locaş, iar nu pentru a trage el vreun fólos oarecare. Acuma, amintindu-şi de ele şi temându-se că fapta stareţului va fi socotită — şi de oameni şi de Cel-de-sus — ca aducând mânăstirii mai mult câştig decât pagubă, îşi muşcă dreapta cu care scrisese, căindu-se că n'a tăiat-o la timp, aşà cum porunceşte sfânta evanghelie şi cum a făcut ucenicul Sfântului Sava, care şi-a tăiat mădularele că să nu cadă în desfrânare...

Se duse la biserică, având chipul unui câine flămând, bătut şi plouat. Când intră în sfântul altar, ca să-şi pomenească morţii, stareţul tocmai porunceà preotului slujitor să facă rugăciuni pentru vrăjmaşi şi pentru a întoarce milostivirea lui Dumnezeu. Pitirim simţì că se clatină. „Vrăjmaşul" desigur că el erà — şi pe el îl va ajunge urgia Cerului. Fără să mai zăbovească o clipă, căzù la picioarele stareţului:

— Iartă-mă, cinstite părinte!

— Ce-ai greşit, Pitirime? îl întrebă Pangratie zâmbind.

— Iartă-mă, cinstite părinte, că... şi-a bătut diavolul joc de mine... Tot necazul Sfinţiei Voastre dela mine — păcătosul şi nevrednicul — se trage...

Stareţul holbă ochii. El bănuià pentru pâră pe vreunul din vizitatorii nemulţumiţi, iar acum ce auzeà nu-i veneà să creadă. Mai ales că Pitirim erà cel mai blând şi mai sfios călugăr din mânăstire. Mărturiseà însă singur...

— Ce-ai făcut, nenorocitule?

— Ce să fac... uite... n'am mai putut suferì cele ce se petreceau din pricina cârciumii dela chelărie... şi... am făcut jelanie la sfânta episcopie...

— Tu?!

— Eu...
— Ticălosule!
— Iartă-mă, cinstite părinte!
— Aş puteà să ştiu şi eu ce-ai scris?

Pitirim scoase din sân ciorna denunţului la care lucrase mai o săptămână, şi i-o întinse tremurând. Stareţul, abia stăpânându-şi mânia, se dete în dreptul ferestrei şi citì cu multă anevoinţă.

Prea Sfinţite Stăpâne,

Sânt un biet monah slab la minte şi la trup; — şi nici în curaj nu mă aflu mai pricopsit. Dar fiindcă sfântul şi marele Vasilie ne învaţă, că atunci când e vorba de apărarea credinţii, să fim tari şi obraznici, — ce am grăit către sine-mi: — Cuvioase Pitirime, te ştiu prost la cap şi nevolnic la trup, dar nici toţi sfinţii mucenici n'au fost mai vârtoşi decât tine şi totuşi, pentru apărarea credinţii lui Hristos, s'au împotrivit împăraţilor şi ighemonilor, au suferit munci şi arsuri, au fost ucişi cu pietre şi aruncaţi în prăpastii adânci; unii au fost hierăstruiţi, alţii lepădaţi în varniţe şi în mijlocul hiarelor, — neclintindu-se nicicum în răbdare şi în dreapta credinţă. Ci tu n'ai a te luptà nici cu împăraţi păgâni, nici cu antipaţi îndrăciţi şi nici cu Iany au cu Iliodor — vră-

jîtorii. S'a așezat un drac în mânăstire, carele îndeamnă pe părintele stareț să neguțătorească băuturi beţive — întru ocară luişi şi întru desfătarea mirenilor ce nici când nu se lenevesc a-şi împilà gâtlejurile şi stomacul, şı nici nu cunosc cuvintele prooroculuı Isaia, carele zice: „Vai celor ce se scoală de dimineață şi umblă după sichera!" Şi nici sfatul pe care sfântul apostol Pavel l-a grăit celor din Efes: „Nu vă îmbătaţi de vin întru carele este curvia". Ci m'am poftit atunci, cu îndrăzneală, să mă duc la părintele stareț şi să-i pun înainte cuvintele Mântuitorului, când zice: „Mustră pre cel înţelept şi te va iubì". Dar mai la urmă am socotit că părintele stareț, fiind iute la mânie şi trufaş la minte, se va turbà asupră-mi; şi din îndrăzneala mea nu voiu agonisì pentru sfânta mânăstire nimic, iar pentru sine-mi — ocară şi necinste. Atunci, am chibzuit în prostia mea, cum că mai înţelept lucru este să pui plângere la episcopul locului, luându-mi obraz din cuvintele Apostolului: „Grăit-am mărturiile tale înaintea împăraţilor şi nu m'am ruşinat". Iar episcopul, de va fi om înţelept, mă va ascultà, așà cum altădată patriarhii şi episcopii ascultau, în soboare, cuvântul diaconilor şi al monahilor. Iar dacă altfel îi

va fi judecata, tot nu mă va osândì, căci zice la cartea Înţelepţilor: „Cel mic de ertare şi de milă este vrednic". Iar marele Vasilie aşà grăeşte: „Războiul, carele fără de voe cade peste noi, nevrând trebue să-l primim; iar de voe a ni-l face nouă înşine, prea fără de socoteală este". Căci ce altă vitejie a săvârşit părintele stareţ, aşezând prăvălie de cârciumă la uşa sfintei biserici? A poftit de voe războiu cu duhurile cele viclene, dându-ne pre sine şi pre noi la oameni iscoditori, ca să fim clevetiţi şi să ne înfigem înşine sminteli. Că dacă vor vedeà pre călugăr, zice marele Vasilie, că nu cu totul fără de milă se află către trup, şi măcar în parte îşi mângâe lipsurile, îl ocărăsc şi îl clevetesc. Căci şi monahul este om; nu e nici înger, nici drac. Şi dacă ochii văd ceeace învăţătura osândeşte, se vor slobozì de minte şi vor trage trupul spre păcat şi sufletul spre Gheena. Că dacă bărbaţii când se îmbată pricinuesc scârbă, fără să aducă sminteală; muerile însă aduc fierbinţeală şi turburare. Că-şi lasă trupul îmbrăcat caşi când ar fi desbrăcat, iar când văd vreun călugăr trecând se fac unealtă satanei şi-şi strâmbă ochii — caşi când ar dorì împreunare; şi aşà râd şi se întind ca şi când ar fi întru împerechiare. Iar unii că-

lugări și frați cască gura pe la mese, uitându-se cu totul pre sineși și lăsând ochii să privească trupurile muerilor, iar mintea să se turbure de nerușinarea lor.

Zice Isus, fiul lui Sirah: „De fața muerii ca de fața șarpelui să fugi". Iar Psalmistul grăește despre cei ce se îmbată: „S'au alăturat cu dobitoacele cele fără de minte și s'au asemănat lor". Dar marele Vasilie zice că și mai rău, fiindcă dobitoacele au rânduite pornirile cele spre împerechere, iar oamenii beți, umplându-și trupul de ferbințeala cea afară de fire, ca de o streche se zădăresc spre înverșunări și spre împreunările cele mai scârnave se împing. Ci aicea, fiind vinul tare și iarba verde, fierbințeala e și mai vârtoasă, că vezi cum se desmiardă în fața călugărilor care cască gura; apoi se duc și se împerechează în arhondărie sau prin chiliile părinților pofticioși de câștig nelegiuit. Iar ca să încerci să le zici ceva, înseamnă să grăești către urechi moarte și însuți să te amăgești de ochi hicleni și de trup de șarpe.

Așà că eu îndrăznesc să scriu Prea Sfinției Voastre carte proastă, cu vorbe așezate fără meșteșug, dar scrisă din inimă curată, nădăjduind că, fiind ministrul lui Hristos pe pământ, veți trimete iscoadă — sau în-

şivă veţi poftì şi, ca odinioară Mântuitorul, veţi lovì cu biciul pe cei ce au călcat poruncile, făcând din casa Domnului locaş pentru beţii şi pentru învierşunări, risipind tot ce-au agonisit bun şi nedăfăimat cei mai dinainte adormiţi părinţi şi fraţi ai noştri. „Dacă dreptul abătându-se, va greşì, nu voiu pomenì dreptăţile pre care le-a făcut înainte", zice Dumnezeu prin rostul proorocului. Oare n'avem pildă pre Moisi care a pierdut pământul făgăduinţei? Pre David, după ce a ucis pre Urie? Pre Solomon, după ce a căzut la închinare de idoli? Pre Ghezi care s'a umplut de lepră? Ci dreptatea Prea Sfinţiei Voastre să fie fără zăbavă. Căci satana, văzând scrisoarea mea, se va turbà cu mai multă învierşunare asupra părintelui stareţ şi a mânăstirii. Iar de nu, veţi cădeà în păcatul celor ce nu judecă după dreptate. „Viermele lor nu va murì şi focul lor nu se va stinge", zice dumnezeescul Hrisostom despre aceştia. Iar eu, urmând pilda cuviosului Ştefan cel nou, carele nu s'a sfiit a mustra pre împăratul Constantin Copronim; a cuviosului Maxim Mărturisitorul, carele s'a luptat cu patriarhul Pir; a cuviosului Isidor, carele sfătuia pre episcopul Paladie al Elinopoliei cum să se poarte cu muerile; precum şi alui Ac-

sentie cel din munte, carele a strigat împotriva eresului lui Evtihie şi al lui Nestorie, — îmi voi scoate numele la arătare şi nu voiu încetà războiul cu satana, cu părintele stareţ şi cu Prea Sfinţia Voastră, până ce — ori Hristos va biruì, ori eu voiu primì mucenia...

După ce admiră o clipă priceperea negândită şi îndrăzneala nebunească a lui Pitirim, stareţul îl scuipă drept în frunte şi vru să-i înfigă mâinile în păr, dar se stăpânì. N'ar fi folosit nimic. Scrâşnì din măsele, apoi deodată se însenină. Ii venise o ideie.

— Iţi dai tu seama ce-ai făcut, Pitirime?

— Imi dau, cinstite părinte...

— Şi... ştii că amândoi suntem ameninţaţi să păţim buclucul? Eu, fiindcă am deschis cârciumă în mânăstire, iar tu — pentrucă te-ai ridicat împotriva stareţului tău şi chiar a episcopului...

— Ştiu, cinstite părinte...

— Ca să scăpăm mânăstirea de ruşine, şi tu să-ţi ispăşeşti greşala, iată ce să faci. Când va venì Prea Sfinţia Sa, să-i pui metanie şi să-i spui că ai fost beat când te-ai apucat să scrii denunţul. Şi că nici pe sfert din cele arătate acolo nu sunt adevărate...

Pitirim holbă ochii. Nu numai că nu se îmbătase niciodată, dar nici măcar miro-

sul băuturii nu-l puteà suferì. Altceva însă îl rodeà la inimă.

— Bine... dar asta înseamnă să mint.

— Nu-i nimic. Minți ca să dregi o prostie și ca să faci o faptă bună. Cât pentru păcat, ca să fii cu sufletul liniștit, ți-oiu da să faci un canon.

— Așà — dal — convenì Pitirim. Si sărută mâna superiorului. Acesta îl concedie aproape îmbrâncindu-l. Apoi făcù semn economului și chelarului să se apropie.

*

După liturghie, care în zadar fu prelungită în vederea sosirii episcopului, preotul slujitor și diaconul se postară în pridvorul bisericii, cu crucea și cu evanghelia și înveștmântați în toate odăjdiile cu care oficiaseră. Ceilalți călugări se așezară în formă de semicerc, la intrarea cetății. In mijlocul șirului — părintele stareț flancat de proistoși, având în apropiere grupul de cântăreți, gata să cânte „Pre stăpânul și arhiereul nostru". In vârful uneia din coade se răsnise bietul Pitirim, mai bleg și mai smerit de cum îi erà firea.

S'aude cornul pădurarului. Toată lumea își verifică poziția, cântăreții își dreg glasurile, iar stareţul, roșu ca un măr pădureț,

chiamă pe Pitirim şi-i aminteşte făgăduiala. Dar maşina trece glonţ pe la poarta mânăstirii, lăsând în urmă o dâră de praf şi un clinchet pentru portar, care-şi îndoise spinarea degeaba.

Fusese un domn cu barbă.

Părintele Pangratie răsuflă uşurat. Doreà ca evenimentul să întârzie cât mai mult, pentru a da răgaz bibliotecarului să mai cerceteze scripturile. Dar acesta, biruit de somn, sosì cu puţină ispravă.

— Ei?

— Am mai dat peste un canon, care şi el afuriseşte pe clericii beţivi, răspunse cuviosul Climent, căscând cu smerenie.

— In partea noastră nimic?

— Să mai caut...

— Dar în privinţa blestemului arhieresc, ai mai găsit ceva?

— Să mai caut, făgăduì Climent după ce îşi adună gura dintr'un căscat prelung.

In aşteptarea apăsătoare, călugării se despart în grupuri şi discută vioi. Au aflat motivul înaltei şi neaşteptatei vizite şi se bucură: câţiva pentru desfiinţarea cârciumei, iar restul pentru necazul stareţului. Toţi însă sunt de acord că Prea Cuviosul Pangratie nu se va mai culcà în dregătoria de care „n'a fost vrednic".

In toiul discuțiilor, episcopul e socotit mereu ca un om corect și energic, hotărît să pună mâna pe harapnic și să îndrepteze viața mânăstirilor și a întregei eparhii. Erà asemănat — când cu Calinic al Râmnicului, când cu Ambrosie al Mediolanului, când cu Chesarie al Buzăului, când cu Atanasie al Alexandriei...

Numai Pitirim șade singuratic și trist. Nu intră cu nimeni în vorbă, și nimeni nu-l bagă în seamă, căci niciun călugăr nu aflase încă de isprava lui.

Sună a doua oară. Mișcare mare. Toată lumea e sigură că în câteva minute episcopul va descinde din limuzină, cu față de sfânt și cu priviri de fiară... Cântăreții își dreg din nou glasurile, pe când starețul face semne disperate bibliotecarului să-i aducă ce mai descoperise.

— Am dovedit că Isachie Mărturisitorul, egumenul mânăstirii Dalmaților, fiind supărat de arianul împărat Valent, l-a blestemat să moară ars de dușmani. Și așà s'a întâmplat...

Starețul șueră nemulțumit că Climent nu-l înțelesese. In acest moment un automobil se apropie de poartă. Prea Cuviosia Sa pălește, gata să-și piardă firea. Dar mașina își vede de drum. Erà ocupată de doi preoți

în propagandă electorală. Fața părintelui Pangratie mai prinse culoare, dar inima îi bate puternic. După ce-și șterse năduşala de pe frunte, scoase hârtia dela Pitirim şi începù s'o silabisească din nou. Se cunoaşte după mişcările feţei că e înduioşat. Se mai şterge cu batista. Dă din cap — afirmativ. La sfârşit o lacrimă mare se iveşte către coada ochiului stâng. Chiamă pe econom, pe chelar şi pe Pitirim.

— Părinte Pitirime, Dumnezeu şi Maica Domnului te-au inspirat când ai făcut această scrisoare către Prea Sfinţia Sa. Ai spus lucruri groaznice dar adevărate, pe care noi, amăgiţi fiind de satana şi de câştig, nu le-am băgat în seamă. Părinţilor, eu sunt de părere că e mai bine, mai călugăresc şi mai creştinesc, să spunem adevărul şi să ne cerem ertare în genunchi.
— Prea Sfinţite Stăpâne, am greşit înaintea lui Dumnezeu şi a Prea Sfinţiei Voastre! Ertaţi-ne, că suntem proşti la învăţătură şi neputincioşi la suflet, iar diavolul este puternic şi osârduitor... Nu-i mai înţelept şi mai cinstit aşà, fraţilor?

Economul şi chelarul, surprinşi de această bruscă întoarcere a stareţului, se priviră nedumeriţi şi ridicară fricoşi din umeri; pe când bietului Pitirim îi veneà să joace de

bucurie că însuşi stareţul îi dădeà dreptate şi că erà scutit de-a tăgăduì lucruri adeverite de însăşi mâna lui.

Pădurarul sună prelung. Figura stareţului e umilă şi senină... Clopotarii pun mâinile pe frânghii iar cântăreţii deschid gurile. Pe poarta mânăstirii îşi face apariţia — trăznind şi bufnind... autocamionul episcopiei. Călugării îşi încrucişează privirile cu ale stareţului. Nimeni nu ştie ce să creadă. Maşina se apropie. Lângă şofeur se vede capul păros al cuviosului Filaret, iar în spate o mogâldeaţă mare acoperită cu muşama.

Părintele Pangratie e năpădit de sudori. Desigur, gândeşte prea cuvioşia sa, zăpăcit, episcopul e ascuns acolo... Vrea să ne surprindă... Trebue să fie un smintit... Deschise gura spre a şoptì ceva chelarului, dar îl împiedică un gest prin care economul episcopal vrea să spună: — V'a luat Aghiuţă! Ca la comandă clopotele încep să sune, iar grupul de cântăreţi ţipă cât poate: „Pre stăpânul şi arhiereul noostruuu..."

Filaret râde cu hohote. Maşina stopează şi, odată cu ea, se opreşte şi corul. Numai clopotele sună ca de sărbătoare. Intrigat peste măsură, stareţul ridică un colţ al muşamalei şi scoate la iveală pântecele unui boloboc enorm... Cască gura şi face ochii

cât ceapa. Gândeşte că e prea mult pentru un episcop începător... Dar, însfârşit, tot mai bine decât un blestem — cu toate urmările lui...

— Ce înseamnă asta, părinte Filaret! Vrei să ne goleşti pivniţa?

— Dimpotrivă: vreau să mai adaog...

Stareţul râse cu poftă, dar îndată îl fulgeră un gând.

— Ci vorbeşte, omule, lămurit!

— Iaca vorbesc. Porunca Prea Sfinţiei Sale sună aşà: Dacă e vorba să se vânză vin la chelăria mânăstirii, drept este să se desfacă mai întâiu al sfintei episcopii...

— Adică... al Prea Sfinţiei Sale.

— Nu ştiu...

Pangratie râse silit.

— Dar cu canoanele cum rămâne, mă rog?

E rândul economolui să râdă.

— Cum să rămâie? In urma raportului atât de documentat şi de convingător, al Prea Cuviosiei Voastre, s'a încredinţat şi Prea Sfiinţia Sa că într'adevăr, nu se mai potrivesc „veacului acestuia"....

Prea Cuviosul Pangratie oftă un kilometru.

— Şi... cam cât vin are episcopia?

— Atâta cât să vindeţi până la toamnă...

— Apoi?

— Apoi... vă aduc din noua recoltă.

Stareţul se revoltă.

— Da bine, dom'le, se poate ca un gogeamite episcop să-şi bată joc în aşà hal de sfintele mânăstiri şi de sfintele canoane? Astfel îşi ţine el făgăduelile făcute la instalare? Aici e mânăstire domnească, părinte, cu testament şi cu blestem dela ctitori, precum că nimeni nu e slobod — ori Domn de-ar fi, ori Episcop de-ar fi...

— Ori Egumen...

— ...să-i schimbe rostul, prefăcând-o în cârciumă şi în local de petrecere şi de scandal... Of, unde eşti sfinte Ilie?... Ai avut dreptate, iconoame, când mi-ai scris că osândă mai mare decât blestem mă aşteaptă...

— Pitirime!

— Blagosloviţi!

— Te-a luat dracu! Pentru meritele Cuviosiei Tale, de mâine încolo vei lăsà pravila... şi denunţurile, şi te vei ocupà cu vânzarea vinului sfintei episcopii... adică al episcopului... Ai înţeles?

CALEA IMPĂRĂTEASCĂ

S'a dus cuviosul Iosif la cuviosul Pimen cel Mare şi l-a întrebat, cu smerenie:

— Spune, ava Pimene, cum se cuvine a trăi călugărul?

Iar marele pustnic, cu toate că ducea viaţă aspră, sau tocmai pentru aceasta, — i-a răspuns:

— Este mai bine pentru călugăr să ţină calea de mijloc, căci aceasta este *calea împărătească,* mai uşoară şi mai lesnicioasă. Ca nici mintea să se trufească şi nici diavolul să-l bântue prea tare cu răutatea lui.

Şi s'a răspândit sfatul cuviosului Pimen prin toată frăţimea pustiei. Dar călugării nu prea l-au ţinut în seamă, căci erau înverşunaţi asupra diavolului şi hotărâţi să-şi dobândească mântuirea printr'o luptă necurmată împotriva lui. Iar satana, hulit şi prigonit de suflarea neagră, bântuia oastea lui Hristos cu toată puterea şi cu toată îndârjirea lui.

De atunci s'au crestat pe răboj multe veacuri, iar călugării, după grele încercări, au ajuns să se încredinţeze de înţelepciunea sfatului dat de către cuviosul Pimen, cuviosului Iosif, şi să urmeze calea împărătească, — unii pe mijloc, alţii mai pe margini, fiecare după firea şi după înţelegerea lui.

Părintele Carion, din sfânta mânăstire Căldăruşani, îşi căutà şi el mântuirea pe aceeaşi cale, fiindcă o găsise mai largă şi mai bătută. N'are nici spini, nici întortocheri. Mai făceà cuvioşia sa şi de-ale călugăriei — ca să nu supere pe Dumnezeu; se mai îndulceà şi cu de-ale lumii, ca să nu întărâte prea mult pe satana. Şi, în felul acesta, trăià fără turburări. E drept că nici firea lui nu i-ar fi îngăduit să apuce pe alte drumuri. Să-l fi văzut cu barba roşie-sbârlită şi cu nasul ridicat de vârf, nici n'aţi fi bănuit cât de paşnic era el în cugetul ca şi în faptele lui.

Pe statornicia omului însă nu trebue să pui temei neclintit. Căci chiar şi celui mai înţelept şi mai liniştit, când nu te aştepţi atunci îi vine un gust sau vre-o toană, de stai în loc şi te cruceşti. Aşa i-a venit într'o zi cuviosului Carion. Tocmai citea în „Viaţa Sfântului Pahomie", cum acest mare

sihastru se lupta cu dracii, fiindcă îi întărâtă cu vieţuirea lui aspră şi neprihănită, — şi ce şi-a zis Carion: — Ia să încerc şi eu să mă pun niţel mai rău cu satana, să vedem ce-are să-mi facă?

Şi fără să cugete mai îndelung, a părăsit îndată şi vremelnic „calea împărătească" şi s'a pornit pe post uscat şi pe pravilă necurmată. Căci toate le-o suferì satana, dar postul şi rugăciunea niciodată. Mai ales când întrec orice măsură.

O săptămână întreagă a trăit părintele Carion cu aghiazmă, anafură uscată, puţine fructe şi apă — la mare sete. A citit „ceasuri" după ceasuri, a poftorit Psaltirea de trei ori, a făcut carne vie la genunchi şi la buricele degetelor din pricina mătaniilor, şi nici dela biserică şi dela ascultare n'a lipsit. Şi după atâta canon, cu ce credeţi că s'a folosit? Aproape cu nimic. Doar o cămaşă i-a pierit de pe gard; însă nici pentru răul acesta nu erà convins că i l-a făcut necuratul sau vreun ţigan din satul vecin...

Care să fi fost pricina nepăsării diavolului?

Tocmai aşa ager la minte nu era el, cuviosul Carion, dar că dracul îi cunoaşte gândurile şi face haz de osteneala lui nu-i fu

greu să priceapă. Și era cât pe-acì să se lase. Ii fu însă rușine de el însuși să se dea bătut, după o săptămână, când sfinții cuvioși luptau o viață întreagă — fie cu răutatea, fie cu batjocura dracului. Să mai meargă însă cu așa post și cu atâta citanie, nu mai avu curaj. Astfel că, după îndelungată chibzuire, găsì alt mijloc, și încă straşnic, să întărâte pe ucigă-l toaca.

*

In vremea aceea se afla în mânăstire un meșter care meremetisea zugrăveala paraclisului. La aceasta se duse Carion și-i popuncì un tablou cu... satana.

— Să mi-l faci, domnule zugrav, cât mai repede, și cât o fi cu cale îți plătesc. Să nu întârzii mult, că am treabă cu el...

Meșterul se uită chiorâș la călugăr, gata să-i zică: — Dacă simți nevoe de dracu, ce-ți trebue zugrăvit? Fă-i semn, că vine el... Dar fiindcă avea prilej de câștig, tăcù și se învoì.

— Cum vrei să ți-l fac, cuvioase? Numai capul, ori și trupul, până la mijloc?

— Ba să-l faci întreg, din creștet și până în tălpi: cu coarne, cu ghiare și cu păr, — așa cum e el.

In puține zile zugravul mâzgălì un drac așa cum îl mai făcuse prin tinde de bi-

serici: negru și păros, coadă lungă și încovrigată, cioc ascuțit, nasul încovoiat, cu doi ochi de jar și cu o furcă de fier în mâini, gata să înhațe sufletele păcătoșilor și să le arunce în iad.

Când îl văzù părintele Carion, își frecă mâinile de bucurie. Dar fiindcă simți și un fior rece prin inimă, rugă pe meșter să-i șteargă furca, să-i facă ochii ceva mai stinși și să-i mai tocească ghiarele și coarnele... Când schimbarea fu gata, Carion duse tabloul la chilie și-l așeză în peretele dinspre apus al odăiței în care dormea și își făceà pravila. După ce îl țintuì bine și-l mai privì — când de departe, când mai de aproape, când din față, când din profil, dete semnalul de luptă scuipând pe dracu drept în ochiul stâng. Fiind vopseaua încă udă, scuipatul pornì la vale... cu ochiu cu tot. Când văzù pe Sarsailă chiar, Carion râse de-l durù mijlocul. Apoi luă sula și se puse să-l împungă — în față, în piept, în cap, în picioare — și unde înimerea, zicându-i cu răutate:

— Ha, te doare? Ce zici, Michiduță? Gândeai că o să întâlnești în mânăstirea asta, un călugăr cu atâta îndrăzneală?

Intr'acest chip chinuià Carion pe necuratul ori de câte ori îi venea gust să-l în-

tărâte şi să-şi arate curajul. Il înţepà, îl scuipa, se strâmbà la el, îl mânjea la gură cu mâncări de post, îl afumà cu tămâie — şi tare mândru se mai simţea pentru nefrica lui. Numai când se gândeà că într'o bună zi o să se isprăvească şi răbdarea dracului, lucru pe care el îl doreà, dealtfel, să se întâmple cât mai curând, simţia un nor în gât şi puţină strânsoare la inimă.

Intr'o zi vine la el duhovnicul Gavriil, şi când dă cu ochii de tablou se trase un pas îndărăt şi se închină cu spaimă.

— Ce-i cu ăsta aici, Carioane?

— Uite... mi l-a făcut zugravul, cinstite părinte, şi l-am pus în perete ca să-l batjocoresc niţel... că frică nu-mi e.

Duhovnicul râse silit şi iar îşi făcù cruce. Apoi luând înfăţişare aspră, zise fiului său de spovedanie:

— Ţi-ai dat tu seama ce faci, când ai băgat sărăcia asta în chilie?

— Da, cinstite părinte!

— Ai gândit să-ţi baţi joc de satana, ai?

— Chiar aşa, cinstite părinte, să vedem ce-o să-mi facă el?

Gavriil se închină a treia oară.

— Tii, da prost mai eşti, Carioane! Păi bine, omule, cum ţi-ai putut închipuì tu că o să fii în stare să te măsori cu uciga-l

crucea? Cine se pune cu el? Unul ca tine?! Pfiu, pfiu, mare nebunie ai făcut! Puteai să te lupți cu el prin nevoințe călugărești, așa cum porniseși, — ce trebuia să-l mai întărâți și în felul acesta? N'ai cetit ce a pățit cuviosul Moise Arapu? Că s'a luat prea rău cu diavolul până când acesta, sâcâit peste măsură, l-a pândit într'o noapte și l-a pălit cu un par în spate de l-a lăsat abia viu. Atunci s'a dus cuviosul Isidor la cuviosul Moise și i-a zis: — Frate Moise, încetează de a te mai luptà cu diavolii mai presus de măsură, căci și în această vitejie se cade a păzì o măsură! Așa ai să pați și tu — ca mâine. Mai bine ia tabloul și bagă-l în foc sau aruncă-l în lac. Eu ți-am spus ca să n'am păcat...

Înțelept o fi fost sfatul duhovnicului, dar părintele Carion își pusese și el în minte, odată în viața lui, să facă o ispravă — și țineà să meargă până la capăt. Ce-o pățì o pățì. Așa că în loc să asculte povața bătrânului, începù să chinuiască pe dracu și mai rău. Acuma nu-l mai înțepà cu sula rece, ci o roșea mai întâi în foc. Și mare plăcere simțea când auzea fierul sfârâind în trupul vrăjmașului.

— Hm, miroase a friptură de drac! — zicea el după ce făcea isprava. Apoi se mi-

lostivea şi-i da pace, uitându-se cu băgare-de-seamă să vadă un cât de mic semn de supărare, pe faţa lui. Dar satana păreà că nici nu se sinchiseşte.

Numai într'o seară, după ce şi-a chinuit duşmanul cu şi mai multă ură ca până acì, i s'a părut că vede un corn mişcându-se dela jumătate spre vârf. Dar în loc să se înfricoşeze, a simţit că-i saltă inima de bucurie. Pentru orice întâmplare însă şi-a făcut socoteala că nu strică să citească în seara aceasta cât mai multe rugăciuni.

Se duse dar la analog şi deşiră la psalmi până începură rândurile să se urce unul peste altul şi slovele să-i fugă dinaintea ochilor. Când obosì peste fire, închise sfintele cărţi şi, fără să vrea, îşi aruncă privirea spre tablou... Dar ce să fie asta? Părere sau minune? Coarnele dracului se mişcau, amândouă... Se frecă la ochi şi se uită din nou: coarnele se mişcau într'una. Carion îşi făcù cruce: coarnele se lungiră deodată până trecură peste pânză. Speriat, cuviosul nostru aprinse repede tămâie multă şi o puse dedesubtul tabloului, cu un gând că s'o mai potolì vrăjmaşul şi cu altul — că s'o înfurià şi mai tare. După câteva clipe, când mirosul de tămâie ajunse pesemne la nasul necuratului, Carion văzù cu groază,

prin rotocoalele de fum, cum cele două coarne drăcești se strâmbau, se încovrigau, apoi se lungeau, și iar se strâmbau, și iar se încovrigau. Începù să tremure și se uită o clipă spre ușă... Apoi repezì câteva cruci pe piept, suflă cu putere în lumânare și se vârî în pătură, cu fața la perete.

Dar coarnele vrăjmașului îl urmăriră și în pat. Acì le vedeà largi, ca de bou; acì pe spate, ca de țap; acì țepure ca de taur; acì boante ca de vițel mic. Apoi deodată se lungiră până ajunseră la el. Când simțì că-i ating spatele, cuviosul dădù un țipăt și sări speriat în sus. Dar în loc de ușă nimerì cutia cu chibrituri. Cu picioarele tremurând și cu mâinile bâțâind, Carion aprinse lumânarea și cu mare teamă se uită la tablou: dracu sta liniștit și cuminte...

Răsuflând ușurat, monahul se dădù mai aproape și privì lung la Michiduță. Bietul diavol, cu ochiul scos, cu ghiarele tocite și fără nici o armă, părea smerit și ponosit. Carion îl scuipă din vârful limbei, apoi mai dela jumătate. Spurcatul nu cârtì în niciun chip. Atunci, călugărul, își ridică ochii la coarne, și văzându-le înțepenite pe pânză, îl cuprinse bănuiala că toată spaima lui s'a tras dintr'o părere. Apoi se gândì că n'o fi fost părere și că Sarsailă a căutat într'a-

devăr să-l sperie ca să nu-l mai batjocorească. Şi iar bănuì c'a fost părere, apoi iar se gândì că n'a fost părere. In cele din urmă, chibzuì el că e mai bine să lase pe dracu... ciut. Şi, cu toate că erà în puterea nopţii, se duse la zugrav de-i cerù o pensulă îmuiată în vopsea, şi trase cu ea peste coarnele vrăjmaşului.

Acuma, bietul drac era şi chior şi ciut. Carion îl privì, cu mâinile în şolduri, şi-i zise, scrâşnind din măsele:

— Aşa-ţi trebue, blestematule!

Apoi se culcă fără nici o teamă şi adormì dus.

*

In seara următoare, după ce a scuipat şi a înţepat tabloul, ca de obiceiu, Carion s'a aşezat pe pat şi l-a privit o vreme, căci simţea plăcere mare să-l vadă pe dracu aşa slut, cum era. Această plăcere însă nu i-a ţinut de cald, deoarece vrăjmaşul, fie că-l ajunsese supărarea, fie ca să-şi bată şi el joc de călugăr, i-a încurcat gândurile. Căci, tot uitându-se Carion la tablou, a ajuns la convingerea că dracul, aşa cum e, nu mai seamănă a drac. Deci, coarnele trebuesc făcute la loc. Negreşit că nu-l sileşte nimeni să le facă tot aşa de lungi, ci cât mai scurte... Numai coarne să fie.

Şi pe loc începù să-şi făurească în minte tot felul de coarne, să vadă care i-ar venì mai bine năpăstuitului diavol. Când, după multă chibzuinţă, se hotărî să i-le facă răsucite, ca la unii berbeci, îşi aduse aminte ce-a păţit în seara trecută, şi parcă le şi văzù deşirându-se ca un sfredel la spatele lui...

Se ridică de pe pat şi începù să se plimbe prin chilie, cu o mână la spate şi cu una în barbă. Se plimbă el în lung şi în lat până găsì că e mai cuminte să-l lase pe Michiduţă aşa cum se găseşte. Apoi păşì spre lampă, s'o stingă. Satana însă îl trase de spate şi iar îi întoarse gândurile.

— Se poate, oare, să mă ţin eu că am pe diavolul în chilie, când el n'are coarne? — îşi zise Carion, ducând mâna din barbă la tâmplă. Şi iar începù să măsoare chilia. Dar n'apucă să facă un târcol că mintea i-se lumină şi-i venì pe buze o întrebare, care poate nu mai ispitise pe nimeni până atunci:

— Toţi dracii vor fi având coarne? Nu s'or fi găsind printre ei şi ciuţi? De unde poate să afle adevărul?

Cuviosului îi venì să râdă de-o ideie aşa scrântită, şi stingând lumina se lungì pe pat, grăind aproape tare:

— Odată ce e drac, fireşte că trebue să aibă şi coarne!

Şi cel din urmă gând îi fù că a doua zi să cheme pe meşter ca să încornoreze din nou pe Sarsailă.

D'odată părù el, Carion, că o să adoarmă. Dar când prinse a răsuflà mai lung, îi pierì somnul ca alungat de-un duşman şi neroada întrebare iar îi venì pe buze:

— Toţi dracii or fi având coarne?

Se sucì el pe-o parte, se învârtì pe cealaltă, dar Ene nu se putea apropia de gene din pricina diavoleştilor coarne. Se gândì bietul călugăr la cele ce a citit în Vieţile Sfinţilor, căută să-şi amintească dacă a văzut undeva scris sau a mai auzit pe cineva vorbind despre ceeace îl frământă,—dar degeaba, căci oriunde citise şi ori dela cine auzise, Satana erà zugrăvit cât mai încornorat.

Scos din balamale de această ispită neaşteptată, Carion vru s'o scuture în uitarea somnului. Zadarnică încercare, căci ori de închidea ochii, ori de-i ţinea deschişi, vedeà acelaş rând cu slove mari şi supărătoare: „Toţi dracii or fi având coarne?" Când strângea pleoapele mai mult, slovele luau diferite chipuri şi culori, iar când piereau pentru o clipă îi ţiuià în urechi: toţi dracii or fi având coarne?

Dacă văzù cuviosul că nu scapă cu una, cu două, dete iarăşi drumul gândului. Şi

gândul sbură de îndată la vitele cornute, care seamănă cu ucigă-l toaca, adică la capre. Aceste dobitoace au coarne, dar se găsesc destule şi ciute. Carion crezù că se apropie de deslegare. Căci, socotì el, cu mintea lui, că dacă printre capre sunt destule şi fără coarne, de ce n'ar fi şi în legheoanele de draci măcar câteva mii, sau chiar câteva sute, ori zece, ori unul fără această podoabă? Dar socoteala iar se poticneşte: dracii sunt draci, şi caprele capre!...

Atunci îşi aduse aminte că a văzut odată la ieromonahul Avimelec o carte cu tot felul de vietăţi în ea, şi gândind că poate o fi scriind acolo şi despre satana ceva, luă papucii în picioare şi tăie curtea cetăţii.

— Cinstite părinte... nu te supăra... dă-mi niţeluş cartea aia cu toate jivinile.

Avimelec deschise, somnoros, fereastra.

— Nu poţi, măi frate, s'o laşi până dimineaţă?

— Nu... fiindcă îmi trebue acuma.

Ieromonahul aprinse lumânarea şi dibuind cartea i-o întinse printre zăbrele, râzând a căscat:

— Ţine-o, părinte Carioane, că-mi pare că te bântue diavolul în miez de noapte.

Când se întoarse la chilie, cuviosul deschise cartea şi o răsfoì — întâi mai repede

iar a doua oară mai încet, — dăr satana nicăeri. Căută la dobitoace şi găsì unele mult mai pocite decât ucigaşul; umblă la şerpi şi dădù peste unii mult mai groaznici decât cel care a amăgit pe Eva, — Sarsailă însă deloc. La pasări nu mai răscolì, căci dracul nu puteà să fie pus — dacă ar fi fost — decât în rândul animalelor...

Ostenit de atâta frământare a minţii, bietul Carion nu ştia ce să mai facă pentru a scăpà de năpastă, — când dete Dumnezeu şi sună clopotul de utrenie. Se îmbrăcă la iuţeală şi pornì la biserică.

Când boarea rece îi atinse fruntea, simţì că-l slăbesc durerile de cap, iar până la biserică băgă-de-seamă că i-se mai limpezì şi mintea. Dar când păşì în sfântul locaş, îl puse păcatul să-şi ridice ochii pe pereţii tindei, unde sunt zugrăviţi cel puţin douăzeci de draci... şi toţi încornoraţi. Carion simţì că iar i-se încâlceşte mintea, şi ieşì afară, la răcoare. Intâlnind subt clopotniţă pe arhimandritul Neonil îşi luă inima în dinţi şi-l oprì din cale.

— Cinstite părinte... v'aş întrebà ceva... dacă nu vă supăraţi...

— Spune.

— Uite... cinstite părinte... sfinţia voastră ce credeţi: or fi şi draci fără coarne?

Arhimandritul holbă ochii la Carion, apoi își făcù cruce mare către răsărit și scuipă către apus.

— Tu nu ești în toate mințile, Carioane? Păi n'ai văzut pe vrăjmașul zugrăvit în biserică? Ce mă mai întrebi?

— Ba-l văzui și acu, cinstite părinte...

— Ei, are coarne, ori ba?

— Negreșit că are... dar... eu îmi închipuiam că s'or găsì și d'ăi fără coarne...

Prea cuviosul Neonil râse cu poftă.

— Ăăă, da sărac mai ești cu duhul, măi omule! Cum o să-ți închipui tu astfel de bazaconii? Nu știi că în călugărie nu merge pe închipuite? Ce e scris, e sfânt! Haidem la utrenie, și pe urmă, când te-i întoarce acasă, să faci o sută de închinăciuni și să te culci în pace. Nu-ți mai stâlcì capul cu astfel de prostii. Odată ce e drac, firește că are și coarne!

Cuvintele arhimandritului fură ca o lumânare ce se aprinse în capul lui Carion. Acuma înțelese el, fără zăbavă, că toată comedia cu coarnele e scornită de satana ca să-l chinuiască până i-o da pace. Și tare se bucură că însfârșit dracu s'a răsvrătit asupră-i și caută să-l sperie cu fleacuri.

— Hi, Sarsailă, Sarsailă, nu mă îmoi tu cu una cu două! Scornește alte ispite mai

grozave, prostule!.. Iar până atunci dă-mi voe să te joc eu cum îmi place...

Așa gândea părintele Carion, pășind în urma lui Neonil. Dar când se înapoe la chilie și se uită la tablou, simți un fel de milă pentru ucigă-l toaca; și în loc să ia sula și să-l înțepe, se apucă să-i mângâe ciocul...

— Lasă, Michiduță, nu mai fii supărat, că mâine aduc zugravul să-ți facă ochiul și coarnele la loc. Apoi... care pe care!

Și s'a culcat și a adormit somn de om mulțumit.

N'a trecut însă un ceas — și viteazul nostru s'a pomenit, țipând, tocmai în mijlocul casei... Visase o ceată de draci, cu tot felul de coarne, așa cum văzuse la animalele din cartea lui Arimelec. El făceà haz privindu-i cum se schimonosesc, și tot lua seama să zărească măcar unul ciut, — când se pomenì față în față cu dracul de pe tablou... Se arătă mai întâi așa cum îl zugrăvise meșterul. Apoi — îi sărì ochiul stâng, după ochiu îi săriră coarnele, și în locul rănilor țâșniră șuvoae de sânge. Dracul începù să urle de durere, și apucă pe Carion de grumazi. Se sucì el, biedă, se smuncì, dar n'avu nicio putere. Dete să strige, dar îi erà gura încleștată. Vrù să ridice dreapta

pentru a-şi face cruce, dar mâna erà moleşită. Atunci se rugă în gând lui Dumnezeu, să-l scape; şi se deşteptă ţipând şi leoarcă de sudoare...

Auzind ceilalţi călugări care locuiau pe-o sală cu el, veniră în grabă, — şi tare se mai speriară când îl văzură gâfâind, scăldat în năduşală şi cu ochii turburi.

— Ce s'a întâmplat, Carioane?

Părintele Carion oftă dela ficaţi şi le făcù semn precum că n'are nevoe de ajutor. Iar după plecarea lor, desprinse pânza din ramă, o făcù sucălete, o vârî în sobă şi-i dete foc...

De atunci nu s'a mai abătut cuviosul Carion nici c'un deget din „Calea Impărătească".

DRAGOSTE ȘI SMERENIE

După ce așează bolobocul în cămăruță, părintele Chiril luă creionul și făcù următoarea socoteală: trei deca = treizeci de litri; treizeci de litri = șaizeci de jumătăți; șaizeci de jumătăți = o sută douăzeci de litre... Dacă ar beà câte-o jumătate pe zi, i-ar ajunge butoiul tocmai două luni; iar dacă se va mulțumì c'o litră, e asigurat de băuturică până pe la sfinții patruzeci de mucenici...

După multă chibzuință, se hotărî pentru cantitatea din urmă. Ca să nu-și facă însă de uitare și să întreacă măsura, scrise cu tibișir pe fundul butoiului: *O litră pe zi.*

Exact în acelaș timp, cuvioșii ieromonahi Iachint și Ermolae, care bănuiseră că în motâlca pe care Chiril o coborâse cu mare casnă din căruță se ascunde ceva lichid, rezolvară aceeași socoteală — mult mai simplu: *trei deca — trei oameni...*

*

— ...Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluește-ne pre noi!

— Amin!

Iachint și Ermolae îmbrățișară frățește pe Chiril, sărutându-l pe amândoi obrajii, strângându-i mâinile și bătându-l pe spate.

— Da bine, omule al lui Dumnezeu, unde te-ai ascuns vreme de peste trei săptămâni, de n'ai mai dat niciun semn de viață? Ne-am făcut fel-de-fel de închipuiri: ba c'ai murit— Doamne ferește! — ba că te-ai însurat, — Doamne ferește! — ba că îi fi umblând să te muți la altă mănăstire, îl atacă Ermolae.

— Mai întâi că n'am lipsit trei săptămâni, ci numai zece zile și jumătate; și al doilea — mă prinde mirarea de-atâta grijă ce mi-ați purtat și de-așa dragoste ce mi-arătați, răspunse Chiril — neștiind ce să creadă.

Iachint îl bătu dojenitor pe umeri.

— Nu fii ticălos, frate Chirile! Te-am asuprit noi cândva, sau ți-am arătat un pic de dușmănie vreodată? Haide, spune-ne cinstit și ne vom cere iertare.

Chiril erà paracliser iar cei doi vizitatori purtau darul de preoți. Făcând slujbă împreună, nu odată avusese el prilejul să simtă mânia lui Iachint și nedreptatea lui Ermolae. Acuma însă, în fața dragostei neașteptate pe care aceștia i-o arătau, se îndoì și se apără cu vorbe din Pateric:

— „Nu mă tem de duşmănie, ci mi-e groază de făţărie..."

Preoţii protestară, şi făcând pe supăraţii se îndreptară spre uşă. Chiril se căl şi li-se puse în cale.

— Cinstiţi părinţi, blagosloviţi şi ertaţi. Am grăit o vorbă proastă, e drept, credeţi-mă însă că n'am făcut-o din mândrie sau din răutate, ci fiindcă... de... dacă nu mă înşală mintea, e pentru întâiaşidată când vă văz în vizită, la mine...

— Părinte Chiril, zise Ermolae, ai dreptate când spui că nu prea ţi-am tocit pragul. Dealtfel, poruncile începătorilor de obşte opresc pe călugări să-şi facă vizite. Afară de această oprelişte însă, care la drept vorbind nu prea se mai ţine, n'am avut nici un motiv să te vizităm. Te-am văzut mereu la biserică, întotdeauna mulţumit şi sănătos şi niciodată nu te-am auzit plângându-te de nimic şi împotriva nimănui. Aşa că n'am avut prilej să împlinim porunca evangheliei care zice să cercetăm pre cei bolnavi; sau pe cea a Apostolului care ne îndeamnă să purtăm slăbiciunile celor neputincioşi...

— Absolut! — adeverì Iachint, certăreţ.

— Dar acuma, continuă Ermolae, fiindcă ţi-am observat lipsa dela biserică, apoi am

auzit că eşti plecat din mânăstire, ţi-am purtat mereu de grijă. Totdeauna vorbeam cu fratele Iachint: parcă e biserica pustie fără Chiril...

— Absolut!

— Iar când am văzut că zăboveşti cu întoarcerea, ne-a cuprins îngrijorarea. Să ştii că a păţit ceva, frate Iachint, ziceam eu. Iar Iachint: — Tot ce se poate, fiindcă diavolul n'are putere asupra călugărilor buni decât afară din mânăstire...

— Parcă tot nu-mi vine a crede, bâlbâi Chiril, cu sfială.

— Eşti un prost! — îl certă Iachint. Dacă te cheamă Toma Necredinciosul, hai cu mine la biserică să-ţi arăt zăloaga pusă la rugăciunile ce se citesc pentru cei care călătoresc. Săptămâna trecută am fost de rând şi nu mi-a scăpat zi dela Dumnezeu să nu te pomenesc. Dacă tot nu crezi, ascultă să-ţi repet rugăciunea, că am învăţat-o pe dinafară...

— A, nu, nu! — se împotrivì Chiril cu jumătate de gură.

— Ba lasă-l s'o spue, intervenì Ermolae. Spune-o, frate Iachint.

— „Doamne Dumnezeul nostru, — începù Iachint cu faţa spre icoane — cela ce ai călătorit împreună cu Iosif, sluga ta, că-

lătorește, stăpâne, și cu robul tău Chiril monahul, fratele nostru. Izbăvește-l de tâlhari și de toată bântuiala vrăjmașului. Păzește-i viața lui nevătămată, — și sufletul lui cel curat, de toată întinăciunea îl ferește. Mișcările lui bine sporește-le, apucăturile lui îndreptează-le, sănătos și vesel întru cele ce dorește arată-l — și încărcat de daruri să se întoarcă la chilia și la metania sa. Amin".

Chiril se ridică să sărute, cu recunoștință, mâna lui Iachint. Observând însă un zâmbet în colțul gurii lui Ermolae, iarăși se îndoi.

— Sfințiile voastre vă bateți joc de mine...

Preoții se întristară. Ermolae își făcù o cruce mare, iar Iachint se așează lângă Chiril și privindu-l sever îi zise:

— Ascultă, părinte Chiril. Cu toate că ești călugăr bun și blând, și nici în citirea scripturilor nu prea te lenevești, totuși te îndoești de cuvântul unor preoți, care sunt, după cum știi, urmași ai celor șaptezeci de apostoli! Am fi în dreptul nostru să te mustrăm și să-ți aducem aminte de anumite ziceri din sfintele cărți. Deocamdată însă îți cer să-mi răspunzi la câteva întrebări. Dar să-mi răspunzi cinstit, așa cum stă bine unui călugăr care mai îndeplinește și slujba de paracliser. Ai fost mulțumit pe unde ai umblat?

— Am fost, răspunse Chiril, roşindu-se.
— Ţi-a mers bine?
— Slavă Domnului!
— Ai găsit neamurile sănătoase?
— Tun.
— Ai căzut vreodată în ispita satanei? îl întrebă şi Ermolae.
— Defel, răspunse Chiril, mai roşindu-se încă.
— Ei, acuma te mai îndoeşti că ne-am rugat pentru tine? — îl certă Iachint. Spune-mi o singură pildă din Pateric sau din Limonar, ori din Vieţile Sfinţilor, când un călugăr a ieşit măcar un ceas din mânăstire fără să fie înşelat de oameni, jefuit de hoţi sau ispitit de femei...
— Absolut!
Chiril lăsă capul în jos. Erà convins acum că dacă nu s'ar fi rugat nimeni pentru el, nu-i mergeà aşa de bine. Se ridică ruşinat şi sărută dreapta preoţilor.
— Ertaţi-mă, cinstiţi părinţi, că am fost prost şi m'am îndoit o clipă de cuvintele sfinţiilor voastre. Acuma cred şi vă mulţumesc.
— Nu face nimic, îl mângâe Iachint, căci însuşi Sfântul Petru s'a îndoit atunci când i-s'a arătat Invăţătorul pe mare şi erà să se înece. Noi suntem bucuroşi că ne-a ascultat

Dumnezeu rugăciunile şi te-a apărat de săgeţile vrăjmaşului. Acuma să mergem, frate Ermolae, că părintele Chiril, de, ca omul sosit dela drum, o fi obosit şi poate vreà să se culce...

— Absolut! încuviinţă Ermolae; şi se ridicară să pleece. Chiril ar fi vrut să-i mai oprească, dar se codea. In cele din urmă, ca omul care îşi cunoaşte datoria, îndrăzni şi le zise:

— Cinstiţi părinţi, aş vreà să vă rog ceva...

— S'a făcut! — răspunseră preoţii cu o gură.

— Uite, am nişte vin într'o sticlă...

— O fi oţeţit, strâmbă Ermolae din nas.

— Ba din contră: e nou nouţ, dar e niţeluş cam turbure, că am venit cu el dela drum.

Cei doi se priviră ironic.

— Ce zici, Ermolae, îţi place aşa turbure?

— Ei, asta e şi cu tine! N'o să refuzăm dragostea părintelui Chiril, numai pentru pricina că s'a bătut vinul niţeluş în sticlă!

Până se aşezară preoţii în jurul mesei, Chiril aduse o sticlă ceva mai mare de-un litru, din care lipsea ca o pătrime.

— Cinstiţi părinţi, să ertaţi că am mai gustat eu din ea pe drum.

— Ai păstrungă în gură? — întrebă Ermolae.

— Nu!...

— Nici cancer la stomac? — întrebă şi Iachint.

Chiril îşi dibuì burta-i pornită spre rotunjire şi răspunse râzând:

— Nici.

— Apăi atunci ce mai calea-valea, omule! Pune-o la bătae.

La al doilea pahar Ermolae observă că Iachint cam face nazuri.

— Ce strâmbi din nas, Iachinte? Nu-ţi place, ori ţi-e teamă că nu s'ajunge?

— Şi una şi alta, răspunse Iachint, cinstit. Nu prea merge fiindcă sunt cu stomacul gol; iar dacă am avea ceva mezelic, o să fie sticla prea mică...

— Să ertaţi, cinstiţi părinţi, că n'am nimic de-ale mâncării. Abia sosii de pe drum.

— Nici ceapă n'ai? — întrebă Ermolae, depărtând paharul. Că vinul merge de-o minune cu ceapă — şi ceapa cu vinul. Vorba cânteculuì:

Decât friptură cu apă,
Mai bine vin cu ceapă...

— Cum nu, părinte Ermolae! Ceapă berechet!

In câteva clipe Chiril aduse două cepe mari şi vinete şi o bucată de azimă de casă, căpătată de pe unde umblase. Ermolae sparse o ceapă între palme şi muşcă puţin dintr'o foae. Apoi dădù paharul pe gât.

— Vezi ce înseamnă să aşterni ceva în stomac? Merge vinul parcă ar fi uns!

— O fi mergând, zise Iachint, privind chiorîş la sticla aproape goală. Ermolae observă gestul şi-l imită. Apoi schimbă vorba.

— Şi ce-ai mai făcut, părinte Chiril, pe unde ai fost? Ia povesteşte-ne şi nouă cum trăeşte lumea, dacă mai are evlavie ca altădată şi cum mai priveşte pe călugări? Hi, ce încărcat am venit eu, acum vreo doisprezece ani, când m'am dus să-mi mai văd rudele! N'a fost chip să iau tot ce mi s'a dat. Ce lume! Ce vremuri!

— Apăi atunci erau alte vremuri, iar lumea nu se depărtase de Dumnezeu, oftă Iachint desgolind fundul sticlei. Mă prinz că bietul Chiril abia s'a ales, din atâta cale, cu o azimişoară de pâine şi cu sticluţa asta de vin...

— Şi ni-le dete şi p'astea nouă, adaose Ermolae, privind galeş, spre gazdă.

— Aşa e Chiril; tu de azi îl cunoşti? Ce are pune la mijloc...

— Ba, ce să zic, din mila lui Dumnezeu — n'am venit chiar aşa cu mâna goală, mărturisì Chiril, scărpinându-se după o ureche. Dar Iachint ţinù vorba dinainte.

— Ai tată, părinte Chiril?

— Cum nu!

— Şi... tot aşa e de slobod la inimă, cum eşti sfinţia ta?

— O, ba el e darnic, sărmanul, răspunse Chiril oftând. Atâta că... nu prea are de unde să dea.

— Şi sfinţia ta la fel să fii, părinte Chiril, după cum scrie la Pilde: „Fiule, să păzeşti legile tatălui tău!"

— „Mângâiaţi-vă unii pre alţii şi vă zidiţi", grăeşte Pavel apostolul, în epistola către Tesalonicheni, adăugă şi Ermolae, ca să nu rămâe mai prejos de Iachint.

— Mai ales „mângâiaţi-vă", oftă acesta. Cât despre „zidire", cam grea afacere. Toţi suntem păcătoşi.

Vorba se oprì. Sticla se golise, iar în paharele preoţilor parcă nu fusese vin de când lumea. Numai al cuviosului Chiril erà plin. Iachint lovì cu piciorul pe Ermolae; acesta îi întoarse lovitura. Iachint se mai chiorî o clipă la sticlă, apoi izbì cu pumnul în ceapa care mai rămăsese. Bietul Chiril se găseà în mare încurcătură. Să înceapă butoiul, călcà

hotărîrea luată abia cu un ceas mai înainte; să nu le mai dea, îi erà ruşine. Nu-i rămânea decât să se ducă la chelărie să cumpere.

— De ce nu-ţi goleşti paharul, frate Chiril? — întrebă Iachint muşcând din ceapă ca dintr'un măr.

— Cum să bea, omule, dacă n'a mâncat nimic? — se răstl Ermolae. Crezi că toţi sunt porci, să mănânce ceapă cu pâine, ca tine?

Apoi, după o scurtă tăcere:

— Măi frate Chiril, când sosişi tu, eu tocmai prăjeam nişte şalăiaş în tigae. Şi ce mâ gândii: ia să prăjesc două-trei bucăţi mai mult şi să duc şi lui Chiril. A venit bietul om dela drum. O avea ceva să mănânce, n'o avea, Dumnezeu ştie. Dar fiindcă se brodì să intru la tine odată cu porcul ăsta, îl păstrai să ţi-l dau la plecare, că altfel l-ar fi hălpăit până acu. Aşa — s'a săturat săracul de ceapă.

Şi scoţând din buzunar un pacheţel, îl puse pe masă. Iachint îl desfăcù la iuţeală, apoi tuşì a bucurie şi se scărpină în barbă.

— Să nu te atingi! — poruncì Ermolae, ameninţător. Iachint se îmbufnă.

— Ho, mă, că nu m'ating! Am mai văzut şi eu peşte prăjit. Mănâncă-l tu! Nu-i mai da nici lui Chiril. Să nu iei din mâna ava-

rului ăstuia, părinte Chiril, că-ți merge rău toată viața.

Și se ridică să plece. Dar părintele Chiril, copleșit de atâta dragoste, — nu e lucru puțin ca un preot să pregătească mâncare pentru un simplu paracliser — intervenì cu împăciuire.

— Cinstiți părinți, vă rog nu vă certați din pricina mea. Faceți-mi plăcere și stați să ne împărtășim câteșitrei din osteneala părintelui Ermolae, — mai ales că nici sfințiile voastre n'ați stat la masă.

— Foarte frumos, încuviință Iachint. Dacă m'ar fi poftit sgârie-brânză ăsta, n'aș fi primit; dar fiindcă zici sfinția ta, rămâi...

Și se porniră să mănânce șalău prăjit cu azimă de casă, toți cu gândul la sticla goală. Văzând că Chiril nu se poate hotărî, Ermolae se prefăcù că se înecă.

— Dă-i un pahar cu apă, Chirile, că moare.

— Apă după pește să bei tu! — se răstì Ermolae. Eu mă duc la chelărie să iau un chil de vin.

Și apucând sticla se ridică dela masă. Chiril se rușină.

— Părinte Ermolae, se rugă el, nu te mai duce că mai am eu un clondir. Il păstram pentru părintele eclesiarh, dar acuma... nenorocul lui.

Cei doi preoţi, care erau gata să facă nazuri, când auziră pentru cine erà sticla pregătită, bătură în palme, de bucurie.

— Hei, dacă e vorba de eclesiarh, dă-o încoa, frate Chiril, că pe el nu-l plângem noi. Are şi taìn mai mare, are şi pe ce să-şi cumpere, dacă nu-i ajunge.

Părintele Chiril trecù în cămară şi începù butoiul, hotărît ca timp de patru zile să nu mai umble la el...

— Cinstiţi părinţi, să ertaţi că şi ăsta e cam turbure. Incă nu s'au limpezit vinurile cele noui, şi s'a mai sdruncinat şi în căruţă.

Iachint privì sticla albă la lumina lămpii. Vinul aveà culoarea vişinei putrede.

— Cam turbure, zise el. Apoi umplù paharele. Ermolae îl ridică pe-al lui şi-l privì în lumină.

— E numai bun... Hai noroc, frate Chirile! Să dăruiască Dumnezeu viaţă lungă părinţilor; iar sfinţiei tale — tot ce doreşti, spre mântuirea sufletului.

— Rod însutit să dea Dumnezeu — şi preot să te văz, ură şi Ermolae. Chiril se roşì ca o cireaşă pârguită.

— A, nu, nu! Mântuire să-mi dea Dumnezeu. Pentru preoţie, nu mă simt vrednic.

— Ai dreptate, încuviinţă Iachint cu ochii la pahar. Preoţia e sarcină grea.

Se mâncă un rând de bucăţi şi se goliră două rânduri de pahare.

— Şi ia mai spune, măi Chirile, ce-ai mai văzut pe unde ai fost? Mai ştie lumea de frica lui Dumnezeu?

— De, părinte Ermolae, eu zic că mai ştie. Am văzut că se închină, cinsteşte pe clerici...

— Şi... mă rog... sânt multe vii în satul sfinţiei tale?

— Tot omul are câte-un petec.

— Şi tu ai venit cu două sticle de vin! Nevoiaş eşti, mă Chirile!

— Măcar un bolobocel de două-trei deca să fi adus, regretă şi Iachint.

Chiril se roşì încă pe cât era. Dar nu putù să zică nimic. Dacă ar fi spus drept, îşi făceà singur bucluc; dacă ar fi tăgăduit, păcătuia minţind.

— Da ce era să facă Chiril cu atâta vin, frate Iachint? El e băiat delicat şi cuminte. Aproape că nu-şi bea nici porţia dela chelărie...

Chiril protestă. Atât de ligav nu erà nici el. Dar adevărul tot nu-l mărturisi. Ermolae deşertă sticla. Şi cum tocmai paharul lui rămăsese pe jumătate gol, strânse clondirul de mijloc.

— Nu mai e, — nu mai e!...

— Ce, mă, nu te-ai mai săturat? — se răstì Iachint.

— Da şi nu. M'am săturat de ceapă şi de peşte, dar pentru vin a mai rămas niţel loc... preţ de două pahare.

— Toarnă apă, că tot a fost vinul tare.

Ermolae luă sticla.

— Mă duc la chelărie...

— Du-te şi crapă acolo cât vrei, că eu nu mai beau. Iar părintele Chirìl e ostenit şi trebue să se culce. Nu-i aşa, Chirile?

Obosit erà cuviosul Chirìl, dar ce gândì sfinţia sa: dacă e vorba că părintele Ermolae mai are lipsă de două pahare, de ce să-l las să se mai ducă noaptea la chelărie? Barem să-mi fac pomana deplină.

— Cinstiţi părinţi, să ertaţi că am cam ocolit adevărul. De, ce să-i faci, trebue să-i mulţumeşti pe toţi, ca pe toţi să-i dobândeşti, cum porunceşte scriptura...

— Mai ai o sticlă...

— Mai am una... gândeam s'o dau părintelui econom...

Preoţii se revoltară.

— Da pentruce s'o dai economului? N'are sub stăpânire toate butoaele din pimniţă?

— De, ştiam că nu duce lipsă, dar vream să-mi arăt şi eu mulţumirea, că mi-a mai făcut câte-un bine.

— Ce mulțumire să-i arăți? C'o sticlă de vin? Te-ar fi luat în bătae de joc. Lasă că e dator să te încurajeze. Sfinția ta faci ascultărică, ești călugăr cu frica lui Dumnezeu și de mult folos mânăstirii. Nu vorbesc eu drept, Ermolae?

— Ba poate și mai de folos decât economul, întărî acesta.

Chiriî trecù în cămară și umplù a doua sticlă, socotind că trebue să se abțină opt zile dela băutură...

— Măi Chirile, îi zise Iachint când sosì cu sticla, — nu cumva ai adus și pentru casier vreuna?...

Chiril râse din toată inima. Ermolae și mai cu poftă. Văzând că n'are încotro, gazda se hotărî să nu mai ascundă ceea ce păreà că se știe. Dar tocmai când să deschidă gura, pocniră bătăi puternice în ușă. Se priviră cu acelaș gând: dracul îl mai trimise și p'ăsta?

— Milueşte-ne pre noi!

Erà glasul ierodiaconului Arcadie, cel mai vesel și cel mai bun cântăreț din mănăstire...

— Amin! — răspunseră câteșitrei, bucuroși de așa oaspete rar.

Arcadie dădù busna peste Chiril și-i umplù obrajii de sărutări.

— Bine, măi frate, pe-unde ai rătăcit atâta vreme, de erà cât pe-acì să-ţi facem parastas? Bătute-ar mântuirea să te bată!

Şi iar îl sărută.

— Imi pare că în seara asta o să mă înăbuş de atâta dragoste, gândì cu ciudă Chiril.

— Heeei! — făcù Arcadie când văzù masa întinsă şi pe cei doi ieromonahi. Blagosloviţi, cinstiţi părinţi, şi mă ertaţi pre mine păcătosul. N'am ştiut că vă găsiţi în aşa treabă, că...

— Veneai mai devreme, îl tachină Iachint.

— Iacă, fie şi aşa. Veneam mai devreme şi vă dam o mână de ajutor. Că, după cât îmi dau cu socoteala, fratele Chiril n'a venit cu mâna goală de pe unde a umblat. Hm, vin nou, turburel... D'ăsta să bei până-i vedea doi în loc de unul. Măi Chirile, ai adus barim vreun butoiaş mai barosan?

— Da de unde, zise Ermolae cu oarecare regret. A adus două sticle, şi i-le băurăm noi.

Arcadie, care văzuse şi el când Chiril coborîse butoiaşul, pricepù că gazda n'a spus adevărul, iar cei doi nu cunosc taina. Tuşì în sec şi se hotărî la răbdare. Dar nu fără a mustrà mai întâi pe Chiril.

— Păcat de tine, mă Chirile, dacă ai lipsit tu două săptămâni ca să te întorci cu

două sticle de vin! Hi, cum aş mai trage acu măcar o duzină de bardace!

Şi oftând dela ficaţi vrù să scurgă sticla. Dar Iachint îl oprì.

— Stai, omule, vrei să te îmbolnăveşti? Vinul care nu e încă limpezit, nu trebue să-l bei fără mezelic.

Şi pe loc scoase din buzunare un pumn de nuci şi le trântì pe masă. Ermolae îl privì cu duşmănie.

— De ce eşti porc, măi frate Iachint?

— Cum, mă, sunt porc?

— Păi bine, creştinul lui Dumnezeu, cât avuserăm vin nu scoseşi nucile, iar acuma când văzuşi că nu mai e, hop şi tu cu ele?

— Da de unde ştii tu, mă, că nu mai e?

— Păi dacă ar fi, nu ne-ar mai ţine el, Chiril, cu paharele goale, dinainte.

— Mai bea şi apă.

— Apă după nuci? Da ce sunt nebun? Tu bei Arcadie apă după nuci?

— Ba eu nu mănânc nici nuci, că-mi strică vocea...

Chiril se scărpină după ceafă, după urechi, apoi îşi drese barba — vorba vine — şi-şi făcù curaj.

— Cinstiţi părinţi, vă rog să nu vă certaţi, că Dumnezeu este milostiv, şi din mila Sfinţiei Sale se cade să se împărtăşească cel

ce are şi cel ce n'are; cel drept ca şi cel păcătos. Zice la Psaltire: „Pierde-voiu pre toţi cei ce grăesc minciună". Şi cum noi călugării sântem datori să păzim mai vârtos poruncile, vă rog să mă ertaţi că m'am făcut vinovat faţă de sfinţiile voastre, ascunzându-vă adevărul...

— Ai adus un butoi, îl întrerupse Ermolae, iritat de greutatea cu care scotea Chiril cuvintele.

— Aşa e, cinstite părinte. Am adus un butoiaş de trei vedre, după măsura kilogramului. Mi l-a dat un frate al meu şi nu m-a lăsat inima să-l refuz. Ce mi-am zis: să-l am acì, în cămară, şi să mă îndulcesc în fiecare zi cu câte-un pahar. Bine am făcut sau rău am făcut, judece Dumnezeu. Dar acuma, fiindcă sfinţiile voastre aţi avut dragoste şi n'aţi pregetat să intraţi în chilia mea nu se cade să vă las să plecaţi nemulţumiţi. De unde am rupt două sticle, mai rup şi pe-a treia, mai ales că fratele Arcadie abia venì.

Preoţii se împotriviră — vorba vine — şi se ridicară să plece, sub cuvânt că ei „s'au cam săturat". Dar Chiril îi ameninţă că se supără, dacă nu mai rămân. Arcadie — îi rugă şi el să cinstească împreună câte-un pahar.

— Rămânem numai ca să nu ziceți că vă refuzăm; dar vă prevenim că numai la sticla asta, zise Ermolae și în numele lui Iachint.

Și iar se așezară.

— A, păi nici n'aș îndrăznì să vă mai opresc, îi asigură Chiril, cu smerenie. Eu mă mulțumesc și vă sărut mâinile și pentru atâta.

Și a treia oară vârî tâlvul pe vrana butoiului gândind, fără părere-de-rău, că are să rabde douăsprezece zile...

— Pentru rugăciunile sfinților părinților noștri...

— Tata Daniil! — esclamară toți, făcând același gest de surpriză plăcută.

Chiril puse sticla pe masă și se grăbì spre ușă.

— Ia seama, Chirile, îl prevenì Arcadie, că rămâi fără vin. Când o începe unchiașul să-ți tâlcuiască din toate scripturile... fii sigur că mâine opărești butoiul...

— Pe părintele duhovnic nu se cade să nu-l primesc, se apără Chiril ducând o mână la piept. Și apoi... Domnul a dat, Domnul a luat... Amin!

Arhimandritul Daniil se oprì în prag. După ce plimbă ochi-i slăbănogi pe fiecare din cei de față, își mângâe barba-i albă și cam în neorânduială și grăì astfel:

— Spune în Pateric, că pe vremea aceia când Eghiptul erà plin de anahoreţi, un călugăr milostiv şi-a părăsit coliba sa din Tebaida şi, ridicându-şi alta în drumul ce ducea spre Alexandria, se osteneà cu ospătarea şi cu găzduirea monahilor călători. Mă uit la Chiril, privesc la sfinţiile voastre cum staţi în jurul mesei şi parcă văd coliba primitoare a cuviosului Eghiptean... Bravo, Chirile! Imi place că ai inimă bună, şi din ce ţi-a dat Dumnezeu împărtăşeşti şi pe fraţii tăi. Să trăeşti, fiule!

Mişcat până aproape de lacrămi, Chiril făcù metanie bătrânului şi-i sărută mânile. Acesta îl binecuvântă şi-i sărută obrajii. Apoi, după ce primì metanie şi dela ierodiacon şi dete mâna cu preoţii, se aşeză în capul mesei. In dreapta avea pe Iachint şi pe Ermolae iar în stânga pe Arcadie şi pe Chiril. Ii privì din nou, pe fiecare, privì lung sticla înjumătăţită, paharele pline, pastrama de oae pe care Arcadie o desfăcù chiar în aceste clipe, îşi drese mustăţile şi zise, ca pentru sine:

— Sfânta Treime, când a vizitat pe Avraam, a fost ospătată cu lapte de capră şi cu friptură de viţel; împăratul şi proorocul David, când a intrat în pământul Galaadului, a fost primit cu miere şi cu brânză

de vacă; cuviosul Pahomie, când s'a dus în vizită la cuviosul Teodosie, a prânzit cu afine şi cu smochine; iar Smerenia Mea — am găsit acì masa plină de bunătăţi...

— Fiecare cu norocul lui, cuteză Iachint, îmboldind cu cotul pe Ermolae şi cu piciorul pe Arcadie.

— Fireşte! — încuviinţă bătrânul. Apoi ridică paharul.

— Fiule Chiril! Nu te aşteptà să-ţi doresc dela Dumnezeu — nici averea lui Iov, căci vei fi dat satanei spre ispitire; nici înţelepciunea lui Solomon, căci vei cădeà întru închinare de idoli; nici darul de-a face minuni, căci te va supune dracul mândriei. Ci îţi doresc să-ţi dea Domnul Savaot inima pe care o cere David în psalmul al 50-lea şi dragostea de care ne învaţă cuviosul Maxim şi ne porunceşte proorocul Miheea. Să fii blagoslovit!

— Cum îţi pare turburelul părintelui Chiril, tată duhovnice? — îl întrebă Ermolae, după ce aşteptă să golească paharul.

— Părinte Ermolae, eşti prea grăbit întru a-mi cere părerea. Ca să poţi răspunde: da-da şi nu-nu, după cuvântul Domnului, bine este să vezi pe om de două ori şi apoi să spui dacă e frumos sau urât, dacă e curat la cuget sau gândeşte numai rele...

Chiril pricepù unde bate duhovnicul şi-i umplù paharul. Prea cuviosul Daniil, ca să-şi dea părerea fără zăbavă, îl golì îndată.

— Părinţilor, cu mare mâhnire vă spui — să mă erte duhovnicescul meu fiu —, că vinul e slab... şi cam ciumăros. Ba pot să zic că e chiar prost. Acuma poate că unde nu s'a limpezit, sau poate limba mea s'a îngroşat de bătrâneţe şi nu mai simte gustul...

Acì, părintele Daniil privì îngândurat spre cămară, iar ceilalţi musafiri făcură gesturì disperate. De unde se aşteptau ca bătrânul să găsească o pricină pentru a mai stoarce măcar o sticlă, el întristă acuma şi inima lui Chiril, care ar fi avut poate de gând să mai scoată un tâlv. Dar se înşelaseră.

— Măi părinţilor, grăì Daniil după ce făcù o mişcare ca şi când şi-ar fi adus aminte de-un lucru, — să nu vă supăraţi dacă vă voiu întrebà ceva, duhovniceşte. Rogu-vă, cu blagoslovenie a scos Chiril sticla asta, ori fără blagoslovenie?

Feţele celor trei se înseninară şi ochii râseră de bucurie. Chiril, care-şi văzù numai decât vinovăţia, că nu respectase această elementară regulă călugărească, se roşì şi lăsă capul în jos.

— Am priceput, zise bătrânul, dojenitor. Fiule Chiril, ia scoate, tată, o sticlă, cu bla-

goslovenie, să vedem tot aşa o să-mi pară la gust?

Chiril se codì puţin, mai înghiţì în sec, apoi luă sticla şi trecù în cămară. Inainte de-a vârî tâlvul pe vrană, strigă — cam cu mânie:

— Blagosloviţi!

— Domnul! îi răspunseră cu o gură, oaspeţii.

Iar când scoase tâlvul şi vru să-i dea drumul în sticlă, iar strigă:

— Blagosloviţi!

— Domnul!

— Patru am scos sau cinci? — se întrebă Chiril, după ce aşeză tâlvul la loc, ca să ştie cât să postească, în urmă.

Ierodiaconul Arcadie, ca mai tânăr, luă slujba gazdei şi umplù el paharele. Bătrânul sorbì odată, şi-şi încreţì fruntea; sorbì a doua oară mai din plin şi faţa i-se înseninä.

— Părinţilor, nu m'am îşelat. Nu i-am putut prinde gustul dela început, fiindcă erà scos fără blagoslovenie. Dar acuma, când harul Domnului s'a pogorît asupra lui, pot să spun fără frică de minciună: e vin de cea mai bună calitate. Cred că v'amintiţi sfinţiile voastre cu ce plăcere a mâncat împăratul Teodosie cel Mare, ierburi fierte, la un

pustnic din apropierea cetăţii Vizantiei. Dar Matei Basarab, la Căldăruşani?! Ci-că plecase în fruntea oastei să se bată cu Vasile Lupu — Dumnezeu să-i erte pe-amândoi!— şi în drum s'a abătut puţin în ostrovul unde se află astăzi acea falnică a lui ctitorie. Acì, a dat peste o mână de pustnici fierbând ştir la foc. Domnul, curios să vadă cu ce se hrănesc ei, a cerut să guste puţin. Atunci, bucătarul, a luat o strachină şi o lingură de lemn, şi înainte de a turnà din oală, a zis către stareţ: — Blagosloveşte! Neîncrezător în bunătatea acelei ciorbe, Matei Basarab, care nici nu mai gustase, ba poate nici nu auzise până atunci de această buruiană care se chiamă ştir, a strâmbat din nas şi a sorbit din vârful lingurii, apoi a înghiţit lingura toată... şi dacă a văzut el că zeama e pe cinste, — acuma nu ştiu dacă o fi fost acrită cu prune verzi ori cu sare de lămâie— s'a aşezat, tată, pe vine, ori cum s'o fi aşezat, şi a mâncat o strachină d'ale mari. Mirat de aşa bunătate de ciorbă, el care mâncase în viaţa lui tot mâncăruri boereşti, a zis către pustnici: — Părinţilor, rogu-vă să-mi spuneţi şi mie ce i-aţi făcut de e aşa gustoasă? Că văz că nici bucăţele şi nici unsoare n'are... — Are blagoslovenie, Măria-Ta, a răspuns stareţul. Şi adevărat a

grăit. Căci orice lucru făcut cu blagoslovenie, e mai plăcut la vedere şi mai gustos la mâncare. Eu mă prinz că dacă nu i-ar fi plăcut lui Matei ştirul pustnicilor, n'ar fi zidit acolo mânăstire. Că aşa sunt ăştia care au bani de prisos: pentru un gust al lor, fac câte-o prostie ori câte-o faptă mare, de se miră şi ei... Ia mai pune, Arcadie.

Ierodiaconul umplu paharele... deşertând sticla. Văzând faţa tristă a gazdei, duhovnicul căută cuvinte de mângâere.

— Fiule Chiril, oricât de mare ar fi dragostea cuiva, ea nu poate merge până a-şi pricinui sieşi nelinişte iar fratelui ispitire. Şi oricât de frumos la vedere şi de plăcut la limbă ar fi vinul, călugărul nu se cade să se lăcomească, pentru că-l vor ajunge cuvintele prooroculuì Ioil, care zice: „Treziţi-vă şi vă plângeţi pagubele beţiei voastre". Frăţia-ta ne-ai ospătat după cuviinţă. Du-mi-te acuma şi bagă preduful în vrană ca să-ţi mai rămâie şi pentru mângâerea frăţiei-tale. Te-ai ostenit aducându-l din locuri îndepărtate şi, vorba evangheliei: „Vrednic este lucrătorul de plata sa". Să-l păstrezi şi să bei în fiecare zi câte puţintel, căci, după cum ne învaţă sfântul Antioh, pământul adăpat la vreme, cu ploae măsurată, rodeşte din belşug; iar dacă e înecat

la o lună odată cu câte un potop, creşte numai spini şi pălămidă. Cât pentru noi — vom mai vorbi şi cu paharele deşarte. Ori, dacă ne-o fi sete, ne-i mai da frăţia ta şi apă dela izvor.... Pfiu, ce cald! Să mă erţi, fiule, că-mi scot anteriul. Am un năduf, ştii ca la bătrâneţe; şi când dau de căldură începe să mă supere...

Faţa lui Chiril se mai învioră. Bucuros că şi-a îndestulat musafirii şi că-i rămâne vin destul şi pentru el, se duse să bată dopul la butoi, în timp ce ieromonahii, imitând pe arhimandrit, se lăsară şi ei numai în cămăşi.

— Inţepeneşte-l bine, Chirile, îl îndemnă cuviosul Ermolae în râsul abia stăpânit al celorlalţi.

— Il înţepenesc, fiindcă tocmai peste vreo douăzeci şi patru de zile îl mai scot, zise Chiril, cam nesigur asupra acestei socoteli. Apoi revenì şi curăţì masa de sticle şi de firimituri.

*

Linişte. Părintele Daniil înţepenise cu ochii la icoane; Iachint cu ei la floarea din fereastră; Ermolae îşi curăţă barba de resturi închipuite; Arcadie îşi lărgeà intervalurile dintre dinţi, cu un băţ de chibrit, iar Chiril îşi plimbà ochii — nedumerit — dela

masa goală la musafiri, întrebându-se pentru ce s'or fi desbrăcat tocmai acum când să plece? Iar dacă nu pleacă — de ce-au amuțit?

— Un' te gândești, cinstite părinte Ermolae? — întrebă el, așa ca să rupă tăcerea.

— Știi unde mă gândeam, părinte Chiril? Mă dusesem cu mintea la axionul pe care l-a cântat Arcadie eri, la slujba sfinților Arhangheli. Păcat că n'ai fost acî, să-l auzi! Părinte Arcadie, ți-a dat Dumnezeu un glas ca al lui Cucuzel și un meșteșug ca al lui Nectarie din sfântul Munte. Vezi, să nu te mândrești...

— Absolut! — zise Iachint, după ce înțelese unde vrea să ajungă Ermolae.

Arcadie făcù pe smeritul, dar numai cu jumătate de gură. Chiril, fu și el de părerea celor doi preoți. Aceștia se uitară la bătrân, așteptând ajutor. Dar duhovnicul continuà să fixeze icoanele. Iachint făcù o mișcare să-i deà un ghiont, dar îl trase de mânecă și-i zise, smerit:

— Cinstite Părinte, ai plăcere să ne cânte Arcadie ceva?

Bătrânul tresărì bucuros.

— Da pentru ce nu? Părintele Arcadie are glas frumos. Insă cu o condiție: să

cânte lin, ca să nu calce hotărîrele celui de-al 6-lea sinod ecumenic...

După ce se mai lăsă puţin rugat, Arcadie îşi arătă talentul într'un axion compus de Anton Pan pe calapodul manelelor turceşti. Cu glasu-i duios, cu evlavia pe care o puneà în cântare — la un pahar de vin ca şi în biserică, execută cu atâta măestrie opera tânguioasă a finului Pepelei, că scoase un oftat dela ficaţii unchiaşului; făcù pe Iachint să-şi ducă mâinile la piept, şi pe Ermolae să moţăe a plăcere; iar bietului Chiril, care se cam ameţise, îi stoarse câteva lacrimi...

— Părinte Arcadie, zise el la sfârşit, fiindcă mi-ai făcut cinstea să cânţi axionul Maicii Domnului, în chilioara mea, şi aşa de frumos cum numai sfinţia ta eşti în stare, dă-mi voe să-mi fac datoria. Cinstite părinte duhovnice, desleagă-mă de oprelişte ca să cinstesc pe Arcadie. C'o sticlă de vin mai mult sau mai puţin — nici nu sărăcesc, nici nu mă îmbogăţesc şi nici în beţie n'o să cădem...

— Nu numai că-ţi dau blagoslovenie, dar chiar îţi poruncesc, răspunse bătrânul în aprobarea sgomotoasă a lui Iachint şi a lui Ermolae.

— Blagosloviţi!

— Domnul!

Părintele Chiril se înapoe cu sticla... numai pe jumătate... Ermolae făcù un semn desnădăjduit către duhovnic. Acesta găsì la iuţeală un temei în scriptură, şi lărgindu-şi braţele în semn de mirare, zise:

— Fiule Chiril, sf. Apostol Pavel, în epistola sa către Efeseni, scrie aceste cuvinte în care atârnă toată milostenia: „Cine seamănă cu scumpete, cu scumpete va şi secera". Ţi-a plăcut cântarea părintelui diacon — şi ce ţi-ai zis: să mai scot o sticlă în cinstea lui şi spre mulţumirea mea. Până să ajungi însă la butoiu, a venit diavolul şi ţi-a şoptit să umpli sticla numai pe jumătate...

— Ba eu cred că îngerul mi-a şoptit, cinstite părinte, răspunse Chiril, amestecând smerenia cu niţică supărare. Eu am gândit să pui numai în paharul sfinţiei tale şi al părintelui Arcadie, fiindcă părintele Iachint şi cu părintele Ermolae, care au venit mai înainte, s'or fi cam ajuns...

Cei doi, ieromonahi vrură să zică ceva, dar arhimandritul, cu un gest autoritar, le închise gura.

— Fiule Chiril, grăì el, tot monahul carele a citit „Vieţile Sfinţilor" ştie că adeseori satana îndeamnă pe călugăr să facă rău

ca şi când l-ar ispiti să facă bine. Ai vrut ca din darul şi din osteneala altora să împărtăşeşti şi pe fraţii tăi întru Domnul. Şi de fapta asta diavolul nu s'a bucurat, căci el nu vrea dragoste între fraţi, ci numai zavistie şi ură. Aşa că a pândit clipa când să-i vie bine şi şi-a vârît coada tocmai când sufletul tău era mulţumit de cântarea axionului, şi ţi-a pus în minte, ca şi când te-ar fi povăţuit la un lucru cuviincios, să umpli sticla numai pe jumătate. Scoposul lui însă a fost să te fure de plata pe care ai fi avut-o înaintea Celui-de-sus. Căci a zis Mântuitorul către ucenicii săi: „Dragostea voastră să fie deplină". Adică nu pe jumătate... Şi ai mai socotit cum că drept este să umpli numai paharul meu şi pe-al lui Arcadie. Şi aici tot diavolul te-a pus la cale, căci iată ce grăeşte cuviosul Maxim: „Dragostea adevărată este aceea care nu deosibeşte pre oameni"...

— Blagosloviţi şi ertaţi! — zise Chiril, cu oarecare căinţă. Şi umplu sticla.

După ce o albiră din nou, cuviosul Ermolae duse un deget la frunte şi găsi o ideie.

— Părinte Daniile, ştii ce gândesc eu? Că n'ar fi păcat, dacă la o aşa gustare şi la atâta dragoste ce ne-a arătat Chiril, să adăugăm şi un pic de veselie. Să ne cânte,

adică, părintele diacon şi ceva mai de lume, mai ales că-şi făcù datoria de călugăr şi glăsuì maì întâiu pentru Măicuţa Domnului...

Arcadie se împotrivì, Ermolae încuviinţă discret, iar Chiril se scărpină după ceafă şi privì la duhovnic. Acesta, părù o clipă că se întunecă la faţă, dar îşi revenì repede şi zise:

— Poate să cânte, dacă are plăcere, dar cu gândul şi cu inima să fie tot la cele călugăreşti, fiindcă Dumnezeu la cele dinlăuntru caută... Aşa a grăit El către Samuil, pentru fiii lui Israil. Şi mai ales să ia aminte ca să nu zbiere, căci atunci ar călcà legile puse de al 6-lea sobor.

Fiind îndemnat de toţi şi deslegat de scripturi, Arcadie îşi drese glasul şi cântă... din toată inima:

Lume, lume înşelătoare,
Ce înoţi în viclenii,
Fericirea ta deşartă,
Mă alungă în pustii...
Ce cutremur mă apucă!
Ce lăcrămi şi ce fiori!
Când gandesc la vremi trecute,
Vârs a morţii reci sudori...

Cântecul e nespus de înduioşător. Şi cuvintele şi melodia îţi înalţă sufletul, îţi îmoae inima şi-ţi răscolesc amintirile...

Părintele Daniil aşeză capu-i — jumătate nins, jumătate chel — între palmele-i osoase, şi închise ochii; Iachint întoarse scaunul cu spatele înainte şi-şi rezemă bărbia de el; Ermolae ţineà batista în amândouà mâinile gata să-şi usuce lacrămile, iar Chiril căscă gura... Când Arcadie se oprì, toţi aveau ochii înlăcrămaţi. Ba, cuviosul Chiril, plângea deabinelea...

*

Sună clopotul de utrină. Ca la poruncă, toţi părinţii se ridică, unii cu oarecare sforţări, şi-şi fac cruce. Duhovnicul închipuì trei mai mari, apoi săltă capul către icoane şi dete drumul glasului său piţigăiat şi încă plăcut:

— Bine este cuvântat Dumnezeul nostru totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilooor!

— Amiiiin! — răspunseră ceilalţi cu câte-un sfert de gură, neştiind ce gând are bătrânul.

— Pentru rugăciunile sfinţilor părinţilor noştri, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pre noooi!

— Amiiin! răspunseră tovarăşii — de data asta cu toată vocea. Ba cuviosul Chiril, socotind că sfârşitul priveşte nu numai slujba

abia începută ci şi „dragostea" cuvioşiei sale, mai repetă odată. Dar duhovnicul, după ce poftì pe Arcadie să zică în taină psalmul 50, se aşează tacticos pe scaun. Iachint şi cu Arcadie îl urmară, Chirii îi privì desagămit, iar Ermolae îşi drese glasul şi se închină de trei ori. Apoi iar îşi drese glasul şi făcù o plecăciune către duhovnic:

— Blagosloveşte, cinstite părinte!

— Domnul şi Maica Domnului! — răspunse bătrânul, făcând şi semnul cuvenit.

— Părinţilor, începù Ermolae, după ce mai tuşì odată, vă cer ertare că nu-mi dă mâna să vorbesc din scripturi, ca ava Daniil. Am cetit şi eu îndestul şi cu luare aminte, dar capul meu se deosibeşte de capul Prea Cuvioşiei Sale, după cum spune sfântul apostol Pavel: „Nu tot trupul este acelaş trup; ci altul trupul oamenilor şi altul trupul dobitoacelor". Ci vă voiu vorbì din inimă, dupre zisa Psalmistului: „Inima mea va grăì cuvânt bun". Şi cuvântul meu va fi mai mult către fratele şi prietenul nostru Chiril şi mai puţin către sfinţiile voastre. Vă rog dar să-l ascultaţi cu frica lui Dumnezeu şi cu dragoste frăţească.

— Iubite părinte Chiril, citim adeasea în „Vieţile Sfinţilor" cum marii noştri cuvioşi îşi

părăseau — când şi când — peşterile în care se mântuiau şi se duceau în pustie să cerceteze obştiile de călugări, ca să laude lucrurile bune şi să mustre pre cele rele. Sfinţia ta, n'ai, după cât ştiu, nici peşteră şi nici fii duhovniceşti răspândiţi prin Tebaida, au prin Paflagonia, ca să te duci să-i cercetezi; dar ai părinţi şi fraţi după trup. Şi, cu toate că regulile călugăreşti ne poruncesc să-i uităm, sfinţia ta însă cinsteşti mai vârtos pre a cincea din cele zece porunci date de Dumnezeu, lui Moisi, în muntele Sinai. Ce ţi-ai zis: tată îmi e şi mamă mi-e şi fraţi au surori îmi sânt; ia să mă duc să văz cum o mai duc cu cele trupeşti şi cum se află în cele sufleteşti. Şi s'a întâmplat — tainele lui Dumnezeu nu le cunoaşte nimeni! — să înimereşti către sfârşitul toamnei, când pivniţele şi hambarele sânt îndestulate, iar oamenii cu inimă bună şi cu mână slobodă... La rândul lor, părinţii şi fraţii şi surorile sfinţiei tale, ce şi-au zis: sângele nostru este şi faţă bisericească se chiamă. Ia să punem mână dela mână şi să-i rostim un butoiaş de vin, să-i pară şi lui bine că nu-l oropsim dela noi şi să ne mai pomenească pe la sfintele miroane. Fiindcă să crezi sfinţia ta, părinte Chirile, că bieţii oameni ţi-au dat vinul mai mult pentru su-

fletele lor decât în cinstea rudeniei și a prieteșugului. Și, drept vorbind, rău n'au brodit-o. Sfinția ta ești călugăr bun și temător de Dumnezeu. Ai luat ce ți-au dat, ai mulțumit din toată inima și ai plecat spre mânăstire împăcat și fericit, cântând împreună cu proorocul David: „Povățuește-mă, Doamne, în calea ta și voiu merge întru adevărul tău".

Te-ai gândit, firește, că, nefiind preot cu darul lui Dumnezeu, vei jertfi de-acolo, de unde n'ai muncit — măcar două-trei sticle și le-i da preoților ca să pomenească numele voitorilor-de-bine. Când te-ai văzut însă acasă, cu butoiașul nevătămat și cu trupul tot nevătămat, a venit duhul cel rău al înșelăciunii — vorba cuviosului Maxim Kavsocalivitul, — și ți-a turburat mintea. E drept că nu sunt înainte-văzător, dar mi-am dat seama de cum am intrat pe ușă că diavolul te-a pus la cale să-ți faci alte socoteli. Te rog să spui în frica lui Dumnezeu, ce gând aveai cu butoiașul umplut din mila Celui-prea-înalt și din dragostea creștinilor?

Strâns cu ușa, părintele Chiril spuse drept.

— Cinstiți părinți, îmi făcusem planul să beau câte-o litră pe zi, ca să-mi ajungă timp de patru luni...

Mărturisirea lui Chiril stârnì un râs cu lacrămi şi cu plescăituri din palme. După ce râsul se domolì, Ermolae continuă:

— Ei, vezi frate Chiril? Recunoşti barim că planul acesta l-ai făcut din îndemnul satanei?

— Recunosc...

— Bravo! Acuma, ca să ţi-se erte fărădelegea, se cade să mai recunoşti şi aceasta: cum că Dumnezeu, ştiind inima ta şi cunoscând uneltirile diavolului, a trimis pre îngerul său ca să ne îndemne pre noi să venim degrabă şi să stricăm ticălosul şi păgânescul plan...

— ...Şi cum s'a întâmplat, întrerupse Iachint, că ne-am găsit tot d'ăi care nu iubim apa...

— Nu e o întâmplare, protestă Ermolae, ci rânduiala lui Dumnezeu. Intâiu: pentru că vinul trebuià împuţinat — întru pacea şi linişţea lui Chiril; şi al doilea — că acei ce se vor ostenì întru această ascultare, să fie preoţi, ca să pomenească la sf. Jertfelnic pre cei care au dăruit din rodul viţei. Aşa că datori suntem să mulţumim în primul rând făcătorilor de bine, urându-le spor şi berechet; să le dea Dumnezeu vii întinse ca ale lui Achab şi ca ale lui Navut şi ca ale lui Gaal şi ca ale lui Traian şi ca ale lui

Decebal... Şi struguri gustoşi ca acei din via Kalitropiei, după care tânjia neleguita muere a împăratului Arcadie. Datori suntem, iarăşi, să-ţi mulţumim şi sfinţiei tale, pentru osârdie, dar mai vârtos Celui-de-sus că n'a lăsat să pierzi împărăţia cerurilor pentru un butoiaş de vin, şi nici numele bunilor şi evlavioşilor creştini să rămâie nepomenite.

Acuma, sfinţia ta, părinte Chirile, să faci dragoste şi să însemnezi pomelnicul pe-o bucată de hârtie, iar noi ne vom face datoria de preoţi, — mâine poate că nu, fiindcă ne-om întrece cu somnul şi n'om auzi toaca, dar poimâine negreşit. Aşa e, fraţilor?

— Absolut! — încuviinţă Iachint cu sgomot.

— Drept este! — aprobă şi ierodiaconul.

— Firește că sunt de aceeaşi părere, zise şi duhovnicul. Daţi-mi voe însă ca să fac o mustrare părintească fiului Chiril. Sfântul Efrem, cel din Siria, precum şi alţi sfinţi şi cuvioşi părinţi, învaţă cum că nu se cade călugărului să ţină în chilie nimic peste cele de apropiată şi nemijlocită trebuinţă. Căci ori câte planuri am face, dracu e mai tare decât noi şi ne va ispiti la lăcomie. „Cine va pune, cu mâna sa, foc în sân şi nu se va arde?" — zice înţeleptul Solomon. Dar eu îl ert pentru tinereţea şi pentru neştiinţa sa,

nădăjduind că, atunci când ar mai cădeà în astfel de ispite, nu va pregetà să ceară şi sfatul duhovnicescului său părinte. Amin.

Cuviosul Chiril, zăpăcit de atâtea discursuri şi de atâta cinste; mişcat de mustrările ce i-se făceau; ameţit puţin şi de băutură, — se clătină câteva clipe pe picioare, apoi răspunse umil şi gângav:

— Cinstiţi părinţi, mustrările aspre dar drepte, ale sfinţiilor voastre, au aruncat în jale mare inima mea. Imi recunosc greşala şi mă rog de ertare. Dacă părintele Ermolae nu-mi aducea aminte că numele celor care m'au miluit trebuesc pomenite la sf. Proscomidie, eu, păcătosul şi nevrednicul, aş fi căzut în păcat de lăcomie; şi osândă grea m'ar fi aşteptat pe lumea cea de dincolo. Vă mărturisesc, cu ruşine, că de mare plăcere n'am tras nici măcar un tâlv din butoiu; dar acuma n'am cuvinte să dau slavă lui Dumnezeu că v'a îndemnat să veniţi şi să mă scăpaţi de ispită. Iertaţi-mă că n'am la îndemână nici hârtie, nici condei şi nici cerneală. Mâine însă am să fac rost şi am să vă dau fiştecăruia câte un pomelnic ca să-l pomeniţi la sf. Altar, precum şi câte un clondir de vin pentru osteneală. Vă rog de pe acuma să nu-mi refuzaţi dragostea, căci voiu cădea în şi mai mare mâhnire.

— Ce-ar fi dacă ne-ar da acuma clondirele și mâine pomelnicele? — șoptì Arcadie la urechea lui Iachint.

— Ar fi spre uşurinţa lui, răspunse acesta, închizând dintr'un ochiu. Ia încearcă, Arcadie.

Ierodiaconul căută vorba potrivită, dar Ermolae îi luă înainte.

— Fraților, zise el, să fim îngăduitori cu părintele Chiril și să-i primim jertfa cu toată inima. Iar acuma — destul ne este. Am băut, am mâncat, am cântat, — să-i dăm pace că e ostenit de pe drum și trupu-i cere odihnă. Aibi grijă, frate Chiril, să baţi bine preduful, ca să nu se trezească vinul. Iar mâine — vei face cum vei găsì de cuviinţă.

După ce-l sărutară — care pe obraji, care pe urechi, care pe ceafă, musafirii plecară— nu cu puțină obidă. Iachint o luă înainte, Daniil după el, iar Ermolae și cu Arcadie în urmă. Când se văzù slobod pe puntea de scânduri, unchiașul șovăl. Cei doi îl sprijiniră. Ca să nu fie bănuit că vinul e de vină, iar nu bătrâneţea, duhovnicul luă de mărturie cuvintele Mântuitorului către apostolul Petru:

— „Adevăr zic ţie Petre: când erai mai tânăr, te încingeai singur și umblai unde

vreai; dar dacă vei îmbătrânì, altul te va încinge şi te va duce unde tu nu voeşti..."

*

Noapte de toamnă înaintată, cu cer lipsit de podoabe, cu aer îmbâcsit de ceaţă şi un pământ ce-şi aşteaptă resemnat osânda iernii. Clopotniţa înaltă nu mai stă de vorbă cu luna, lacul nu mai oglindeşte stelele, iar arhondaricul, cu un trecut mai variat decât al mănăstirii propriu-zise, se odihneşte şi el: „credincioşii" nu se deranjează pe vreme urâtă. In nucul din faţa casei ieromonahului Ignatie cântă o cucuvae: popa e de nouăzeci de ani. In biserică — nu s'a terminat utrenia. Vor fi ajuns cei de acolo — câţi vor fi?? — poate la canoane, poate la „laude". Prietenii noştri se întreabă şi ei — fără să se audă bine şi fără să-i intereseze răspunsul. Toţi s'au rezemat de câte-un copac — pentru anumite trebuinţe. Unul îngână un cântec, altul se căsneşte să-şi strângă buzele pentru un fluer. Duhovnicul vorbeşte singur: îşi face reproşuri...

— Ştiţi ce mă gândii eu? — zise Iachint după ce părăsì copacul. Când s'o sculà Chirìl, mâine dimineaţă, şi o vedeà butoiul jumătate, nu ne mai dă nici picătură de vin. Ba s'ar putea să nici nu-şi mai aducă a-

minte de făgăduială. N'ar fi înţelept să ţinem lucrurile din scurt?...

— Ba bine că nu! — se grăbì să aprobe, Ermolae.

Aşteptară şi răspunsul lui Daniil. Acesta, după ce izbutì însfârşit să se deslipească de-un tei bătrân şi răbdător, se pronunţă favorabil. Ierodiaconul Arcadie însă, din mândrie sau chiar din convingere, încercă să se opună.

— Cinstiţi părinţi, iertaţi-mă, că sunt şi mai tânăr şi mai mic în grad, dar mi-se pare că numai vrăjmaşul ne îndeamnă să ne întoarcem la Chiril. Ce Dumnezeu? Am băut destul...

Daniil îl bătù pe umăr:

— „Dacă vrei să placi lui Dumnezeu, zice cuviosul Petru, de puterile cele înşelătoare ale vrăjmaşului să nu te temi, ci te îmbărbătează şi te întăreşte ca să le înfrunţi cu vitejie"...

— O s'auză părinţii şi o să ne facem de vorbă şi de râs.

— „De batjocura oamenilor să nu te biruieşti", grăieşte proorocul Isaia.

— Ş'apoi n'o să mai rămânem acolo, intervenì Ermolae. Luăm sticlele şi ne întoarcem acasă ca nişte călugări de treabă.

— Absolut!

Duhovnicul tuşi, iar Arcadie ridică din umeri.

Se înapoiară câteşipatru. Inviorat de aerul rece de afară, prea cuviosul Daniil nu mai avù nevoe să invoace cuvintele Mântuitorului către sf. Petru.

Uşa erà deschisă. Totuşi, ca oameni bine crescuţi, o traseră spre ei şi ciocăniră. Dar Chiril nu răspundea. Ermolae îşi aruncă ochii pe fereastră: lampa aprinsă, uşa dela cămară la perete, patul neatins — şi Chiril nicăeri. Traseră cu urechea şi auziră vorbe mânioase.

— Tu eşti, Chirile?

— Eu...

— Ce faci, omule, acolo? Nu vii în casă?

— Ba viu, dar... nu găsesc uşa.

Cei patru râseră înfundat. Chiril dibuia uşa casei pe lângă gardul dinspre răsărit, al curţii. Arcadie, ca mai tânăr, se oferì să-i arate calea.

— Fiule Chiril, i-se adresă Daniil, sfătos, un proverb bătrânesc ne învaţă să nu lăsăm lucrul de azi, pe mâine. Iar sfântul evanghelist Matei scrie: „Niciodată nu m'am culcat să dorm având ceva asupra cuiva; nici am lăsat pre cineva să se culce, având ceva asupra mea". Sfinţia ta ai avut dragoste şi ne-ai făgăduit, pentru mâine, câte-o

sticlă de vin întru pomenirea celor ce ţi-l-au dăruit. Noi chibzuirăm însă că ar fi mai bine să ni-l dai acuma, ca să nu calci porunca evangheliei şi să nu fii nevoit să mai umbli şi mâine la butoiu. Te-ai purtat bine, şi am păcătuì dacă nu te-am cruţà de-o nouă osteneală. Afară de acestea, te culci şi sfinţia ta cu sufletul împăcat că ţi-ai făcut datoria către cei ce te-au miluit. Mai ales că s'ar putea ca până mâine să vină diavolul lăcomiei, să-ţi întunece din nou judecata... Fiindcă duhul e osârduitor, iar trupul neputincios...

— Absolut! — întărì Iachint.

— Poftiţi! — îngână Chiril, fără să arate bucurie sau supărare. Până umplu eu clondirele, sfinţiile voastre mai luaţi loc pe scaune.

— A, nu! — se grăbì să refuze, Ermolae. E târziu şi trebue să ne ducem şi noi la culcare...

Se aşeză numai bătrânul.

După ce cotrobăì prin toate ungherele, Chiril se întoarse ruşinat.

— Cinstiţi părinţi, n'am decât o sticlă mai curată, aşa că tot pentru mâine o să rămâie...

Ermolae îmboldì pe Iachint. Acesta găsì o ideie.

— Da nu-i nevoe numai decât de sticle, părinte Chiril! Pentru mine şi pentru porcul ăsta, ne pui într'un ibric sau într'o oală, că-l împărţim noi acasă.

După multă caznă şi nu fără oarecare risipă, Chiril izbutì să umple o sticlă pentru duhovnic şi o oală pentru cei doi preoţi. Lui Arcadie nu-i făcù parte. Acesta primì, în schimb, însărcinare dela unchiaş să-i ducă sticla, pe temeiul cuvintelor sf. apostol Pavel: „Cei tari să purtaţi slăbiciunele celor slabi". Oala o înhăţă Ermolae. Iachint privì cu obidă vinul porfiriu din sticla duhovnicului şi-l întrebă, pe acesta, în batjocură:

— Părinte Daniil, ce-o să faci sfinţia ta, om bătrân, cu un kil de vin?...

Bătrânul se uită aspru.

— Am să beau „puţin-câte puţin", dupre cum învaţă Pavel pe Timoftei. Acuma te-ai lămurit?

— Dar sfinţiile voastre ce-o să faceţi cu pârnaia aia? Că până mâine se trezeşte, grăì şi Arcadie către Iachint.

— Da nici vorbă nu e să-l lăsăm să se trezească, răspunse acesta. Ne ducem la Ermolae şi-l bem îndată.

— Numai de-aţi ajunge cu oala sdravănă acasă, că părintele Ermolae se cam clatină... N'ar fi mai înţelept să-l beţi aici?

— Bravo, Arcadie! — zise Iachint, lovindu-l în spate. Felicitările mele că avuseşi şi tu o ideie. Pune oala pe masă, Ermolae. Adă pahare, Chirile, şi nu te supăra. E păcat să-l risipim pe drum, şi e lucru diavolesc să-l bem numai noi doi. Scoate sticla de pe mânică, Arcadie. E rândul părintelui Chiril să mai bea şi el dela alţii...

— Păcat că nu mai avem mizilic, se tânguì Ermolae, după ce se aşezară din nou în jurul mesei. Nu mai ai vreo ceapă, Chirile?

— Ba ceapă s'ar mai găsì, dar lipseşte pâinea, răspunse acesta dibuind după pahare. Iachint zărì o firimitură în barba lui Ermolae, şi după ce râse singur, ca omul care-şi aduce aminte de ceva, se adresă, cu smerenie, duhovnicului:

— Prea Cuvioase Părinte Daniile, după cât ştiu şi din câte am auzit, sfinţia voastră duceţi o viaţă înaltă... N'aş putea să cred că aţi ajuns la desăvârşirea unui Antonie, dar pe vameşul din evanghelie — sunt sigur că l-aţi întrecut... N'aţi putea să faceţi o minune?

Bătrânul îşi încreţì sprâncenele şi scrâşnì din dinţi:

— Nu mă ispitì, satano!

— Deloc, îl încredinţă Iachint, în râsul lăcrămos al celorlalţi. Uite, veni vorba de

pâine, şi fiindcă spuse Chiril că nu mai are, îmi adusei aminte de-o minune a sfântului Teodosie cel Mare. Plecase el odată, însoţit de ucenicii lui, la Vitleem, ca să se roage. Pe drum, fiind obosit şi flămând, s'a abătut în chilia cuviosului Marchian. Acesta erà atât de sărac, că n'a avut să le pună dinainte decât un blid de linte fiartă. Atunci au scos ucenicii lui Teodosie pâine din trăişti şi au mâncat cu toţii. La plecare, cuviosul Teodosie a văzut un bob de grâu spânzurat în barba lui Marchian — Dumnezeu l-o fi pus acolo — şi blagoslovindu-l, îndată s'au umplut hambarul lui Marchian de grâu curat, fără secară şi fără neghină. Şi ce-mi zisei: dacă sf. Teodosie a umplut un hambar, dintr'un bob, oare n'o fi în stare şi părintele nostru Daniil să facă măcar o pâine din firimiţa ce atârnă în barba lui Ermolae?

Când văzură şi ceilalţi firimitura de pâine, izbucniră într'un râs de răsună chilia lui Chiril. După ce se mai potoliră, duhovnicul, care se mulţumise numai să zâmbească, se adresă lui Iachint, certându-l cu arătătorul dela mâna stângă:

— „Nu numai cu pâine poate trăì omul, ci şi cu cuvântul lui Dumnezeu!"

— Absolut! — aprobă Ermolae, cu o vorbă obişnuită lui Iachint.

Văzând că Chiril, în loc să vie cu paharele, se rezemase de pat și căscase gura la Iachint, duhovnicul își vârî mustățile în oală; apoi își vârî și Iachint nasul, iar Ermolae lăsă vinul să se scurgă pe lângă urechi.

— Lacomi mai sunteți, nenișorule! — cârtì Arcadie. Și, de necaz, ținù oala la gură până simți că se înăbușă. Apoi dete drumul unui cântec bătrânesc de speriè pe duhovnic și pe Chiril, care tocmai se chiorà sub pat în căutarea unui pahar.

Foae verde măturică,
Șapte văi ș-o vale adâncă,
P'aici lupii mă mănâncă...
Stai, lupe, nu mă mânca,
Să vie și mândra mea,
Care m'am iubit cu ea.
Ș'atunci, lupe, m'ăi mânca —
Ori pe mine, ori pe ea:
Din doi care ți-o plăcea...

Chiril ascultă cântecul cu paharele goale între degete, Ermolae ajută lui Arcadie la stări, Iachint ținù ison, iar duhovnicul bățeà tactul și purtà de grijă să nu se calce canoanele sinodului al 6-lea, care poruncesc celor ce cântă „să nu strige"...

Veselia erà în toi. Cântecul alungase și oboseala și somnul și așternuse iarăși bună-

voinţa pe faţa lui Chiril. Iachint, dispus ca în zile bune, abia aşteptă să închidă diaconul gura, şi se porni cu glasul lui de bariton necivilizat:

Hei! De-am avut, de n'am avut,
Mândra mea, draga mea,
Am făcut cum am putut,
Mândra mea, draga mea.
Zis-a mândra către mine:
Mândrul meu, dragul meu,
Mă mărit, te las cu bine...
Te mărită cu noroc,
Că nu-mi pare rău deloc...
Că mai sânt în lume fete;
Mi-oiu găsi şi eu pereche..

Cu toată silinţa pe care şi-o dădeà prea cuviosul Daniil, în calitatea lui de cerber al sinodului „Trulan", Iachint lăsă gâtlejul să urle în toată libertatea; Arcadie îl întovărăşì ţipând şi el cât putea; iar Ermolae, ca să fie în notă, bătù tactul şi cu oala şi cu pumnul. Când încetară, bătrânul se ridică mânios, şi sprijinindu-şi spatele în perete, îşi îndulcì firea şi zise:

— Fiilor, mă găsesc în mijlocul vostru aşa cum sf. Ioan Hozevitul, bunăoară, se găseà în mijlocul ucenicilor săi. Nu vă dau altă pildă, ca să nu gândiţi cum că dracul mândriei s'a furişat printre cele câteva păhăruţe cu vin şi a pus stăpânire pe mine.

Aşa. Drept judecând, sfinţiile voastre nu sunteţi ucenicii mei, dar îmi datoraţi ascultare ca unuia mai bătrân şi care, pe lângă preoţie, mai este învrednicit dela Dumnezeu cu darul de a tâlcui scriptura şi de a ertà păcatele. Aşa, sfinţiile voastre însă, ca nişte fii netrebnici, aţi uitat datorinţa şi aţi călcat canonul 75 care s'a dat de către soborul celor o sută şaptezeci şi patru de sfinţi părinţi, ţinut la leatul 680, sub împărăţia lui Constantin Pogonatul. Care canon opreşte pe clerici să rage ca boii şi ca vacile. Aşijderea şi dumnezeescul Gurădeaur, în voroava din tomul al V-lea, faţa 120, opreşte săltările şi răcnetele cele necuvioase şi fără de rânduială. Iar împăratul şi proorocul David, zice: „Cântaţi cu înţelegere". Iar în cartea lui Iov — capitolul 12, stihul al II-lea, scrie: „Gâtlejul gustă bucatele iar mintea judecă cuvintele". Adică: gâtlejul are pricepere numai la sosuri şi la dulceţuri; iar la vorbă şi la cântare se cade să-l dai în stăpânirea minţii, ca să nu sloboadă prostii şi răcnete.

— Absolut! — aprobă Iachint, pocnind cu pumnul în masă.

— Blagosloviţi şi ertaţi, — ziseră şi ceilalţi. Şi făcând metănii, mai mult în batjocură, sărutară mâna unchiaşului.

Mulţumit că are autoritate, părintele Daniil îşi mângâe faţa şi se aşează tacticos la loc. Arcadie îi umplù paharul... din sticlă. Dar duhovnicul părù că nu-l observă. După gimnastica discretă a bărbii şi a sprâncenelor, se cunoşteà că scotoceşte ceva prin cap. Deodată faţa i-se însenină, ochii-i sclipiră şi mâna apucă paharul. După ce-l sorbì fără opriri, faţa i-se înveselì cu toul, ochii-i prinseră a râde, iar mustăţile se depărtară atât de mult de barbă, că i-se văzură gingiile. Ceilalţi simţind că moşul pregăteşte ceva, îşi deteră cu coatele şi cu picioarele şi aşteptară.

Deodată bătrânul se încruntă şi se uţupi cu toată vlaga să alunge tusea din gâtlej. Când izbutì, lăsă faţa să i-se prefacă toată într'un zâmbet şi începù să cânte — cu ochii închişi, cu glasul ascuţit, forţat pe la cotituri, cu gâtul întins şi sâcâindu-şi barba spre toate punctele cardinale:

Bulgăraş de ghiaţă rece,
Iarna vine, vara trece —
Şi n'am cu cine-mi petrece...
Căci cu cine-am petrecut —
S'a dus şi n'a mai venit,
La biserică'n mormânt...

Când isprăvì şi deschise ochii, nu se afla lângă el decât Chiril, cu gura căscată şi cu

ochii înlăcrămați. Ca să poată să râdă, Iachint se retrăsese într'un colț, Ermolae se făceà că drege focul în sobă, iar Arcadie examinà tâlvul, în cămară.

— Ei, ați văzut cum trebue să cânte un călugăr?

— Am văzut...

— Dacă ați văzut, luați pildă, și altădată să nu mai răcniți ca măgarii și ca fiarele sălbatice. Orice ar face călugărul, zice cuviosul Pimen cel Mare, să facă cu smerenie. Și mâncarea să-i fie cu smerenie, și cântarea cu smerenie, și plânsul, și postul și rugăciunea tot cu smerenie...

— Și beția așijderea, adăugă Ermolae.

— Absolut!

— Negreșit că tot cu smerenie, urmă Daniil. Că de cât să faci pe grozavul și să bei prin cârciumi ca să te vază mirenii, mai călugărește este să-ți iei sticla și să te smerești în chilie, singur ori cu frații tăi, să nu te știe decât Dumnezeu... Căci smerenia, fiilor, e mare lucru înaintea lui Dumnezeu. Se zice că diavolul poate să facă și milostenie și răbdare; poate chiar să postească, dar de smerit nu se poate smeri. A mărturisit el însuși către Macarie Eghipteanul. Cea mai teribilă armă a călugărului împotriva lui, este, deci, smerenia.

Aşa dar, ţineţi minte dela mine: o prostie dacă o faceţi, s'o faceţi cu smerenie...

*

Tăcere. Duhul smereniei luă locul duhului mândriei şi al altor duhuri care se mai aciuiaseră în chilia lui Chiril. Toţi stau ca muţi, cu privirile înţepenite, cu gândurile pierdute, căindu-se desigur pentru mândria cu care băuseră, cu care cântaseră şi cu care vorbiseră. Oala, sticla şi paharele goale de pe masă, ca şi mutra amărîtă a gazdei, sunt martori nemincinoşi ai fărădelegii săvârşite...

Simţind pesemne mustrarea vaselor goale, cuviosul Iachint întinse mâna, cu multă smerenie, şi le întoarse cu gura în jos. Când să apuce sticla, Ermolae îl oprì brusc. Apoi, ca inspirat de sus, se ridică ţanţoş, aruncă o firimiţă de tuse pe umărul lui Iachint, şi zise:

— Fraţilor, suntem nişte păcătoşi şi nişte ticăloşi. De atâţia amar de ani auzim într'una propovăduindu-se smerenia şi totuşi noi am rămas stăpâniţi de acelaş drac al mândriei. Sunt peste şase ceasuri de când facem numai pe placul lui: ba lăudăm vinul că e aşa şi pe dincolo; ba lăudăm pe bietul Chiril că e aşa şi pe dincolo; ba unul îşi

arată darul vorbirii; ba altul se fălește cu glasul; ba celălalt se sumete în știința scripturilor. N'am văzut smerenie decât în cântarea părintelui Daniil. Și, drept vă spun, am simțit o așa de mare mulțumire sufletească, ascultându-l, că parcă moștenisem...

— Râe căprească, îl întrerupse Iachint.

— Ba chiar împărăția cerurilor, apăsă Ermolae. Așa că, ce mă gândii eu: dacă duhul smereniei s'ar fi sălășluit întru noi — încă de când am intrat acì, — și mâncarea ar fi fost mai sățioasă, și vinul mai prietenos și dragostea lui Chiril mai primită înaintea lui Dumnezeu... Ia să încercăm noi, numai așa spre încredințare, să bem o sticlă, cu smerenie, adică să nu mai lăudăm gustul sau culoarea vinului, să nu mai urăm și să nu mai amestecăm Scriptura unde nu se cuvine. — Frate Chirile, ia încearcă și sfinția ta și scoate o sticlă fără să mai cârtești și fără să te mai mândrești că ai în chilie oaspeți numai dintre fețe preoțești. Apoi să ne spui și nouă ce ai simțit în sufletul sfinției tale, că și noi îți vom spune ce am simțit într'ale noastre...

Chiril, om blând cu firea, se încruntă și se învineți la față.

— Nu vă mai dau nici pic, zise el răstit. Mi-ați dijmuit butoiul — și tot mai vreți?

Şi ridicându-se dela masă se rezemă cu spatele de perete. Musafirii încrucişară priviri disperate.

— Măi Chirile, încercă Iachint, e vorba numai de-un kil, ca să facem o probăluire. Unde s'a dus mia, ducă-se şi suta...

— Nici măcar un pic! — se răţoi Chiril izbindu-se cu dosul de perete.

— Numai o sticlă, omule!

— Doamne fereşte! — se apără gazda lovind cu piciorul în podea. Apoi, către duhovnic:

— Cinstite Părinte, judecă sfinţia ta: nu v'am dat destul? Şi nu intru eu în păcate dându-vă să beţi peste măsură? Nu zice în sfânta evanghelie că „vai de acela prin care vine sminteala?"

Bătrânul înalţă din umeri, apoi ridică privirea spre Chiril şi zise:

— Ai avea dreptate... dacă aci n'ar fi altă chestie la mijloc. Când îţi porunceşte un preot să faci cutare lucru, nu mai încape nici o pricină. „Toate câte îţi va porunci ţie preotul, fă-le; nu te abate nici în dreapta, nici în stânga, căci cine nu ascultă de preot, vrednic este de moarte..."

— Unde scrie aşa ceva? Aş puteà să ştiu şi eu?

— Cum nu! In a Doua Lege...

— A Doua Lege a dat-o Moisi, şi mie puţin îmi pasă de legile lui Moisi!

Arhimandritul Daniil se încruntă şi lovì cu pumnul în masă.

— Moisi a fost prooroc, nesocotitule!

— Ereticule! — îi strigă şi Iachint.

— Muere afurisită! — sărì şi Ermolae. (Chiril nu prea are barbă).

— Nu-i adevărat! — protestă gazda. Că dacă ar fi avut darul proorociei, ar fi ştiut că Jidovii lui vor răstignì pe Domnul şi nu i-am fi mai scos din robia Eghiptenilor...

— Nu-ţi şade bine să judeci astfel de lucruri, nerușinatule! — îl certă Ermolae.

— Dar sfinţiei tale îţi şade bine să comanzi în casă la mine, ca să-ţi dau să bei? „Preoţii să nu bea vin!", porunceşte Iezechiil proorocul...

Strânşi cu uşa, musafirii încrucişară priviri. Cei mai tineri nădăjduiră în iscusinţa duhovnicului. Acesta le pricepù gândul şi nu se lăsă biruit de unul ca Chiril.

— Fiule Chiril, e drept că aşa a grăit proorocul Iezechil. In vremea aceea însă vinul erà socotit pesemne ca o băutură spurcată, dar acuma e însuşi sângele Domnului... „Beţi dintru acesta toţi, acesta este sângele meu, al Legii celei Nouă", a zis Mântuitorul la Cina cea de Taină. Deci, vi-

nul de care face oprelişte Iezechil, erà al Legii Vechi; pe când vinul la care ne pofteşte Fiul lui Dumnezeu, e al Legii celei Noui. Şi noi, slavă Domnului, nu mai trăim după Legea Veche, ci după cea Nouă...

— Drept e; dar Mântuitorul Hristos, când a grăit aşa, a arătat ucenicilor paharul iar nu butoiul...

Oaspeţii priviră cu milă la Chiril.

— S'a ticăloşit de tot băiatul ăsta, oftă Ermolae moţăind din cap. Daniil — oftă şi el, când îi venì rândul. Apoi, luând înfăţişare de judecător, zise:

— „Am dat înaintea ochilor voştri calea vieţii şi calea pierzării", grăeşte Domnul Savaot prin rostul proorocului Ieremia. Tâlcuirea, fiilor, ar fi aceasta. Dumnezeu, după ce i-a dat omului înţelepciune să judece, nu i-a pus hotar, ci l-a lăsat să se conducă singur pe marea vieţii, până la limanul cel neînviforat. Şi nici sf. apostol Pavel n'a pus îngrădire, căci zice: „Ori de mâncaţi, ori de beţi, ori altceva de veţi face, toate întru slava lui Dumnezeu să le faceţi". Adică mâncaţi cât puteţi, şi beţi tot aşa...

— Dacă aveţi de unde, întrerupse Iachint.

— ...dar nu uitaţi pre Dumnezeu, dela carele şi prin carele se dă vouă toate. Ori

noi, ce am făcut, fiule Chiril, de când ne-am adunat în chilia sfinției tale, ca să călcăm această poruncă? Băut-am, oare, până am căzut cu fețele la pământ? Grăit-am cuvinte de hulă pentru cele sfinte? Intovărășitu-ne-am cu mueri și am călcat podvigul călugăresc? Vorbit-am de rău sau am clevetit pe stareţul și pe frații noștri cei întru Hristos? Luat-am în deșert numele lui Dumnezeu? Nu. Ci am cinstit câteva pahărele din rodul viței, ca să nu lepădăm dragostea sfinției tale și ca să fie pentru sufletul celor ce ți l-au dat, — în toată vremea vorbind cu temeiuri din sfintele scripturi și lăudând pre Dumnezeu și faptele lui. Acuma, că a răcnit oarecum fratele Iachint, când a vrut să cânte, nu e cine știe ce crimă mare, fiindcă sfinția lui n'a sbierat ca să facă râs, ci tot în slava Celui-de-sus, ca să arate că are plămâni și gâtlej, și că vinul mai puternice le face...

— Absolut!

— Drept este, răspunse Chiril, dar sf. apostol Pavel scrie lui Timoftei că beţivii nu vor moșteni împărăția cerurilor, ci vor intrà în iad cu furii și cu ucigașii. Iar sfinţiile voastre aţi ajuns de mult la hotar... Unde mai pui că din pricina băuturii am pierdut și slujba utreniei.

Iachint vrù să zică ceva, dar duhovnicul i-o luă înainte.

— Am veghiat şi am cetit şi am cântat la mii de utrenii, Chirile, aşa că Dumnezeu nu va ţine socoteală că am jertfit una sau două sau nouă întru cinstea sângelui iubitului său fiu. Şi apoi, cele cinci fecioare din evanghelie, au fost lipsite de împărăţia lui Dumnezeu — nu pentru beţie, nici pentru zavistie, nici pentru desfrânări, ci pentru că n'au avut untdelemn în candele, adică nu se pocăiseră la vreme. Dar noi, toţi câţi suntem de faţă, ştie Dumnezeu cât am priveghiat şi cât am plâns pentru păcatele noastre...

— Absolut!

— Cuviosul David a fost mai înainte tâlhar mare şi tot s'a mântuit! — adaose Ermolae cu supărare.

— Şi Moise Arapu la fel, zise şi Arcadie.

— S'a mântuit Maria Magdalena...

— Şi Maria Egipteanca...

— Şi vameşul...

— Şi tâlharul de pe cruce...

— Manasse a propoveduit vreme de cincizeci şi doi de ani, Evreilor, închinarea la idoli, şi tot s'a mântuit...

— David proorocul a făcut ucidere de om, şi tot s'a mântuit...

— Dar noi, niște sărmani călugări, care am lăsat case și părinți și frați și surori, să pierdem mântuirea pentru că am băut un pahar de vin mai mult? — încheie cu amărăciune părintele duhovnic. Și trăgând mânica dela cămașă, își șterse o lacrimă care se ivise la coada ochiului. Ceilalți îl imitară, deși n'aveau ce să-și șteargă.

Chiril însă rămase neînduplecat. Rezemat de perete, aștepta tăcut și bosumflat să-i vadă odată plecând. Niciun temei din scriptură și nici lacrămile de care se tot ștergeau musafirii, nu erau în stare să-l încredințeze că nu i-a cinstit îndeajuns. Uitase numărul sticlelor, dar își dădeà seama că trebue să se fi apropiat de jumătatea vasului...

— Să mergem, propuse Iachint, cu necaz.

— Dragoste cu sila nu se poate, bălmăjì Ermolae ridicându-se cu sgomot.

— N'aș fi crezut că fratele Chiril... — vrù să zică și Arcadie ceva, dar nu înimeri.

Tustrei ajutară duhovnicului să-și pună anteriul și scurteica, apoi se îndreptară bodogănind spre ieșire. In prag, părintele Daniil se oprì și căină purtarea lui Chiril, ca și când acesta n'ar fi auzit.

— Vedeți cum își bate satana joc de om? Bietul Chiril o pățì întocmai ca Ioan Grădinarul, despre care stă scris în Limonar.

Acest Ioan, cică aveà grădină de zarzavat prin părţile Nilului sau ale Eufratului, şi-şi făcuse obiceiu să împartă legumele de pomană. Nu luà dela nimeni niciun ban şi nu refuzà pe nimeni: nici Eghiptean de erà, nici Sarachin şi nici Israilitean. Aceasta până pe la Adormirea Născătoarei de Dumnezeu. Atunci vrăjmaşul l-a strâns de inimă şi nu l-a mai lăsat să dea, din care pricină a pierdut bietul Ioan, înaintea lui Dumnezeu, toată milostenia pe care o făcuse mai înainte. „Dragostea voastră să fie deplină", a poruncit Mântuitorul ucenicilor săi. Iar proorocul zice, pentru cei ce se abat dela fapta bună: „Dreptăţile lor nu se vor pomeni". Aşa a păţit şi bietul Chiril... Ne-a miluit până ce a venit satana şi l-a strâns de mână, ca să n'aibă nici o plată dela Dumnezeu. Căci ce pagubă mare era, dacă mai scotea o sticlă?

— Ba chiar şi o oală...

— Netrişteа lui...

Duhovnicul ridică ochii la cer şi oftă pentru păcatul lui Chiril. Apoi trecù pragul...

— Ţineţi-mă, tată... Uf, că nu mai e tinereţe!... „Adevăr zic ţie Petre..."

Chiril auzise tot. Şi cum inima lui nu erà de piatră, până să ajungă oaspeţii la poartă, se îmuie. Incă o sticlă — nu erà a pagubă...

Şi apoi nu se cădeà să lase ca patru preoţi să plece mâhniţi din chilia lui.

— Părinţilor, vă rog să mă ertaţi şi să poftiţi înapoi.

Cei patru se răsuciră ca la poruncă. Intrară tăcuţi şi posomorîţi, şi tot aşa îşi reluară locurile în jurul mesei. Chiril, negăsind cuvinte potrivite, se cam fâstâcì, şi se duse în cămară fără să ia sticla.

— Părinte Arcadie, fii bun şi adă-mi clondirul, se rugă el când îşi văzù mâinile goale.

— Du-i oala, îl sfătuì Iachint pe ierodiacon.

După ce scoase, cu multă casnă, preduful înţepenit, Chiril vârî tălvul pe vrană şi trase — şi trase — şi trase... Deodată îşi deslipì gura de pe el, faţa i-se schimbă şi izbucnì într'un râs prostesc.

— Să ştiţi c'a 'nebunit, ziseră cu o gură Iachint şi Ermolae. Duhovnicul făcù ochii mari şi aşteptă.

— „N'am văzut pe dreptul părăsit", strigă Chiril, înjumătăţind un vers din Psaltire. Apoi, întinzând tâlvul lui Arcadie, izbucnì şi mai tare, în râs.

— Fraţilor, zise diaconul, după ce făcù aceeaşi încercare ca şi Chiril, — nu mai ajunge tâlvul la vin... Ce-i de făcut?

Pe faţa părintelui Daniil se aşternù îngrijorarea, dar Iachint, care ştià ceva, dete un ghiont lui Ermolae.

— Ia încearcă tu Ermolae, c'ai fost chelar.

Ermolae se uità urât la vecin, apoi pricepând cum stau lucrurile, scoase din buzunarul anteriului un furtunaş ca de doì metri. Tovarăşii îl aplaudară cu entusiasm. Dar Chiril îşi strânse râsul şi îngălbenì. Atât de mare îi fù ciuda, că nu putù să-şi spue gândul decât după ce Ermolae umplù oala.

— Făţarnicilor! — strigă el clătinându-se lângă butoiu.

— Făţarnic eşti tu, îi întoarse Ermolae pe când aşeza furtunul deasupra vasului.

— Făţarnicilor! — strigă din nou Chiril, cât îl ajunse gura. Aţi venit din dragoste, ai? Cu maţul gata, ai? Ruşine vouă, popi mincinoşi! Aţi venit fiindcă aţi văzut butoiul... Voi nu sunteţi preoţii lui Hristos; sunteţi popi idoleşti... Dacă aţi venit de dragul meu, pentru ce a-haţi mai luat fu-furtuhunul, poo-horcilor?

— Porc eşti sfinţia ta, îi răspunse Iachint, pe când primea oala din mâna duhovnicului.

Chiril vrù să mai zică ceva, dar nu izbutì. Se îngălbenì la faţă, se învineţì, apoi se albì,

dete ochii peste cap, sughiță și se împletecî să cadă. Arcadie îi sări repede în ajutor. Dar Chiril ținea morțiș să cadă. Ba parcă ar fi mai avut și altă dorință...

— Drac are, grăi Ermolae, scuturându-și mustățile.

— L-a cuprins duhul neputinței... Săriți, fraților! strigă Arcadie, abia luptându-se cu el.

Sărindu-i — vorba vine — Iachint în ajutor, îl târâră pe bietul Chiril în geamlâc. Acî, îl scoaseră cu capul pe fereastră și-l ținură așa până socotiră ei că nu i-a mai rămas înăuntru decât măruntaele. Apoi îl așșezară pe-o ruptură de saltea de pae, ocupată în parte de un dulău care nu vrù cu niciun chip să se scoale, îi turnară o oală de apă în cap și se întoarseră mâhniți, aducând cu ei o strachină cu murături.

— Fratele nostru e bolnav, înștiință Iachint pe duhovnic, așa cum surorile lui Lazăr au spus lui Isus când s'a înapoiat în Betania: — Fratele nostru a murit...

— L-a ajuns pedeapsa lui Dumnezeu, zise Ermolae, fiindcă a îndrăznit să ne numească fățarnici.

— Și porci, adaugă Arcadie, puind strachina cu murături la bătae. Daniil, deschise gura să zică și el ceva, dar dând cu ochii

de strachină, preferă să se agaţe de-un castravete murat. Ceilalţi îl imitară.

— Dacă nu i se făcea rău lui Chiril, nu mâncam acù murături în oţet, zise Arcadie mulţumit de lăcomia cu care înghiţeau fraţii.

— Tot răul spre bine, oftă Ermolae.

— Fătarnic este el, fiindcă a spus că nu mai are de-ale mâncării, zise şi Iachint, înhăţând un pui de pepene.

— Şi porc tot el, clevetì Ermolae, apucând oala cu amândouă mânile.

— S'a îmbătat mai mult de *duf*, fiindcă a tras cu tâlvul, intervenì bătrânul, care observase că Chiril nu prea golea paharul până la fund.

— Amin! — încheie Arcadie, primind oala din mâinile lui Ermolae. Dar oala — cum scăpase din mâna olarului. Diaconul aruncă o privire de batjocură şi de admiraţie fraţilor săi, apoi se ridică, se aplecă pe rând în faţa lor şi zise:

— Prea Cuvioşi Părinţi, a făcut cinste Chiril, aţi făcut sfinţiile voastre, acuma daţi-mi blagoslovenie să fac şi eu...

Daniil îi răspunse printr'un zâmbet în colţul gurii şi printr'o înclinare uşoară din cap, Iachint făcând solemn semnul binecuvântării, iar Ermolae printr'un râs ce nu gogeà a bine.

Cel mai în drept să mulțumească ierodiaconului, erà, firește, arhimandritul. După ce își aruncă ochii în oală și se încredință că Arcadie a izbutit s'o aducă plină ca de împrumut, ridică mâinile, în semn că vrea ascultare și zise:

— Fiule Arcadie, îmi aduc aminte, sunt șase sau șapte ani de atunci, cum te-am văzut într'o zi șezând subt un salcâm, așa cum Filip ședea subt un smochin — când l-a zărit Mântuitorul. Și precum Domnul Hristos a cunoscut cu duhul cum că Filip îi va fi ucenic, așa și eu am ghicit că vei fi urmaș vrednic al lui Achila și al lui Prischila și al lui Apollon și al lui Filimon și al tuturor celor șaptezeci de apostoli. Adică, vei ajunge preot. În clipa de față te găsești abia diacon; peste două săptămâni vei avea darul întreg. Eu sunt duhovnicul tău, și voiu spune starețului că ești demn de a te chemà apostol al lui Hristos. Iar dacă și acest jug îl vei purtà cu cinste, ai să ajungi departe...

— A început să proorocească; să știi că nu e semn bun, mormăì Iachint, înghiontind pe Ermolae. Dar Ermolae... plângea.

— Ce-ai, mă porcule?

— E grea-ha preoția, îngăimă Ermolae. Și se pornì din nou pe plâns.

— Ce-ţi venì, mă nebunule? — se răstì Iachint, sgâlţâindu-l de umeri.

— Răspu-pundere... ma-a-hare... are un pre-heot... înaintea lui Dumnezeu, bâlbâì Ermolae, bocindu-se cu hohote.

Iachint privì întrebător la duhovnic. Bătrânul însă cugetà, cu ochii închişi. Se uità la Arcadie — şi izbucniră amândoi într'un râs de se hâţănară ferestrele.

Ermolae plângea mereu şi se văeta, printre sughiţuri, de greutatea preoţiei şi a călugăriei.

— Ăsta face urât când se îmbată, zise Iachint, după ce încetă râsul.

— Să-l ducem lângă Chiril, fu de părere Arcadie.

— Imi pare c'o să-i cărăbănim pe amândoi, se văetă Iachint, arătând cu barba spre bătrân. Drept răspuns, Daniil deschise ochii şi întinse mâna după oală.

— In sănătatea şi întru mântuirea lui Chiril...

— Amin, răspunse un glas miorlăit, din uşă.

Iachint şi Arcadie se uitară, speriaţi, apoi îşi făcură cruce. Chiril erà în prag. Cu părul răvăşit, cu ochii bulbucaţi, plin de apă, de fulgi de găină şi de păr de câine, cu cheutoarea dela guler ruptă şi cu pantalonii des-

chiați, — stărnì mai întâiu mila, apoi râsul fraților, — minus Daniil care îl priveà sever, și Ermolae care tot mai plângea.

— Cinstiți părinți...

— ...După ce ne făcù „porci", mârâì Arcadie, lovind pe Iachint cu piciorul.

— Cinstiți părinți, blagosloviți și ertați! — se milogì bietul Chiril.

— Domnul!

— Cinstiți părinți, sfințiile voastre mă cunoașteți că... nu prea sunt adâncit în scripturi, dar, după cât am citit și după cât îmi dau eu cu proasta mea socoteală, am credința că satana nu e străin de ceea ce am făcut noi în seara asta...

— Nu cred, frate Chiril, îl asigură Iachint. Ți-a venit rău fiindcă ai tras cu tâlvul și te-a amețit duful care vine înaintea vinului. Că altfel... nu prea te știu chiar atât de învrăjbit cu băuturica.

Chiril făcù o strâmbătură în chip de râs și părù să fie convins. Dar când dete cu ochii de Ermolae, care își bălăbăneà capul pe spatele scaunului, sughițând și vărsând șiroae de lacrămi, revenì la părerea ce și-o făcuse în geamlâc.

— E grea-ha preoți-hia! — se tânguì Ermolae, luând capul dela spate și aruncându-l în poală. Chiril holbă ochii.

— Cinstiți părinți, să știți dela mine că tot ce am făcut noi în seara asta a fost pus la cale de ucigă-l toaca...

— A fost vinul turbure, măi Chirile, zise Arcadie cu gura pe din două.

— Acuma s'a mai limpezit, intervenì Iachint călcând pe diacon peste picior.

— „Vai de cel ce adapă pe aproapele său cu amestecătură turbure!", cită Daniil din nu știu care prooroc.

— Iertați-mă, părinților, că nu l-am turburat eu... și nici nu v'am adăpat cu sila...

— Nu-ți mai face inimă rea, Chirile, îl mângâe Iachint, ci ia și-i trage un gât că acuma s'a mai limpezit.

Văzând că gazda șovăe, Iachint duse oala la gură.

— Noroc, frate Chirile! Mort ai fost și ai înviat, pierdut ai fost și te-ai aflat... Ia din gros ca să te dregi. Inghite și un ardei murat că-ți face bine la stomac...

— ...Și la cap, complectă Arcadie.

— Firește că și la cap, încuviință Daniil. Când mănânci se îndestulează numai stomacul, iar când beai se satură și capul...

Ermolae își săltă căpățâna din poală și vrù s'o fixeze între umeri, dar nu izbutì.

— Ce mi-a-hați făcut, blestema-haților... arde-v'a-har focul... Ooh! e grea pre-hoția...

Aveţi să răspu-hundeţi înaintea lu-hui Dumnezeu... Ooh!

Văzându-l că nu se mai poate ţine pe scaun, Iachint şi Arcadie îl luară pe braţe şi-l lungiră în pat.

— Aoleeu, hoţii!... Aoleeu, mă omoară!... Aoleeu, sai Iachint!

— Taci, că te leg! — se răstì Iachint storcându-i o pătlăgică murată, pe nas.

După ce se mai svârcolì, mai strănută, mai sughiţă, mai blestemă pe dracu şi mai înjură pe Iachint şi pe... stareţul, Ermolae se potolì şi începù să sforăe.

— „Precum aurul şi argintul se curăţă prin foc, aşa şi inima călugărului prin ispite", — scrie cuviosul Evagrie, zise Daniil, cu ochii la chinurile lui Ermolae şi cu mâna pe oală.

— Cinstiţi părinţi, grăì Chiril, după ce se mai învioră c'o înghiţitură din strachină şi cu două din oală, mie nu-mi iese din cap credinţa că totul a fost pus la cale de diavolul. Vă rog să mă ascultaţi şi pe urmă să judecaţi dacă am sau nu dreptate. Să vedeţi. Eu, cu toate că nu prea sunt aşa ligav la băutură, nu eram tocmai bucuros să viu cu atâta vin acasă. Nu de alta, dar ştiam că vrăjmaşului o să-i pară bine; şi mă cam tăià capul ce-o să se întâmple.

Cumperi vin cu clondirul şi tot dai de ispită, dar să ai un deca şi jumătate, în casă! Fiindcă la început aşa fusese vorba: să iau o damigeană ca de cincisprezece litruri, că alt vas n'avea fratele meu Nae la îndemână. Eu — că nu iau; neica Nae — ba să iei; eu — că hâr, el — că mâr, până m'a îmuiat. Ce mi-am zis: îl primesc ca să nu le pară rău; dar cum oiu ajunge la mânăstire, îl dau chelarului ca să-l împartă obştei. Nu bag eu belea în chilie. Şi eram fericit că îngerul Domnului mă îndeamnă la faptă bună. Diavolul însă ce-o fi gândit?: — Stai tu, frate Chirile, că-mi bat eu joc de tine! Căci ce să vedeţi sfinţiile voastre? In ajunul plecării, s'a apucat cumnată-mea şa opărit damigeana — de, cum se opăresc vasele înainte de-a pune ceva în ele. Aşaa! Şi după ce-a opărit-o, a pus-o cu fundul în sus ca să se scurgă. Fiindcă trebuia să se scurgă apa din ea, nu? Buun! Şi ce credeţi sfinţiile voastre că face satana? A aşteptat măcar să se scurgă sticla? Doamne fereşte! A luat un ciomăgel, l-a pus în mâna unuî nepoţel şi a îndemnat pe copil să lovească damigeana! Şi nu să zici că a crăpat-o pe ici şi pe colea! A făcut-o zob. Ştiţi ce înseamnă zob? Necazul bietei cumnată-mii şi al lui frati-meu Nae. Da eu tăceam. Nu

ştiam dacă se cade să mă bucur ori să mă întristez. Adică nu eram sigur dacă a spart-o dracul sau îngerul. Taman acuma îmi dau seama...

Aşaa! Pe urmă ce credeţi că se întâmplă? Tocmai în ceasul când se chibzuià neica Nae cu bietu tata, de unde şi cum ar putea să-mi rostească un vas, aud la poartă: — Ho, ho, hooo! Şi îndată o gură mare: — Băi moş Constandine! (Moş C-tin erà tata). — Viu acu, viu! — răspunde fratimeu Nae, — fiindcă trebuia să răspundă, nu? Buun! Ei, şi ce credeţi sfinţiile voastre că a adus omul acela în căruţă?

— Butoiul...

— Chiar aşa. Că-l împrumutase de vre-o patru ani, şi l-a pus vrăjmaşul la cale să-l aducă tocmai la pont. Da cumnată-mea Lina — cum sunt cumnatele — se uità cam chiondorîş la butoiu. Ce-o fi gândit: e cam mare pentru un călugăr, chiar dacă acest călugăr se chiamă că-mi e cumnat. Dracu însă îşi avea planul lui. Că tocmai când erà să casc gura şi să zic: — Lasă, cumnăţică, nu-ţi mai face inimă rea, că l-oiu lua şi mai gol, — hop că intră pe uşă fratimeu Matei, cu o damigeană de cinci kilograme. După el soseşte, cu puţină zăbavă, soru-mea Riţa, cu două sticle: — Ia, nene,

zice ea, ca să ne pomenești și pe noi. Apăi— vine văru-meu Stan cu alte două sticle, mai aduce și nepotul Ghiță o pârnae iar ca de două — și se umple butoiul! Eu, mă bucuram, căci aveam pentru fiecare călugăr câte-o jumătate. Ce-mi ziceam: ori faci pomană, ori nu mai faci!

Buun! și cu gândul ăsta am venit, cinstiți și cuviosi părinți, până la poartă. Iar la poartă ce-am chibzuit: să ascund butoiul ca să nu mă vadă cineva și să se ducă vorba. Că scopul meu erà să fac părinților o mirare, în ziua de Intrarea în Biserică. Până atunci tocmai bine se limpezeà și vinul. După ce am așezat însă butoiul în cămară, odată mi s'a întors inima! Dracu!! Căci ce mi-am zis: — Măi Chirile, socoteala ta — o fi ea după Dumnezeu, dar dacă s'o amestecà și dracu, și n'ăi putea să-i mulțumești pe toți, n'ai folosit nimic: nici pentru tine, nici pentru cei care te-au miluit. Ia mai bine ține-l acì, și să-l bei singurel—azi un pahar, mâine unul, că e sângele Domnului, nu e lucru spurcat. Când îi fi trist, l-ăi bea după psalmul 103; când îi fi vesel—l-ăi bea după sfatul cuviosului Antioh; iar când vei vedeà că-ți cântă gâtlejul a lăcomie, te-i înfrânà cu epistolele lui Pavel: către Efeseni sau către Corinteni; după cum o fi cazul.

Buun! Când colo ce să vezi? Venì părintele Iachint — cică-i erà dor să mă vază! Venì părintele Ermolae — că-i erà dor să mă vază! Venì Arcadie — la fel; apoi venì şi părintele duhovnic pentru aceeaşi pricină. Şi când mă gândesc că părintele Iachint şi cu părintele Ermolae nu mi-au trecut pragul decât de vreo trei ori; şi atunci fiindcă s'a întâmplat să boteze de zi'ntâiu! De, cum îi ajunse dragostea de mine tocmai în seara asta când sosii cu butoiul?! Ba se brodì să aibă — părintele Ermolae — şi peşte prăjit în buzunar şi furtunul la sfinţia lui... Iar cât pentru Arcadie — n'a mai dat pe la mine de-o jumăta' de an, de când i-am împrumutat un ciur de mălai, că n'avea... Şi-l ajunse şi pe el dorul tot acuma! Ba încă — nu-mi aduse şi pastramă, în buzunar? De, cum de nu-l lăsă cugetul să-mi aducă niscai ouă sau vreun pahar cu lapte bătut? Părintele Daniil, de ce să mint, mă cercetează mai des, aşa ca pe un fiu de spovedanie, dar niciodată nu s'a ostenit să vie după înserare... Buun! Acuma, sfinţiile voastre, veniraţi, mâncaraţi, băuraţi şi plecaraţi. Diavolul însă vă puse în minte că eu n'am să mă ţin de cuvânt, şi o luaraţi înapoi. Buun! Iar mai mâncaraţi, iar mai băuraţi, apoi vă supăraraţi şi plecaraţi. Satana însă

nu fu bucuros, şi mă puse la cale să vă chem îndărăt. Iar veniraţi, iar mâncare, iar băutură... Acuma, de, judecaţi drept şi spuneţi-mi dacă nu e la mijloc lucrarea necuratului... Mai ales că nu venì să mă vadă niciunul din fraţii care mă cercetează mai des, sau din cei care nu iubesc băutura. Nu venì nici părintele Isidor, că m'a luat subt mantie şi nici nu pune vinul pe limbă. Nu venì nici Nifon care fuge şi de mirosul băuturii; şi nici Ilarion care îşi vinde taìnul...

Arcadie privì la Iachint, Iachint se uită în oală, iar bătrânul se apucă să-şi descurce firele agăţate de copcile gulerului. In acest moment Ermolae făcù o strâmbătură de-i speriè pe toţi. Chiril se închină de trei ori.

— Ai dreptate, răsuflă Iachint, după ce se închină şi el. Când ai dat sfinţia ta butoiul jos din căruţă...

— Vasăzică tot aţi văzut butoiul! Ce mai „dragoste!"...

— Ascultă, omule! Când ai sosit sfinţia ta, tocmai mă găseam în vorbă cu Ermolae. Eu prăjeam nişte peşte în tigae — pentru amândoi — iar el îmi povestea din viaţa sfântului Simeon (cel nebun pentru Hristos), — când băgă-de-seamă că e un geam deschis şi trage curent. Ce erà să facă? Să lase geamul aşa ca să ne îmbolnăvim? Nici

vorbă! S'a dus omul să-l închidă. Dar înainte de a-l închide, a scos capul să vază ce mai e pe-afară: plouă, ninge?

— L-a împins dracu, zise Chiril, satisfăcut.

— Acuma — cine l-o fi împins, nu ştiu. Dar ştiu bine că l-a scos. In clipa aceia sfinţia ta tocmai te uţupeai cu un mirean — frate ţi-o fi fost, cumnat ţi-o fi fost...

— Văr bun.

— Aşa. Vă uţupeaţi amândoi să duceţi o motâlcă grea în casă.

— A venit Chiril, zice Ermolae.

— Bine c'a venit, zic eu, că parcă erà biserica pustie fără el. Apăi ne vedem de treabă. Eu întorc peştele pe partea cealaltă, fiindcă trebuia întors, nu? — iar el îi dă înainte cu viaţa cuviosului Simeon. Buun! (Iachint imită pe Chiril). Când isprăvesc eu şi pui friptura în farfurie, el tocmai ajunsese acolo unde spune că sfântul Simeon a agăţat, într'una din zile, un cârnat pe umăr, aşa cum a-i aşezà un orar diaconesc, iar în mâna dreaptă ţinea muştar. (Acuma, în ce-o fi fost pus muştarul n'aş putea să spun). Buun! Şi umblà cuviosul aşa, prin cetate, iar pe cei ce se apropiau de el să-şi ceară binecuvântare, îi ungea la gură — întâiu cu cârnatul şi apoi cu muştar.

Buun! Şi ca să mă facă să râd, a scos Ermolae, dintr'o lădiţă, furtunul care e acuma pe butoiu şi l-a pus de gât în chipul cârnatului sfântului Simeon. In clipa asta eu tocmai mă uitam la friptura rumenită şi mă gândeam la sfinţia ta: a venit bietul om dela drum — o fi având ceva să mănânce, n'o fi având, — măi Ermolae, ia să-i trimitem şi lui Chiril o bucăţică-două de peşte şi câteva nuculiţe. Dar el cam lacom, cum îl ştiţi, zise: — Ba să-i dăm mai bine nişte lapte, că mi-a adus pădurăreasa. Ba eu — peşte, ba el lapte, până când ne-am hotărât şi am plecat către tine: el cu peştele în pachet şi cu maţul de gât, iar eu cu buzunarul plin de nuci...

— Aha! — făcu Chiril.

— Tocmai când să între pe poarta sfinţiei tale a băgat Ermolae de seamă că a luat furtunul cu el. Atunci l-a strâns frumuşel şi l-a băgat în buzunar, că doar nu era să-l arunce!...

— Ei, vedeţi? — zise Chiril lovind cu pumnul în masă. Eu sunt sigur că fereastra a deschis-o dracu, altfel aţi fi simţit curent mai înainte nu chiar în clipa când am dat eu butoiul jos. Tot el v'a îndemnat să-mi aduceţi peşte iar nu lapte, şi tot el a făcut ca părintele Ermolae să uite furtunul după grumazi.

— Eu, povestì şi Arcadie, veneam dela părintele eclesiarh, — când văz lumină la sfinţia ta. — A venit Chiril, gândesc atunci; şi-mi văz de drum. Acasă însă ce-mi zic: — o fi având Chiril ceva de-ale mâncării? Şi în clipa aia pui ochii pe-o oală cu lapte... Era prins, deci numai bun de mâncat seara cu pâine. Apoi — îmi iau seama. Gândesc: când mergi la drum lung cu căruţa, ţi-se hurducă stomacul şi numai de lapte acru nu e bun. Ia să-i duc o bucăţică de pastramă — că chiar de-o jumătate de ceas o luasem de pe grătar... şi mirosul încă nu se potolise.

— Tot dracu te-a pus la cale şi pe sfinţia ta, să-mi aduci pastramă în loc de lapte, zise Chiril, încredinţat deplin că satana le-a jucat festa la toţi.

— Dar pe sfinţia voastră, prea cuvioase părinte arhimandrite şi duhovnice, tot dracu v'a adus aici? — iscodì, cu smerenie, Iachint pe Daniil.

Bătrânul îşi duse nervos vârful bărbii la nas şi răspunse acru:

— Doftorul şi duhovnicul au intrare slobodă la cei de subt privigherea lor — au că este zi, au că este noapte...

— Şi mai ales dacă simt că *au* şi un butoiu cu vin...

— „De voeşti să prihăneşti, pre sineţi te vei prihăni", zice sf. Ioan Gurădeaur, se răstì moşul.

— Nu eşti de părere că... ne-am cam „prihănit" cu toţii?

— „Fii am născut şi am înălţat, iară ei m'au defăimat", zice Isaia la capitolul I-iu stihul al 2-lea. Iar proorocul Ieremia grăeşte: „Precum defaimă muerea pre cel ce este împreună cu dânsa, aşa m'a defăimat pre mine casa lui Israil"...

— Capitolul?

— Capitolul III, stihul al 20-lea.

Minunaţi de tăria bătrânului, care după nenumărate pahare tot mai avea ţinere-de-minte, Iachint îşi cerù ertare şi-i sărută dreapta.

— Mă rog, despre ce era neînţelegerea? — întrebă duhovnicul, ridicând fruntea cu semeţie.

— Era vorba de dracu, cinstite părinte, îl lumină Chiril. Eu sunt de părere că toată afacerea asta el a pus-o la cale...

Părintele Daniil îşi scutură barba cu două degete, apoi privì ţintă la Ermolae care horcăia de moarte, şi zise:

— „Diavolii, când văd pe monahi că iubesc osteneala şi sporesc în fapte bune, îi ispitesc punându-le sminteli aproape de că-

rările lor", ne învață marele Antonie. Adică: le află mai întâiu slăbiciunile și după aceea îi amăgesc cu lucruri după care jinduesc ei mai vârtos. Smereniile noastre suntem oameni cu firea și călugări cu înțelegerea. Ca oameni cădem, iar ca monahi ne ridicăm. Când omul din noi e mai tare, dracu vine și-și face ale sale; iar când călugărul e mai tare, dracu fuge și pândește cu răbdare până ce înțelegerea se biruește iarăși de către fire. Cuviosiile noastre ne-am adunat în chilia fiului Chiril — din dragoste frățească, adică dupre înțelegere; dar diavolul, carele cunoștea slăbiciunile firii fieștecăruia dintre noi, și mai știa că în cămara lui Chiril se ascunde rodul viței, se prea poate să nu fi scăpat prilejul ca să-și întindă cursele și să-și sloboadă arcurile. Și iarăși se prea poate să ne fi biruit, căci noi n'avem tăria cuvioșilor care trăiau prin pustii, ca să ne hărțuim cu el. Ba încă suntem și mai încunjurați de ispite: ei nu vedeau decât arbori și pasări și fiare, pe când noi trăim în atingere cu mirenii, avem vite cu lapte, beciuri cu vin...

— Ia mai umple oala, Arcadie, întrerupse Iachint, însetat.

— Spune în Pateric, despre cuviosul Arsenie cel Mare, că mergând odată la un

drum, pe care umblau mulţi mireni, o femeie arabă s'a atins de haina lui. Arsenie a certat-o. Dar ea i-a zis: — Dacă eşti monah, apoi du-te în munte pustiu, nu te amestecă în lume. Şi sfântul i-a dat dreptate. Aşa că diavolul ne birueşte mai repede ca pe cei din pustie. Dar fiindcă n'are aşa luptă mare cu noi, se arată mai blând ca în vremurile de demult. Nici nu ne surpă chiliile ca de-o pildă lui Pahomie; nici nu ne pradă ca pe Grigorie dela Pecerska; nici nu ne bate cu suliţi şi cu săbii ca pe Antonie; nici nu scufundă corăbii ca să ne aducă fete, cum i-a adus odinioară lui Martinian; nici nu ne risipeşte făina, aşa cum a risipit-o pe-a ucenicilor lui Teodosie; şi nici nu ne atacă în chip de şerpi veninoşi, ca pre sfântul şi marele Sava. Eh, ne amăgeşte şi el cu un pahar de vin mai mult, cu o vorbă de cârteală şi cu un stomac mai îndestulat. Nimica toată...

— Ruşine să-i fie!

— Chiar ruşine, încuviinţă bătrânul. Că dacă diavolul e aşa de puternic încât, după cum zice Domnul către Iov, — fierul îl socoteşte pae, iar marea ca pre un burete, — nu-i face deloc cinste să-şi piardă o noapte întreagă, ca să ne facă pe noi, nişte bieţi călugări, să bem un pahar de vin mai mult.

Să mă credeți, fiilor, că mâine, când va face raportul către Scaraoski, are să-și dea seama că e mai păgubit el decât noi... bată-l Dumnezeu.

După ce ușurară și a cincea sau a șasea oală, Chiril avù o ideie.

— Cinstiți părinți, vasăzică sunteți cu toții de părerea mea cum că vrăjmașul călugărilor și al neamului omenesc se află în clipa de față lângă noi. Ei bine, ce-ați zice sfințiile voastre dacă ne-am hotărî să-l biruim... lăsându-l singur?

Musafirii protestară.

— Ce-ți trăznì prin cap! — se mirà Daniil. Ai cetit sfinția ta undeva sau ai auzit vorbindu-se de dușman biruit de către ostașii care fug de pe câmpul de luptă?... Ostașul, fie că e al Chesarului, fie că e al lui Hristos, e dator să lupte pe poziție până — ori va biruì, ori va murì. Lasă-l, pe satana, să se învețe minte ca altădată să-și încerce puterea la isprăvi mai grozave, nu să caște gura lângă niște bieți cuvioși care cinstesc un pahar „întru slava lui Dumnezeu". Luați tată!

La un semn al lui Iachint, Chiril înhață strachina ca să mai aducă murături. In această clipă, Ermolae, care se ridicase în capul oaselor, albì deodată ochii și răcnì ca

un taur înfuriat. Cei dela masă se înspăimântară. Chiril scăpă strachina din mână.

— Face urât, porcul ăsta, când se îmbată, îi lămurì Iachint, ca unul care locuià cu el pe aceeaşi sală.

— Hai să-l legăm, propuse Arcadie. Dar Ermolae, ca şi când ar fi înţeles ce-l aşteaptă, dacă nu se linişteşte, închise ochii şi se lăsă pe pernă.

— Cinstiţi părinţi, zise Chiril abia răsuflând, s'a supărat Ucigă-l toaca. De ce nu vreţi sfinţiile voastre să ieşim de-aici? Căci cine ştie ce s'o alege de noi!...

Cei trei se priviră întrebători. Apoi, Arcadie, făcù o mişcare ca să se ridice.

— Măi Chirile, uite eu aş vrea să mă scol şi nu pot. Să ştii că nu ne lasă dracu să plecăm până n'om golì butoiul...

— Iată că nici eu nu pot să mă ridic, îl încredinţă şi Iachint după ce închipuì o încercare. Bietul Chiril începù să tremure, şi se aşeză, cu frică mare, lângă Arcadie.

— Acuma încearcă şi tu, îl poftì ierodiaconul. Chiril se ridică îndată şi părù că zâmbeşte.

— Sfinţia ta izbutişi, fiindcă diavolul ar fi bucuros să pleci şi să rămânem noi stăpâni pe butoi, îl lămurì Iachint. Chiril făcù un gest de mare scârbă:

— Mă rog: dinspre partea mea sunteţi slobozi să faceţi ce-ţi poftiţi! Eu nu mă mai bag nici pe butoiu şi nici pe murături...

— Hăăău! — răcnì din nou Ermolae.

— Hăău! — îl imită, fără voe, şi bietul Chiril. Iachint se pregătì să înhaţe pe Ermolae, dar acesta se liniştì din nou.

— Părinţilor, mi-e frică, se tânguì Chiril tremurând vargă.

— Fiilor, suntem aici doi preoţi — pe Ermolae nu-l mai socotim — şi un diacon; oare n'am putea noi să gonim pe satana?— zise duhovnicul, ca să mai dea curaj lui Chiril.

— Să ţipăm la el, hotărî Arcadie.

— Ba să-i citim moliftele Sfântului Vasile, îşi dete cu părerea Iachint. Daniil zâmbì cu milă.

— Nu se cuvine nici să ţipăm, fiindcă nu suntem nici nebuni şi nici măcar beţi, şi nici să folosim chiar rugăciunile marelui Vasilie. Eu cred că aici trebue să fie un ortac d'ăia micii care sare pe fereastră numai de-un cuvânt; nu e drac din cei bătrâni, ca să ne punem toate puterile cu el.

Şi dregându-şi gâtul, Daniil începù să cânte pe glasul al cincilea: „Să învie Dumnezeu şi să se risipească vrăjmaşii lui". Ieromonahul şi ierodiaconul îl întovărăşiră în-

dată. Silit de-un ghiont al lui Arcadie, Chiril deschise şi el gura. Cântarea fu repetată de trei ori, în cor, cu atâta însufleţire, că puteau să fugă şi îngerii, nu numai dracii...

La un semn al bătrânului, cântăreţii se opriră şi-şi făcură semnul crucii. Apoi, Iachint, ca să vadă efectul rugăciunii, cercă din nou să se ridice de pe scaun. De data asta izbuti...

— Hi, făcù el, s'a dus satana!

Arcadie îl imită, şi de bucurie că i-se deslipeşte şezutul de fundul scaunului, dete un chiot şi începù să îngâne un brâuleţ şi să se legene pe şolduri. Iachint — îi trase şi el un chiot şi se puse s'o piseze pe loc. Duhovnicul, mulţumit de starea sufletească a fiilor săi, îşi drese mustăţile şi se răsturnă pe spatele scaunului ca să privească mai în voe. Dar Ermolae le strică cheful.

— Hăăău! — răcnì el iarăşi, ca o fiară închisă în cuşcă. Chiril, care se mai îmbunase şi se mai liniştise, îngălbenì şi se rezemă de sobă. Iachint scuipă în podul palmelor şi făcù un pas spre Ermolae. Acesta gemù ca o viţă înjunghiată, apoi scrâşnì din dinţi şi se coborî din pat. După ce dibuì pe subt perne, gemând într'una, ridică salteaua, holbă ochii şi începù să strige cât îi luă gura.

— Săriți, hoții! Mi-au luat banii! Aoleeu!

— Măi frate, nu mai țipa așa că nu ți-a luat nimeni banii, căută Iachint să-l îmbuneze. Ermolae dibui din nou subt saltea, apoi începù să plângă și să se tânguiască.

— Mi-au luat tâlharii, bănișorii... Ce să mă fac eu... Doamne, Doamne, trăznește-i, Doamne!...

— Măi Ermolae, se rugă Iachint, nu mai plânge, omule, că banii sunt acasă, nu ți i-a furat nimeni. Aici ne găsim la părintele Chiril, nu suntem la casa noastră.

Ermolae părù că înțelege și se liniștește. Dar imediat fața i-se strânse, ochii i-se albiră și cât ai clipì, puse mâna pe-un scaun.

— Tâlharilor, mi-ați furat bănișorii!

Iachint sărì la timp și oprì lovitura. Arcadie, sărì și el și-l cuprinse de mijloc.

— Caută o frânghie, Chirile!

Biata gazdă, tremurând de groază și de... băutură, dibui la întâmplare și aduse o funie de tei. In două minute Ermolae fu legat fedeleș și lungit la picioarele patului. Până să se potolească bine, Arcadie îi înghesuì și o batistă în gură. Când îl văzù așa burdușit, Chiril se puse pe plâns și pe bocete.

— Cinstiți părinți... blagosloviți și ertați... că sânt păcătos... și vinovat înaintea lui Dumnezeu și a sfinților voastre... că nu

trebuia să iau butoiul dela neica Nae.. Acuma ce să mă fac eu... că a intrat satana în casă... Uite ce turburare ne face... Iertaţi, cinstiţi părinţi...

— Hai să plecăm, se adresă Arcadie lui Iachint, făcând cu ochiul.

— Să mergem.

Chiril se năpustì asupra lui Iachint şi-l apucă de amândouă mâinile.

— Ba nu, cinstite părinte... să nu plecaţi... şi să mă lăsaţi singur... cu părintele Ermolae... şi cu diavolul pe capul meu... Blagosloviţi şi ertaţi... dacă am greşit cu ceva... înaintea sfinţiilor voastre...

Iachint îl privì jelalnic:

— Aoleu, Chirile, cu ostaşi ca tine nu mai birue Hristos pe satana — în veacul veacului!...

— Blago-hosloviţi... şi-hi...ertaţi...

— Iachinte! — ţipă Daniil. Ai uitat că eşti preot şi că ai putere asupra duhurilor necurate?

— N'am uitat, dar n'am epitrahil — şi nici molitfelnic, se apără Iachint.

— Poftim! — zise Arcadie, legându-i de gât nişte izmene de-ale lui Chiril.

— Fugi d'acì, ticălosule, că ne trăzneşte Dumnezeu, îl mustră Iachint mai mult pentru evlavia gazdei. Intre timp Chiril îşi a-

duse aminte că a moştenit un epitrahil dela ieromonahul căruia îi fusese ucenic, şi scotocì după el. Arcadie găsì un bob de tămâie într'o firidă şi scoţând cărbuni pe fundul oalei, pregătì cădelniţa. Când totul fu în regulă, Iachint îşi luă blagoslovenie, în batjocură, dela Daniil, apoi îşi agăţă epitrahilul de gât, tămâie toată casa oprindu-se mai mult în faţa lui Chiril şi a lui Ermolae, după care, în lipsă de carte, scornì o rugăciune cu crâmpeie de prin toate moliftele ce-i veniră în minte.

— Domnului să ne rugăăm!

— Doamne milueeşte!

— Doamne Dumnezeule, Atotţiitorule, Dumnezeul lui Avraam şi al lui Isac şi al lui Iacov, tatăl Domnului nostru Iisus Hristos şi făcătorul tuturor celor văzute şi celor nevăzute; cela ce porunceşti norilor să răsară şi soarelui să sloboadă ploae... Celce ai vindecat pre datornici şi ai dăruit ertare celor doi leproşi... Carele ai gonit legheonul de draci şi i-ai poruncit să intre în turma porcilor, — ascultă în ceasul acesta rugăciunile netrebnicilor robilor tăi... şi nu socotì fărădelegile noastre, căci tu ai greşit, iar noi ne-am mâniat... Tu eşti îndurat, iar noi nemilostivi... Caută, Dumnezeule, din cerul cel sfânt al tău, spre casa aceasta... şi o tă-

mădueşte pre ea de toată săgeata ce sboară ziua şi de lucrul ce umblă întru întuneric... Fereşte-o pre ea de toată ispita şi de toată vătămarea sufletească şi trupească... Goneşte dela robul tău Ermolae ieromonahul, fratele nostru, toată lucrarea diavolească şi-l desleagă de tot blestemul. Porunceşte a se despărţi în pace sufletul său şi a se odihni în loc luminat, în loc cu verdeaţă... de unde au fugit durerea întristarea şi suspinarea... Dă-i, Doamne, somn de odihnă precum ai dat celor şapte coconi, în zilele lui Dechie împăratul, adormindu-i, în peşteră, trei sute şi şaptezeci şi doi de ani... Caută, Doamne, şi spre robul tău Chiril monahul, fratele nostru, şi-l fereşte pre el de tot duhul necurat, de toată fermecătura, de frica de noapte şi de privirea cea deochetoare... Depărtează dela dânsul durerea şi boala năjitului... Porunceşte-i să se ducă în locuri pustii şi neumblate şi să stea acolo până la sfârşitul veacului... Iartă-i lui orice au greşit — cu cuvântul, au cu fapta, au cu gândul... sau pre părinţi de i-a amărît, sau subt jurământ s'au supus, ori a mâniat pe vreunul din preoţi şi a luat dela el legătură nedeslegată... Blestemu-te pre tine, duh necurat, cu Dumnezeu Savaot, cu Adonaì şi cu Eloì... Teme-te, fugi diavole necurate şi

spurcate... şi de acum să nu te mai ascunzi în robii tăi: Ermolae ieromonahul şi Chiril monahul, fraţii noştri, că toiag de fier şi cuptorul cel de foc te aşteaptă pre tine... Că mare este frica lui Dumnezeu şi mare este slava: a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii veciloooor!

— Amiiin!

Apoi, nefiind aghiazmă mare la îndemână, Iachint suflă cruciş în faţa lui Ermolae, după aceea într'a lui Chiril, zicând:

— „Să fugă dela dânşii tot vicleanul şi necuratul duh, ce se ascunde şi se încuibează în inimile lor".

— Amiiin! — încheiară Daniil şi cu Arcadie, făcându-şi cruci uriaşe.

— Amiin! — îngână şi Chiril; şi se închină mai cu evlavie ca niciodată.

Un horcăit prelung îi înştiinţă că Ermolae a adormit şi deci că rugăciunea n'a fost în zadar. Chiril se bucură ca un copil şi sărută mâinile preoţilor. Arcadie scutură cenuşa de pe fundul oalei şi se duse la butoiu, s'o umple.

— Ei, acum te-ai liniştit, fiule?

— Blagosloviţi şi ertaţi, cinstite părinte duhovnice.

— Altădată vezi să nu te mai temi atâta de satana. El e puternic, nici vorbă, dar

sfântul Antonie, care s'a luptat toată viaţa cu Intunecimea Sa, ne spune că e foarte fricos. E obraznic, dar fricos. Cum o vedeà că i-te împotriveşti, fuge mâncând pământul.

— Dar şi când îl necăjeşti prea mult, îţi rupe spinarea, ca sfântului Moise Arapu, îndrăznì Chiril.

— Ei, vezi? Tocmai din păţania cuviosului Moise să cunoşti cât de fricos e diavolul. Că în loc să-l lovească pe Moise din faţă, l-a pândit noaptea, ascuns după un pom, şi l-a lovit pe la spate, cu parul. Dar de ce n'a fost în stare să răstoarne chilia lui Pahomie? De ce n'a biruit pe cuviosul Simeon Stâlpnicul sau pe Sisoe? Treizeci de ani s'a căsnit să arunce în mare pe cuviosul Marcu — şi n'a izbutit. Iar cuviosul Teodor, stareţul mânăstirii Sicheotului, îl biruià şi în vremea somnului. Fiindcă, să ştii dela mine, dracu e mai fricos ca o muere. Deci, sfinţia ta, să nu te temi de el nici cât de un purice. Cum l-ăi simţì că se apropie, să-ţi faci cruce şi să cânţi pe glasul al cincilea— ori pe care vei înimerì: „Să învie Dumnezeu şi să se risipească vrăjmaşii lui".

Arcadie sosì cu oala spumuită. Iachint înghiţì în sec. După ce-i făcu safteaua, duhovnicul o întinse gazdei.

— Fiule Chiril, ia de bea şi zi ca împăratul şi proorocul David: „După mulţimea durerilor din inima mea, mângâerile tale au veselit sufletul meu...“

Şi într'adevăr că după două înghiţituri bune, Chiril simţì iarăşi pacea şi voiabună aşternându-i-se în suflet. Râse (cu smerenie) şi întinse oala lui Iachint. Acesta, ca unul ce izbutise să cureţe casa de duhuri necurate, îşi luă porţia dublă şi simţì şi mai mult fiorul păcii şi al dragostei călugăreşti.

Ca mai tânăr şi mai sprinten, diaconul îşi arătă starea sufletească reluând Brâuleţul de unde îl lăsase. Mijlociu de stat şi subţire ca un fus, cu barba creaţă adunată mai mult spre urechi, cu ani douăzeci şi şase, cu ochii vârâţi în cap şi cu nasul prelungit peste buza de sus, — vru să arate că o noapte de beţie nu e mare scofală pentru tinereţea cuviosiei sale. Dar picioarele părură că nu-l pricep. Scoase anteriul, dar şi aşa simţì greutate dela genunchi în jos. Ca să nu rămâie de ruşine, dete Brâul în sârbă. Acum erà mai la larg. Mişcările sunt mai mari şi mai rari şi lăsate aproape numai în grija picioarelor.

Părintele Iachint, om de patruzeci şi opt de ani, cu barba sură şi mare, cu ochii mici şi căprii, voinic la trup, fără să fie greoi,

şovăise să încerce Brâuleţul; sârba însă îi convenì. Desbrăcă şi el anteriul, îşi scoase cureaua care dealtfel erà deschiată demult, şi prinse mijlocul lui Arcadie. Observând că locul e cam strâmt, duhovnicul făcù semn lui Chiril să-l mai lărgească. Cu mare greutate izbutì acesta să mute două scaune şi să bage vătraiul între sobă.

— Trage-i, diaconeee!

— Pe ea, pe ea!

Când văzù că-i troznesc duşumelele şi se ridică praful până în tavan, iar chiotele se ţin lanţ şi fără fereală, Chiril îşi aduse aminte că toate acestea se petrec în casa lui. Atunci se apropiè de duhovnic şi-şi spuse gândul.

— Cinstite părinte, eu cred că mai puţină mândrie n'ar strica...

Bătrânul găsì observaţia întemeiată şi bătù cu pumnul în masă.

— Vineee! — răspunse Arcadie, crezând că s'a golit oala. Daniil se supără şi vrù să zică ceva. Iachint însă îi acoperì vorba.

Cât oi fi ş'oiu mai trăì
Fată mare n'oiu iubì,
Că fata rămâne grea
Şi cade'n spinarea mea...
Mai bine d'o nevestică:
Intri noaptea făr' de frică...

— Ieşi la ziuă fără chică...
— Hi!
— Hiiii!

Fiind pesemne de aceeaşi părere, Chiril ridică oala şi slobozì şi el un chiot. Duhovnicul — încercă şi el, dar rămase cu gura căscată şi cu ochii holbaţi. Crezând că vrea să-i dojenească, Iachint îl privl dintr'o parte şi zise:

Soacră, soacră,
Poamă acră...
De te-ai coace — cât te-ai coace,
Poamă dulce nu te-ai face.
De te-ai coace-un an ş'o vară,
Tot eşti acră şi amară...

Simţind împunsătura, Daniil se mângâie cu oala. Inveselit peste fire, Chiril se agăţă de umărul lui Arcadie. Dar el e greoi. Are 29 de ani, însă burta-i e mare şi gogoneaţă iar picioarele prea lungi. Imbrăcat cu anteriul şi spânatec, cum e, pare mai degrabă o femee în a şaptea lună sau un muscal cu birjă, decât călugăr.

— Tragee-i! îl îndemnă diaconul.

— Lasă-l încet, îl sfătuì Iachint, că se stârpeşte.

După ce cu mare greutate izbutì să-şi mute picioarele de câteva ori, Chiril se îmue de tot. Diaconul îl sfătuì să-şi scoată

anteriul. Dar anteriul, croit „pe talie", nu prea se îndură să iasă. Chiril cârtì împotriva croitorului şi făcù o nouă sforţare. Dar împiedecându-se de sine însuşi, căzù grămadă la picioarele lui Ermolae. Jucătorii îi adresară cuvinte de batjocură. Când văzură însă că nu mai mişcă sparseră jocul şi-l cercetară. După două, trei geamăte în surdină şi după o scâncitură caraghioasă, Chiril se aşeză pe sforăit. Iachint închipuì semnul crucii peste el, apoi îl luă de picioare şi-l puse în linie dreaptă cu Ermolae.

— Altul la rând! — zise Arcadie, aruncându-şi ochii spre bătrân.

— E voinic unchiaşul, îl asigură Iachint. Ca să întărească părerea acestuia, Daniil arătă oala goală.

— Vineee!

După ce dijmuì oala, ca şi când n'ar fi gustat vinul de multă vreme, duhovnicul făcù o sforţare care dovedeà slăbiciune şi se ridică de pe scaun.

— Copăcel! — îl încurajă Arcadie, batjocoritor.

Daniil tuşì în sec şi-şi scoase crucea dela gât. (Anteriul îl scosese de mult). Crezând că vrea să se ducă afară, cei doi îi urmăriră mişcările, gata, la caz de nevoe, să-i sară în ajutor. Moşul însă le făcù semn să

se ridice, apoi le porunci printr'un gest să dea masa lângă perete. Iachint înţelese pricina dar parcă nu-i veneà să creadă. Când se văzù în lărgime, părintele Daniil puse mâinile în şolduri şi începù să joace, aşa pe muteşte — Ghilabaua. Inalt, osos, slab şi adus puţin de spate, cu barba lunguiaţă şi albă şi cu ochelarii prinşi după urechi, pare un anticar sau un savant scos dintre rafturile de cărţi. Iachint şi Arcadie izbucniră într'un râs sălbatic. Vrură să-i dea mâna, dar unchiaşul se încăpăţână s'o piseze singur. Atunci, Iachint se puse să-i durlue din gură. Diaconul luă vătraiul dintre sobă şi se apucă să-l bată cu un cuţit, în tactul jocului. Moşul întări mişcările. Dar peste câteva secunde, simţì nevoe de sprijin, şi întinse mâinile, fără să scoată un cuvânt. Cei doi se lăsară cuprinşi de gât şi continuară să-i durlue şi să-i toace pe vătrai. Deodată arhimandritul se oprì din joc, îşi adună ultimele puteri, şi se puse din nou pe pisat, de data asta numai din mâini şi din buric, şi să strige printre gingii, cu glasu-i piţigăiat:

Dragi-mi sunt fetiţele,
Dar mai dragi leliţele...
Hiii!

Iachint şi Arcadie amestecară chiotele cu râsul şi-i răspunseră tot odată:

Fost-ai, lele, cât ai fost..
Fost-ai, lele, trandafir,
Dar acuma... borş cu ştir.

Prea cuviosul Daniil, ca şi când ar fi înţeles rostul acestor cuvinte, încetă jocul şi, aşa agăţat cum se găseà, luă o înfăţişare aspră, îşi drese glasul şi zise înlăcrămat:

— Fiii mei şi fraţii mei! Să ştiţi dela mine... că noi călugării... sântem lumina lumei... şi sarea pământului... dupre cum scrie... Mirenii îşi au bucuriile lor... dar noi trăim pururea în războiu cu cetele drăceşti... şi încunjuraţi de ispite... şi de primejdii... că pentru aceasta ne numim ostaşi... ai lui Hristos... Pentru noi, fraţii mei şi fiii mei... mai ţine Dumneżeu lumea pre pământ... că oricât am fi de păcătoşi... tot sântem mai buni decât *chaldeii* şi decât mirenii... Că zice sfântul apostol... iar cuviosul... şi prooorocul... da, da... să ştiţi dela mine... că pentru noi mai ţine Dumnezeu pământul... de nu-l scufundă... că noi... tot ce facem... întru slava Lui facem... şi facem cu dragoste... şi cu smerenie... hâp!... dupre cum zice... hâp!

Acì, bătrânul se moleşì de tot şi rămase cu vorba în gât. Iachint şi cu Arcadie îl

luară pe mâini şi-l întinseră în mijlocul patului.

— „Adevăr zic ţie Petre... când erai mai tânăr... te încingeai pe unde vreai..."

După ce-l înveliră cu anteriul, cei doi monahi rămaşi încă pe poziţii, priviră cu jale la cei trei căzuţi. Iachint crezù că trebue să râdă. Arcadie însă, amintindu-şi că e diacon, îşi ridică mâna dreaptă şi-şi făcù datoria:

— „Miluește-ne pre noi, Dumnezeule, dupre mare mila ta, rugămu-ne ţie, auzi-ne şi ne miluește!"

— Doamleş, Doamleş, Doamne miluuuee-şteeee!

— „Incă ne rugăm pentru odihna sufletelor răposaţilor robilor lui Dumnezeu: Daniil arhimandritul, Ermolae ieromonahul şi Chiril monahul, ostaşi ai lui Hristos, căzuţi pe câmpul de luptă, ca să li-se erte toată greşala cea de voe şi cea fără de vooooe!"

— Doamleş, Doamleş, Doamleşteeeee!

— „Ca Dumnezeu să aşeze sufletele lor unde dreptii se odihneeeesc!"

— Amiiin!

Erà rândul preotului. Iachint ar fi vrut să-şi pună epitrahilul, dar fiindcă trebuià să păşească peste Chiril, ca să-l ia de pe masă, renunţă şi se rugă numai cu harul.

— „Dumnezeul duhurilor...

— Dufurilor...

— „...duhurilor, carele ai călcat moartea şi pre diavolul ai surpat, odihneşte sufletele adormiţilor robilor tăi în loc luminat, în loc cu verdeaţă, de unde au fugit durerea întristarea şi suspinarea... Şi orice au greşit cu cuvântul, au cu fapta, au cu gândul, iartă-le lor!"

— Dumnezeu să-i ierte!

— „...Că numai tu singur eşti fără de păcat, dreptatea ta este dreptate în veac şi cuvântul tău adevăruuul!"

— Amiiin!

Apoi, după ce preotul binecuvântă pe „răposaţi", Arcadie se rezimă de capul patului, la picioarele duhovnicului şi începù să cânte pe glasul al doilea:

— „Veniţi, fraţilor, să dăm morţilor sărutarea cea mai de pre urmă, mulţămind lui Dumnezeu... Ce despărţire! Ce jale! Ce plângere în ceasul de acum!... Toată slava cea vicleană a deşertăciunii vieţii se strică... Toate organele trupului, acum netrebnice se văd... Cele ce puţin mai înainte erau mişcătoare, toate nesimţitoare sânt... Că ochii au apus, picioarele s'au legat, mâinile au încetat şi limba cu tăcere s'au îngrădit... Cu adevărat deşertăciune sânt cele omeneşti..."

Intre timp, Iachint umpluse oala. Acum o ridică deasupra lui Ermolae şi cântă dimpreună cu Arcadie:

— Veşniicaa poogoomeheniighihireee... Veeşniicaa poogoomeheniighihireee... Veeeeeeheşnicaahaa logor pooogooomeeniireeeeeeeeee!

Apoi, Iachint, turnă din oală, în chipul crucii, pe piepturile „adormiţilor", zicând:

— „Cu semnul crucii tale, iubitorule de oameni, moartea s'au omorît, iadul s'au prădat, iar cei morţi de demult, sculându-se, au adus ţie laudă".

După care, diaconul cântă pe glas al optulea:

— „Pământe, desfăcându-te, primeşte pre cei ziditi din tine, cu mâna lui Dumnezeu... Precum ai înviat, Doamne, pre Lazăr..."

— Amiiin! — încheie Iachint însetat. Şi duse oala la gură.

— Dumnezeu să-i ierte, frate Arcadie!

— Dumnezeu să-i ierte! — cinstite părinte!

Iachint scurse oala până în fund. Arcadie, când observă, întâi se mâhnì apoi se bucură.

— Bine, bine, lăcomeşte-te, că acù o să-ţi cânt veşnica pomenire...

— Nu se poate, măi Arcadie! Un diacon nu e slobod să slujească fără preot. Aşa că, Dumnezeu o să rânduiască lucrurile... să-ţi cânt eu ţie...

— Vom vedea.

Diaconul se duse la butoiu să umple oala. Dar în butoiu — nimic! Iachint lăsase furtunul în funcţiune şi tot restul de vin ce bruma mai erà se scursese pe podele, întinzând un şărpălău până la capul lui Ermolae.

— Hăhă! Da voinici mai sântem, nene! — esclamă Arcadie, făcând semnul binecuvântării deasupra butoiului. Apoi îl întoarse cu vrana în jos, şi după ce îi dete cu tifla, părăsì cămara cântând pe glasul al 7-lea:

Arde-te-ar focu' butoi,
Că nu mai faci pentru noi...

— Să mergem, cinstite părinte!

— Unde, mă?...

— La chiliile noastre!

Iachint îşi rotì ochii prin casă şi se dumerì.

— Ai dreptate... să mergem.

După ce, cu chiu, cu vai, îşi îmbrăcară anteriile, se aplecară să întoarcă pe Ermolae, care se sucise până se proptise cu nasul în vin. Când simţiră udătură şi apoi văzură băltoaca, scoaseră câte-un strigăt de admiraţie:

— Hă, da voinici mai sânteţi, fraţilor?! Parcă aţi fi vaci...

Chilia părintelui Chiril are două geamlâcuri: unul în față și altul în dos. Iachint și cu Arcadie înimeriră în cel din față; crezând însă că au luat-o rău se întoarseră în dos. Aci își cunoscură greșala după pomii din grădină, și se înapoiară în față. Nu înimereau însă zăvorul. Arcadie amintì lui Iachint de-o minune făcută de sfântul Ioanichie, cu ușile unei biserici din Efes, și-l îndemnă să-și încerce gradul de sfințenie. Iachint își cumpănì mai întâiu corpul, apoi se închină și porunci ușei să se deschidă. După ce repetă porunca până la a treia oară și văzù că n'are harul cuviosului Ioanichie, izbì cu piciorul. Intre timp, diaconul izbutise să facă o deschizătură în geamlâc și să sară — vorba vine — afară. Iachint găsì însfârșit zăvorul și ieșì pe ușă.

Afară — ziuă albă. Sau mai bine zis — cenușie. Din cerul închis burniță o ploae măruntă și rece. Iachint se proptì cu mare greutate în mijlocul punții de scânduri, privì în juru-i, apoi pe cer, și zise:

— Văz lumina, dar nu văz luna...

Arcadie, care făcea sforțări să se ridice din noroiu, încercă să controleze spusa lui Iachint. Dar cum, în poziția în care se afla, nu puteà să vadă tot cerul, sfătuì pe tovarăș să caute luna „în partea cealaltă"...

— Nu se vede pe nicăeri, îl asigură Iachint, după ce târcolì toate poalele cerului.

— N'o fi răsărit încă.

Iachint privì mai atent înaintea ochilor şi zărì, printre pomi, doi călugări ducându-se spre biserică.

— Ce să nu răsară, mă, că e târziu! Uite, se duc părinţii la utrenie...

Arcadie mai făcù o încercare zadarnică să se scoale, apoi zise:

— Uită-te atunci mai spre 'naltul cerului.

Iachint săltă capul cu mâna stângă, ca să caute luna mai la înălţime, dar în această clipă îşi pierdù echilibrul şi se lungì şi el lângă Arcadie...

*

Orele zece înainte de amiază.

Părintele Daniil spovedeşte două femei, în tinda chiliei prea cuvioşiei sale; Chiril fierbe apă ca să-şi opărească butoiul; Iachint şi cu Arcadie s'au întors pe partea cealaltă; ieromonahul Ermolae citeşte, în biserică, „Voroavă asupra celor ce se îmbată"; iar... dracul, umilit, după ce strică o duzină de coale ministeriale, renunţă a mai raportà „cazul". Planul lui era — pesemne — ca beţia să se încheie cu ceartă şi cu bătae. Din cauză Smereniei însă, s'a încheiat cu pace şi cu sănătate.

PUSTNICII DE SUB STÂNCA

Drumul se propteşte într'o armată uriaşă de brazi şi de mesteacănî. Satul deşirat şi resfirat a rămas în urmă; în dreapta şi în stânga văzduhul urcă deodată pe dealuri fără culmi; iar în faţă, peste vârful brazilor, în calea soarelui, se ridică un parapet gigantic de piatră, cu cinci cucue în cap şi cu mii de sgârieturi pe faţă.

Dar pădurea nu urcă până lângă stâncă. Copacii se opresc fricoşi şi respectoşi la distanţă, lăsând între ei şi parapet un loc chel ca un fund de ceaun, în mijlocul căruia nişte călugări pribegi au durat adăpost — pentru ei şi pentru Domnul.

Ca la douăzeci de paşi de poarta sfântului locaş, pe o blană încăpcănită între burţile a doi mesteacăni gârboviţi, odihneşte un om — păros ca un urs şi gânditor ca un Arab privind spre Meca. Este, desigur, unul din fericiţii care stăpânesc acî.

Mă apropii de el. Nu clinteşte. Mâinile-i rămân încleştate de marginea scândurii iar ochii fixaţi într'un punct — sus, sus...

Unde s'o fi gândind cuvioşia sa? O fi zărit ceva deosebit pe repezişurile din faţă, sau calculează distanţa până la cer, fericit că înălţimea muntelui o scurtează?...

— Blagosloveşte, tată!

— Salut! — răspunde sfinţia sa, coborându-se din înălţime şi făcând un foarte uşor compliment.

Decepţie...

Soarele a urcat totuşi deasupra parapetului şi acum priveşte voios printre două cucue enorme. Câteva raze s'au coborît spre schit şi s'au apucat să înfăşoare biserica din vârful turlei în jos.

Părintele mă priveşte cu foarte puţină curiozitate. Semn că mai vin oameni prin aceste locuri...

— Aici e un schit de călugări, cuvioase?

— Da, domnule! ...Adică nu: e o pustnicie. Fiindcă pustnicii, să ştii şi dumneata, se deosibesc de ceilalţi călugări. Ei trăesc mai retraşi de lume.

Are dreptate. Natura este acì de-o sălbăticie rară. Omul n'a stricat şi n'a înfrumuseţat nimic. Doar o potecă de picior şi-a croit — cu multă sfiiciune — spre vârful muntelui de piatră. Cel mai apropiat târg a rămas la 90 de km., iar ultima casă a satului mai vecin la vreo cinci sau şase.

Dar norul de pădure dintre schit şi sat măreşte distanţa şi dă străinului impresia unei izolări desăvârşite. Pustnicii aceştia vor fi hălăduind, desigur, mai mult în tovărăşia păsărilor, a pâraelor cu păstrăvi, a urşilor, a epurilor şi, firește, a lui Dumnezeu... Vor fi fericiţi?

— Cum vă mântuiţi în singurătatea asta, părinte...

— Patrichie păcătosul mă chiamă. Apăi, domnule, ne-am mântuì binişor, dar n'avem pace cu diavolul... Fiindcă noi, vezi dumneata, se chiamă că suntem ostaşi ai lui Hristos, şi pentru asta satana ne poartă pică mare şi mereu ne dă războiu...

— Ostaşi ai lui Hristos?! Hm! Dar eu văz că n'ai nici sabie, nici puşcă... Ce fel de ostaşi are Mântuitorul? Cred că sfinţia ta ai văzut pe diavolul — dacă nu în carne şi în oase, cel puţin zugrăvit?

— Cum nu!

— Ei bine, după cum ai observat, dracu umblă întotdeauna înarmat cu ghiare lungi şi ascuţite şi cu o furcă mare de fier... Din gura şi din nările lui ies flăcări... Puterea lui, dacă însuşi Hristos nu poate să-l biruiască singur, trebue să fie înspăimântător de mare! Şi sfinţiile voastre cu mâna goală?...

Pustnicul mă priveşte cu milă.

— Hm! După cât îmi dau seama, dumneata, domnule, nu te prea pricepi în lucruri d'astea. Satana, domnule, nu se birueşte cu săbii şi cu tunuri... El, blestematul, nu fuge decât de înfrânare şi de rugăciune... Şi se chiamă că noi călugării — şi mai ales pustnicii, ne ostenim să-l biruim cu aceste arme care sunt mai tari decât furca şi decât ghiarele lui...

Mă uit mai atent la părintele Patrichie. Nu e gras, dar nici slab. Netezimea feţei şi vioiciunea ochilor sunt ale unui om — oricum îndestulat. Sau poate că aerul curat, verdeaţa fără seamăn şi mai mult încă mulţumirea sufletească de a se găsi în solda lui Isus vor fi cauza acestei înfăţişări robuste?

— Ce înţelegi sfinţia ta prin „înfrânare", părinte Patrichie?

— Apăi, domnule, înfrânare se chiamă că e atunci când nu dai stomacului ce-ţi cere şi cât îţi cere, când nu prea te treci cu somnul, când veghezi la rugăciune şi când opreşti trupul dela poftele păcătoase...

— Şi cu ce vă hrăniţi cuvioşiile voastre în pustietatea asta, părinte Patrichie?

Pustnicul mă priveşte puţin cam aspru.

— Dumneata, domnule, după cât pricep eu, vrei să mă ispiteşti... Dar să-ţi spun, că

nu e de rușine. Ne hrănim, domnule, — mai cu fructe, mai cu o leacă de cartoafe, mai și cu pâine, că dela Dumnezeu este...

Soarele a scăpat dintre cucuele muntelui și a îmbrățișat toată turla bisericii, s'a coborît puțin și pe crucea de deasupra tindei, prelungindu-și o rază în cerdacul unei case mari, în formă de vilă.

Privesc pustnicia mai cu amănuntul. Pe lângă câteva case ghebuite sunt altele mari, văruite de curând, cu grădini în față sau în dos, unele cu cerdacuri înflorate, altele cu geamlâcuri vopsite, câteva cu prispe de pământ.

— Ce faceți sfinților voastre cu așà locuințe încăpătoare, părinte Patrichie? Eu îmi închipuiam altfel o pustnicie: câteva chilioare mai răsărite ca bordeiele și în mijloc o bisericuță de lemn...

— Hm, dumneata îți închipuiai, dar vezi că nu-i așà. Fiindcă, domnule, vine lumea de prin sate la slujbă și trebue să aibă loc. Iar cât pentru chilii, nu sunt făcute așà mari numai pentru noi. Că noi suntem oameni săraci, domnule, și mai închiriem în timpul verii, că Statul ne dă puțin, domnule... Acuma pricepi?

Pricep, desigur. Le trebue și lor îmbrăcăminte, încălțăminte. Anteriul părintelui

Patrichie e de mohair, şi mohairul nu creşte ca iarba. Ghetele-i sunt de bocs şi bocsul nu se doboară din copaci...

— Şi... dacă nu te superi, cu ce vă ocupaţi, sfinţiile voastre, în pustnicia asta, părinte cuvioase?

— Apăi, domnule, să ştii dumneata că ne ocupăm. Degeaba nu şade nimeni. Eu, de pildă, am dela Dumnezeu darul preoţiei. Când nu sunt „de rând" la sfânta biserică, mă ocup mai vârtos cu cetirea scripturilor. Fiindcă, să ştii dumneata, că şi cetirea scripturilor se cheamă că e o armă grozavă împotriva vrăjmaşului.

Soarele a scăpat în largul cerului şi acuma priveşte schitul din plin. O rază se strecoară printre crengile bradului din poartă şi-şi află loc de sbenguială pe fruntea lată a ieromonahului... Va fi citind, într'adevăr? Eu îl cred. Numai cine n'a trăit în mânăstire nu ştie cât de mult te îmbie la lectură — şi pacea turburată de vifore sau de tălăngi, şi flacăra din cămin şi umbra din pădure... Să te ştii fără nici o grijă — nici familie, nici dări, nici chirie, nici inspecţii—, să ai sobă bună şi lemne cât mai multe lângă ea; sau un desiş umbros unde soarele să nu te afle şi furnicile să nu te stingherească — şi să deschizi cartea! Cu cât ne-

saţ savurezi pagină după pagină — chiar dacă ai mai trecut pe acolo—, cu câtă bucurie primeşti izbânzile Cuvioşilor şi ale Mucenicilor şi cu câtă atenţie repeţi, ca să nu uiţi, citatele din Sf. Scriptură şi faptele demne de a fi povestite celor neştiutori şi care-ţi pot servì însăţi de pildă în calea spre mântuire!...

— Ai citit toate Vieţile Sfinţilor, cuvioase?

— Da cum nu!

— Şi Biblia şi Patericul?

— Numai odată crezi dumneata?!

— Şi Pidalionul — cu canoanele —, şi pe Efrem Sirul — şi pe Macarie — şi pe Doroftei?

— Da cum nu, domnule! Se poate să-mi rămâie?

— Şi eu am citit foarte multe cărţi bisericeşti, părinte Patrichie...

Ieromonahul mă privì surprins şi neplăcut.

— Tot ce se poate. Da vezi că... dumneata... îi fi având ţinere-de-minte mai bună... a mea nu e chiar aşà...

— Hm...

S'aude o talangă... Apoi alta... Caut cu ochii în jur şi văd două, trei vaci păscând în hotarul poienei ce urcă în spatele schitului.

— Aveţi vaci multe, părinte Patrichie?

— Vaci zici dumneata? Da de unde! Are stăreţia câteva...

— Dar lapte mâncaţi, desigur.

— Cum o să mâncăm, domnule, dacă suntem pustnici? Se poate una ca asta?

Ochii-mi iscoditori prind în rarişul ulucilor din faţă o coadă breazăă...

— Părinte Patrichie, eu găsesc că e lucru nesocotit — şi chiar păcat mare, să nu vă îndulciţi şi sfinţiile voastre — oricât aţi fi de pustnici — cu câte-o ceaşcă de lapte. Măcar bătut că nu mai are grăsime în el. Laptele, cuvioase, e considerat — de când există oameni şi dobitoace, ca tot ce poate fi mai hrănitor şi mai de folos la casa cuiva. Când ţi-e foame te îndestulează; când eşti bolnav îl iei ca doctorie; cu el se hrănesc şi cresc pruncii şi puii vietăţilor. Domnul nostru Iisus Hristos tot cu lapte s'a făcut măricel. N'ai observat cât des se pomeneşte în cărţile sfinte despre lapte?

— Cum nu!

— Ştii că Sf. Ioan Botezătorul, când trăiă în pustie, se hrăneă numai cu lapte de capră... Mai târziu, când a ieşit la Iordan, ne mai având în apropiere caprele sălbatice de prin păduri, mâncă de vacă şi de bivoliţă — atât el cât şi ucenicii lui...

— Adevărat?

— Desigur, părinte! Sfinția ta n'ai citit?

— Ba... cum nu! Am cetit, dar... cum vă spusei... n'am ținere-de-minte...

— La sinodul al 14-lea, care s'a ținut la Ploești, în anul 67 după Hristos, s'a discutat foarte mult chestiunea aceasta. La urmă s'a hotărît, prin canonul Nr. 2, că laptele nu poate fi socotit de frupt decât pentru cei care le dă mâna să-și gătească mâncări de post, alese; nu și pentru niște bieți pustnici care n'au decât cartoafe și pere pădurețe...

Cuviosul mă privì bănuitor.

— Adevărat grăiți?

— Adevărat, părinte! Vai de mine!

— De, domnule... uite... e rău când n'ai ținere de minte... Cetești într'un zadar... Acu, de, ce să zic... câte-o lecuță tot mai gustăm noi, dar Miercurea și Vinerea nu ne atingem — Doamne ferește!

Părintele Patrichie lăsă ochii în pământ... Eu îi ridicai deasupra schitului... Dau un târcol poenii și descopăr la marginea piezișă un fierăstrău tolănit deasupra unei viroage. Nu funcționează. E stricat sau n'are de lucru. Burlanul de coajă s'a spart în câteva locuri, și apa care aveà misiunea să învârtească roatele țâșnește în șuvoae vio-

lente. Ar fi bun un duș rece... In apropiere s'aud grohăituri de porc: un călugăr își duce groșteiul la nămol.

— Carne de porc obișnuiți, părinte Patrichie?

Pustnicul mă privì chiorîș.

— Se poate, domnule, să-mi puneți astfel de întrebare? Tocmai dvs. care aveți așà cunoștință de canoane și de opreliștile Sfinților Părinți?

Apoi, după ce văzù pe monahul cu purcelul.

— A, de crescut mai creștem câte-un godăcel, dar nu ca să-l mâncăm ci ca să-l prefacem în sunători. Ne trebue și nouă, domnule, îmbrăcăminte, încălțăminte, mai un picușor de untdelemn pentru candelă, mai o cutie de chibrite... că lumea e săracă acuma și nu mai dă la slujbe cum dădeà odată... Pricepi?

Pricep, desigur.

— Cum văz eu, sfinția ta vrei să mă prinzi la strâmtoare, părinte Patrichie. Să știi însă că n'ai să poți fiindcă eu sunt foarte la largul meu când e vorba de canoane și de popririle Sfinților Părinți. Cuviosia ta știi tot atât de bine caşi mine că creștinii — fie ei mireni sau călugări, sunt obligați să mănânce carne de porc prin canonul 9735 al

sinodului dela Nicheia, — nu atât pentru motivul că mușchiul de porc e minunat — oricum l-ai găti —, ci mai ales pentru a nu fi la obiceiu cu Evreii și cu Turcii, care, după cum știi, sunt ținuți de către profeții lor să nu mănânce carne de râmător...

Părintele Patrichie râde șiret.

— Ești șmecher, domnule. Cunoști bine canoanele...

— Vasăzică mâncați carne de porc, nu?

— De, domnule, până mai acum vreo cinci sau șase ani nu se pomeneà aici călugăr să pună limba pe carne de porc. A venit însă un sfetagoreț și dacă am văzut că mănâncă el, ce ne-am zis: — dacă ăsta care a trăit în Sf. Munte se înfruptă, înseamnă că știe el ce știe. Și de atunci am început să ne mai spurcăm și noi. Acuma, firește, eu citisem canoanele alea, dar dacă n'am ținere-de-minte — îmi făcusem de uitare... Miercurea și Vinerea însă nu se atinge nimeni — chiar de-ar fi să crape.

Printre ulucile curții unde mai adineauri zărisem o coadă de vacă, văd acum o fotă vărgată deasupra unor glesne subțiri și goale. In câteva clipe glesnele prind să se miște și fota se apropie de gard. Un ochiu atent se furișează printre uluci.

— Un lucru nu te întrebai, cuvioase.

— Care, domnule?

— Aş vreà să ştiu... cine vă mulge vacile?

— Da multe ai mai vreà d-ta să ştii! Iacă noi le mulgem; dar cine gândeşti?

— Mi-am închipuit eu, dar cred că faceţi o mare greşală. E lucru îndeobşte cunoscut că vaca, spre deosebire de oae, cum simte la ugerul ei mână de bărbat ascunde laptele. Căci mâna de bărbat e mai aspră, după cum aspră îi e şi vorba. Pe când mâna de femee e gingaşă şi moale, iar glasul ei subţire şi dulce e mai atrăgător. Cred că ai observat, la miruit, când îţi sărută credincioşii dreapta, că sărutul femeii e mai cald şi buzele parcă se lipesc de palmă. Şi poate ai mai luat seama Sfinţia Ta că mult mai uşor te îndupleci de rugămintea unei femei ca de-a unui bărbat. E sau nu?

— E...

— Iar vaca, părinte, pe nedrept e încărduită cu oamenii moi şi zepzeci. S'a dovedit de către învăţaţi că ea, sărmana, e unul din dobitoacele cele mai simţitoare. Aşà se explică bucuria pe care o are când o femeie se apropie de ea cu găleata, — bucurie pe care şi-o exprimă prin mugete uşoare şi învârtituri din coadă. Pe câtă vreme la apropierea unui bărbat care vine s'o smulgă, fluşturà nervos din cap şi svârle din copite.

Să-ți dau o pildă din chiar Viețile Sfinților. Știi că marele Antonie a sihăstrit pe valea Niprului... parcă așà...

— Da, da!

— Și pe valea asta a Niprului crește niște iarbă grasă și verde cum nu se mai află în altă parte a pământului. Acuma sfântul Antonie aveà o vacă elvețiană dăruită de-un boer egiptean...

— Nu se poate, domnule!

— Imi pare rău, părinte! Intreruperea sfinției tale mă îndreptățește să cred că nici n'ai citit viața sfântului Antonie.

— Ba eu am cetit-o, cum să nu... dar dacă nu e ținere-de-minte!... Te rog, iartă-mă.

— Și cum zic sfântul Antonie aveà o vacă bună de lapte, dar fiindcă erà mulsă de bărbați — o mulgeau ucenicii lui — ascundeà ticăloasa laptele, din care pricină bătrânul pustnic se află mereu în lipsă. Că el mai mult cu banane — știi că banana e un fel de castravete murat — și cu lapte se hrăneà. Când și când mai trimeteà câte-un ucenic cu ea la drumul mare ca să întâlnească vreo femeie și s'o roage s'o mulgă. Atunci vaca dădeà îndoit și întreit. In cele din urmă și-a făcut cuviosul pomană cu niște Sârbi care se duceau să se închine la

Ierusalim, şi a scăpat de ea. Dacă vacile sfinţiilor voastre ar fi mulse de femei, după cum aveţi aşà păşune minunată, v'ar îndestulà de n'aţi mai duce grija gurii...

— De, domnule, aşà o fi, dar... nu-i ertat să calce picior de femeie în casă de călugăr. Cred că atâta lucru ştii şi dumneata.

— Dar nu-i nevoe să intre în casă, părinte! Ş'apoi — nu spuseşi singur că închiriaţi camere mirenilor? Sau poate numai la bărbaţi?

— Da de unde! Că omul trebue să-şi vie cu nevasta, cu vreo fată, două, dacă are. Ba unii mai trag după ei şi câte-o slujnică. Dar vezi că nu se potriveşte. Una e să-ţi calce în chilie femeia cu bărbatul ei, ori cu stăpânul, alta să vie slobodă. Pentru asta nu cred să mai găseşti dumneata vreun canon.

— Da ce, părinte Patrichie, femeia e mai spurcată decât vaca şi decât porcii pe care-i ţineţi la uşa casei? Sunteţi greşiţi sfinţiile voastre. Femeea e fiinţa cea mai curată la inimă şi cea mai cu suflet din câte sunt pe pământ. Prin femeie se înmulţeşte omenirea; Mântuitorul, când a înviat, s'a arătat întâi femeilor; Cuviosul Vitalie petrecea noaptea la un loc cu femei desfrânate pentru a le întoarce dela păcat; sfântul Ilarion

cel nou a vieţuit şapte ani în casa unei femei; cuviosul Simeon (cel nebun pentru Hristos) nu s'a sfiit a intrà chiar în baia publică a femeilor. Insuşi sfântul şi marele prooroc Ilie a fost un timp găzduit de către o văduvă...

— Ştiu: la Sarepta Sidonului.

— Ei vezi? Dar ce zici despre sfântul prooroc Serghie care a avut trei sute de ţiitoare?!

— Parcă Solomon...

— Da de unde? Solomon nu ştii c'a fost Rus de neam? Lui îi plăceà băutura; cu femeile nu prea se băgà. Şi, dacă mă crezi, însuşi sfântul apostol Pavel, când veneà în propoveduire la Bucureşti, trăgeà la una Caliţa, pe şoseaua Iancului... Scrie negru pe alb în istoria bisericească. Păcat că n'ai ţinere-de-minte!...

Părintele Patrichie mă priveşte bănuitor.

— O fi fost vreo bătrână...

— Negreşit că bătrână.

— Apăi de, domnule, dacă e vorba de bătrâne, se schimbă chestia. Aşà câte-o babă mai dă şi pe la noi: mai pentru vacă, mai pentru o rufă, mai pentru o curăţenie, că femeii îi e mai îndemână decât bărbatului. Dar să ştii că numai babe, domnule, să nu-ţi faci alte socoteli...

— Nu, părinte!

Soarele a venit în dreptul stomacului. Părintele Patrichie saltă capul şi se convinge.

— Domnule, e vremea prânzului; n'ai vrea să cinstim câte-o ţuiculiţă?

— De ce nu, părinte Patrichie? Şi două dacă se găseşte.

Chilia cuviosului pustnic e o adevărată casă de gospodar: vacă în grajd, porci în coteţ, orătănii prin curte şi flori în cerdac. Înăuntru — de toate: mese, scaune, paturi moi, tablouri, o puşcă de vânătoare, un revolver, pathefon — şi nici o carte. Dar absolut niciuna. Am găsit explicaţia în lipsa de memorie a sfinţiei sale. Şi are dreptate: dacă nu ţine minte, de ce să mai citească? Şi dacă n'are nevoe de citit, de ce să mai ţie cărţi la uşa casei?

Văzându-mă că întârzii în faţa unui grup de icoane, părintele Patrichie dispare pe uşa polatrei. Îl surprind în mijlocul unui rai de şunci şi de cârnaţi, trăgând ţuică dintr'un fedeleş.

Izbucnim amândoi în râs.

— Dumneata ce învârteşti, domnule?

— Sunt... ofiţer, părinte. Acum însă fiind în concediu mă port civil.

— Bravoo! Ne-am găsit doi ostaşi: unul al lui Carol şi unul al lui Hristos! Dă palma

încoace. Acuma sunt sigur că n'ai să mă condamni. Fiindcă ostaşii, camarade, ori că ar fi ai Regelui, ori că ar fi ai Mântuitorului, trebuesc hrăniţi bine, nu-i aşà?

— Aşà e, părinte.

— Că altfel dezertează la inamic, nu?

— Desigur, părinte!

Şi iar izbucnim în râs.

*

La plecare, ne mai văzând nici soare şi nici verdeaţă, alte gânduri mă preocupă. Mă întreb: câţi draci o fi răpus Hristos, cu ajutorul cuviosului Patrichie?...

— SFÂRŞIT —

Mânăstirea Căldăruşani,
în 13 Septembrie 1931.

CUPRINSUL

	Pagina
Pocăința stareţului	5
Jalba cuviosului Pitirim	47
Calea Impărătească	89
Dragoste şi smerenie	109
Pustnicii de sub stâncă	215

ULTIMELE NOUTĂȚI

DIN EDITURA

„CARTEA ROMÂNEASCĂ"

	Lei
Anselme Remer I. Femei celebre. Ed. III.	75
Blaga Lucian. Eonul dogmatic . . .	90
Candrea I. A. și **Adamescu Gh.** Dicționarul enciclopedic ilustrat Cartea Românească . . .	2000
Corbasca Vl. Ninoni	70
Dulfu P. Povestea României Mari, spusă de un soldat	60
Ghișa S. Luptele Românilor cu bolșevicii în Siberia	90
Moșoiu Alfred. Toader nebunul. Ed. II.	48
Petrescu Cezar. Baletul mecanic. 2 vol. .	140
Rebreanu L. Metropole	90
Sperantia Eug. Casa cu nalbă. Ed. II .	60
Sadoveanu M. Neamul Șoimărești lor .	96
Tramp Harry. Inelul fatal. Ed. II. . .	90
Teodoreanu I. Fata din Zlataust 2 vol. .	150
Westfried I. Instictul sexual Ed. II. . .	120

Catalogul literar al „CARȚII ROMÂNEȘTI" se trimite gratuit, la cerere.

DE ACELAŞ AUTOR

IN EDITURA

„CARTEA ROMANEASCĂ"

	Lei
Călugări şi Ispite (nuvele) Ed. II-a . . . Premiat de Academia Română	75
Necazurile Părintelui Ghedeon, roman, Ed II-a . . . . . Premiul „Femina" dela Paris	75
Duhovnicul Maicilor, roman, Ed. II-a . .	75
Demonul lui Codin, roman	96
Fete şi Văduve, roman. In altă editură . .	80

Cărţile indicate pe copertă se află de vânzare, la toate librăriile din ţară şi se pot cumpăra deadreptul, de la „CARTEA ROMANEASCA", Bulev. Regele Carol I No. 3—5, Bucureşti, trimiţând costul prin mandat poştal.

3.424 — 931.

PREŢUL LEI 75.—